

TZOTI' C'UL YET COLBANILE TZ'IBÑEBILCANO YU NAJ SAN JUAN

Istzoti' Comam Dios, ha' ton Comam Jesucristo yuteco isba anmahil

¹ Yet yalañtocojoj, yet maħto hunu tzet watx'inaxa, ayxatic'a Comam Tzoti' isbi.* Ha' Comam Tzoti' tu' hune'ñe ye yeb Comam Dios, caw Diospaxo yehi. ² Yet caw yichebanil ayxatic'a Comam tu' yeb Comam Dios. ³ Yu Comam Tzoti' tu', yuxin iswatx'e Comam Dios Mame sunil tzettaj ay yul sat yibañk'inal ti' yeb satcañ. Machi hunu tzet ye tu' watx'inaj ta mach yuho Comam Tzoti'. ⁴ Yiñ Comam Tzoti' tu', chipitzc'ati k'inala, ha' ton xin chiak'ni issajilk'inal tet yanma anma. ⁵ Hune' issajilk'inal ti' chimujli xol k'ejholo. Ha' k'ejholo tu' xin, mach chik'oji isbutnitañoj.

⁶ Ay xin hune' naj ischejab Comam Dios, Juan isbi. ⁷ Hulic'o naj tzotelo yiñ hune' issajilk'inal tu' yuñe yanayto sunil anma hune' issajilk'inal yul yanma. ⁸ Ha' naj Juan tu' xin, maħtaj naj hune' issajilk'inal tu', caw toñe hul naj tzotelo yiñ issajilk'inal. ⁹ Wal Comam yiñ caw yeli issajilk'inal tu', hulic'o yul sat yibañk'inal ti' yu yak'ni Comam issajilk'inal yul yanma sunil anma.

¹⁰ Waxañca iswatx'e Comam Dios sunil yul sat yibañk'inal ti' yu Comam Tzoti' tu', yaja' yet yulic'oj maħtic'a ohtañelax Comam yu anma. ¹¹ Hulic'o Comam yul iscoñob, yaj machi ischah anma Comam. ¹² Yaj wal sunil mac chahni Comam, yanayto yul yanma yiñ tzet chala, ha' ton huntেক'an tu' yak' Comam yip yoccano yuninalo

* 1:1 Comam Tzoti', ha' ton Comam Jesucristo

Comam Dios. ¹³ Yet ch'oc yuninalo Comam Dios, mach lahano haca' chu ispitzc'a yuninal anma yul sat yibañik'inal ti', yeb mach haca'o chal isc'ul naj winaj, to haca' chiel yiñ isc'ul Comam Dios, hac tu' chu yoc anma yuninalo Comam.

¹⁴ Comam Tzoti' tu', yaco isba anmahil. Hulic'o coxol isyeni isyelal jet, yebpaxo isc'ulal isc'ul Comam Dios. Jilnipaxo isk'ak'al yip Comam ischah tet Ismam. Wal xin hañc'añe hunpilan Isc'ahol Comam Dios tu'. ¹⁵ Hacpax tu' naj Juan yal naj yiñ Comam tu' yiñ caw ip haca' ti':

—Ha' ton hune' naj ti' walan teyete ta tzujan yul wintajan yeb ta caw ec'bal yelapno ye insatajan, yuto ayxatic'a naj yet yalañito mañto chinpitzc'ahan, xi naj Juan tu'.

¹⁶ Ha' Comam chiwalti'an, caw cosunil chicochah isc'ulal isc'ul, yaj xin mach hunelñeho chicochah, chilañetic'a cochahni. ¹⁷ Yul isk'ab naj Moisés yak' Comam Dios hune' chejbanile caw how yak'ni naj jet, haxa Comam Jesucristo xin, hul ak'no sunil isc'ulal isc'ul yeb xin isyelal Comam Dios jet. ¹⁸ Caw mañto hunu mac xailni yiñ Comam Dios, hachcachañe hunpilan Isc'ahol Comam Dios, ha' ton Comam Jesucristo ayñetic'a isc'atañ, ha' Comam hul yeno jet tzet ye Comam Dios.

Naj Juan anicaiñ ha' iswi' anma chiak'ni johtañelo Comam Jesús

(Mt 3:11-12; Mr 1:7-8; Lc 3:15-17)

¹⁹ Yet hunel xin ebnaj yahawil coñob Israel ay bey Jerusalén, ischejto ebnaj huntetek'an ebnaj sacerdote yeb huntetek'an ebnaj levita isk'ambeno tet naj Juan haca' ti':

—¿Mac hach anmahil hach ti'? xi ebnaj.

²⁰ Yalnilo naj yiñ caw isyelal tet ebnaj, matzet yebacano naj, yalni naj haca' ti':

—Mañtajinan chiwijan Cristohal, xi naj tet ebnaj.

²¹ Isk'ambenpaxo ebnaj hunelxa:

—¿Mac hach anmahilach, chal tu'? ¿Tom hach ti' Elías?
 ¿xi ebnaj.

—Machoj, mařtajinan, ¿xi naj.

—¿Mato hach ti' ischejab Comam Dios echmabil yul
 juhañ? ¿xi ebnaj tet naj.

—Machoj, ¿xipaxo naj.

²² Isk'ambenpaxo ebnaj hunelxa:

—¿Mac ach anmahil, chal tu'? Halilo jetañ yuñe jinito-
 jañ ispaj istzoti' ebnaj chejñeoñtijañ. ¿Tzet caw chawute
 hawalni jetañ tawiñ? ¿xi ebnaj.

²³ Istak'wi naj Juan tu' xin, yalni naj:

—Haninti'an yal naj Isaías, hune' naj ischejab Comam
 Dios yet payat, yet istz'ibñencano naj:

Ay hune' mac chiawi bey tx'otx' desierto, chalni: “Ha-
 ca' chu ishamlax hunu beh, cat istoholbañelaxi
 yet chul naj jahaw, hac tu' chu hewatx'enico
 heyanna, yuto chihul Comam Dios Jahawil,”* ¿xi-
 cano naj Isaías tu', ¿xi naj Juan.

²⁴ Ebnaj chejlxato tzotelo tet naj Juan yu ebnaj fariseo,

²⁵ isk'ambe ebnaj tet naj:

—¿Tzet yiñ yuxinto chawacañ ha' iswi' anma ti' tato
 mařtajach ti' Cristo hach? ¿Mach Elíaspaxo hach? ¿Mař-
 tajachpaxo ischejab Comam Dios echmabil yul juhañ? ¿xi
 ebnaj.

²⁶ Yalni naj Juan tu' tet ebnaj:

—Wal haninti'an hañe ha ha' chiwak'an yahbalo ha'
 iswi' anma, yaj coxol ti' ayco hune' mac caw mařto
 heyohtajoj. ²⁷ Tzujan yul naj wintajan, yaj caw ec'bal naj
 insatajan, yuxin mach chu inpuhnilojan istx'añal isxañab
 naj chiwabehan, ¿xi naj Juan.

* 1:23 Is 40:3

²⁸ Ha' bey hune' tx'otx' chiyij Betania, isk'axepic'to ha' niman Jordán, bay yacañ naj Juan ha' iswi' anma, ha' tu' beyc'o ebnaj isk'ambe' huntex'an ti' tet naj.

Ha' Comam Jesús oc xahanbalil yu Comam Dios

²⁹ Haxa yet hunxa tz'ayical xin, yilnito naj Juan tato lañan yapni Comam Jesús isc'atañ, yalni naj haca' ti':

—Ilwec'anabi lah, ha' hune' mac lañan yul ti', ha' ak'bilti jet yu Comam Dios coxahanbaloj, haca' chiyu yoc no' me' xahanbalil. Ha' naj chiinilo comul jibañ cosunil hañon ayon yul sat yibañk'inal ti'. ³⁰ Ha' ton yin naj ti' quintzotelan yet walnihan teyet: “Ay hune' naj tzujan yul wintajan, caw ec'bal yelapno insatajan, yuto ayxatic'a naj yet mahto chinpitzc'ahan yul sat yibañk'inal ti',” quinchiyen teyet. ³¹ Yet yalañtocoj, caw mahtic'a wohtajojan mac Cocolomal, yaj wahcañan ha' iswi' anma yuñe yohtañelaxilo Comam yu anma Israel ti', xi naj Juan tu'.

³² Yalnipaxo naj Juan:

—Caw wilan yayilo Comam Espíritu Santo yul satcañ yibañ naj. Haca' chiyu yay lalon hunu no' palamuch, hac tu' yu yay yibañ. ³³ Yet yalañtoco tu', caw mahto wohtajojan naj, yaj Comam Dios chejñeintijan wanocañan ha' iswi' anma ti', ha' Comam chalni wetan: “Ha' hune' mac chawil yay Comam Espíritu Santo yibañ, ha' ton hune' tu' chiak'ni Comam Espíritu Santo tet anma,” xi Comam Dios wetan. ³⁴ Caw ilbilxa wuhan, yuxin chiwalic'ojan tato caw Isc'ahol Comam Dios ye naj ti', xi naj Juan.

Ebnaj babel iscuymom Comam Jesús

³⁵ Yet hune'xa tz'ayical xin, aypaxic'o naj Juan bey tu' yeb cawañxa ebnaj iscuymom isc'atañ. ³⁶ Hayet yilni naj Juan yec'to Comam Jesús, yalni naj tet ebnaj cawañ tu':

—Ilwec'anabi lah, ha' naj tu' ak'bil jet coxahanbalo yu Comam Dios haca' chiyu yoc no' me' xahanbalil ju, xi naj Juan tu'. ³⁷ Hayet yaben ebnaj cawañ tu' tzet yal naj Juan, isto ebnaj yinta Comam Jesús. ³⁸ Ist'añixito Comam Jesús yintaj, yilni Comam tato tzujan ebnaj cawañ tu' yinta Comam. Isk'amben Comam tet ebnaj:

—¿Tzet chesaya? xi Comam.

—Rabí, ¿baytu'wal ayach? xi ebnaj. (Hune' tzoti' rabí, cuywawom chaliloj.)

³⁹ Istak'wi Comam xin:

—Catawej cat heyilni, xi Comam. Hac tu' yu isto ebnaj yilno baytu'wal ay Comam. Iscancano ebnaj hune' ak'bal tu' yuto k'ejbixa.

⁴⁰ Ebnaj cawañ aben tzet yal naj Juan occano tzujno ebnaj yinta Comam. Hune' naj Andrés isbi, yuxta isba naj yeb naj Simón Pedro. ⁴¹ Yet lahwi istzotel naj Andrés tu' yeb Comam Jesús, yiñ hamataj to naj saywal yiñ yuxtaj, yalni naj tet naj:

—Caw machahloyo Comam Mesías juhañ, xi naj.

⁴² Hac tu' xin yu yijbanto naj Andrés tu' naj Simón isc'atañ Comam Jesús. Yoc t'año Comam yiñ naj Simón tu', yalni Comam tet naj:

—Simón, isc'ahol naj Jonás, wal tinañ Cefas chioccano habihoj, xi Comam tet naj. (Yiñ hune' yabxubal ebnaj tu', hune' bihe Cefas chal yelapnoj Pedro.)

Yet yawtelax naj Felipe yeb naj Natanael yu Comam Jesús

⁴³ Yet hune'xa tz'ayic xin yoc yiñ isnabal Comam Jesús isto bey yulaj ismajul tx'otx' Galilea. Ischahni isba Comam yeb naj Felipe, yalni Comam tet naj:

—Ocañ tzujno wintajan, xi Comam.

⁴⁴ Caw xin yet coñob isba naj Felipe tu' yeb naj Andrés yebpaxo naj Simón Pedro; ah coñob Betsaida ebnaj.

⁴⁵ Lahwi tu' xin, isto naj Felipe saywal yíñ naj Natanael. Yet ischahlo naj Natanael tu' yu naj, yalni naj tet naj:

—Machahlo Comam tz'ibñebilcanayo yul Hum yet ley ak'bilcano yu naj Moisés, yeb tz'ibñebilcano yu hunték'anxa ebnaj ischejab Comam Dios yet payat; ha' naj Jesús ah Nazaret, isc'ahol naj José, ñi ebnaj.

⁴⁶ Yalni naj Natanael tu':

—¿Tom xin ay hunu mac c'ul chielti xol ebnaj ay bey coñob Nazaret tu'? ñi naj. Istak'wi naj Felipe xin:

—Toñc'anab jila' cat hawilni, ñi naj.

⁴⁷ Yet yilnito Comam Jesús yapni naj Natanael isc'atañ tu' xin, yalni Comam:

—Ha' hune' naj lañan yul ti', caw Israel naj yul sat Comam Dios, caw machi nino lek'ti'al ayco yíñ naj, ñi Comam.

⁴⁸ Isk'amben naj Natanael tet Comam:

—¿Tzet xin chu quinhawohtañenilojan? ñi naj. Yalni Comam tet naj:

—Macachwilan yet mañto chachyawte naj Felipe ti', yet ayach yich te' higuera, ñi Comam tet naj.

⁴⁹ Istak'wi naj Natanael tu':

—Mam cuywawom, yíñ caw yeli hach ti' Isc'ahol Comam Dios, Yahawil coñob Israel hawehi, ñicañ naj tet Comam.

⁵⁰ Yalnipaxo Comam tet naj:

—Chawayto yul hawanma wiñan yuto mawalan ta macachwilan yich te' higuera, wal xin caw ec'nato c'ay-balc'ule chito hawila' sata ti', ñi Comam.

⁵¹ Yalnipaxo Comam haca' ti':

—Yíñ caw isyelal chiwalan teyet, cheyila' ishajni isba satcañ, cat heyilni yahtoj yeb yayilo ebnaj yángel Comam Dios wibañan Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, ñi Comam Jesús.

2

Hune' mohyilal bey coñob Caná

¹ Haxa yet yoxihalxa xin, yoc hune' mohyilal bey yul coñob Caná ay yul ismajul Galilea. Ayco ismi' Comam Jesús xol hune' mohyilal tu'. ² Awtebilpaxo Comam Jesús yeb ebnaj iscuwym yíi hune' k'íi tu'. ³ Yaja' xin lahwilo isvino ebnaj ay ismohyilal tu', yuxin yal ismi' Comam tet:

—Caw malahwi isvino ebnaj, xi ismi' Comam.

⁴ Istak'wi Comam xin:

—¿Tzet yíi wetan chawal hune' ti', mi'? Wal xin mašto chiapni istiepmohal inyenilo wipan tet anma, xi Comam.

⁵ Lahwi tu' xin, yalni ismi' Comam tet ebnaj chejab yíi k'íi tu':

—Yijewe hewatx'en sunil tzet chal naj teyet, xi ismi' Comam.

⁶ Ha' bey tu' xin ayayo wajeb nimeta ch'en moc tz'ahab. Aymi oxebo maca cañebo nimeta tz'ahab ha' chiayto yul hunun. Yul hunték'an moc tu' chiayto ha ha' chiochnico yu ebnaj Israel istx'ahni isk'ab haca' yalni ischejbanil ebnaj.

⁷ Yalni Comam tet ebnaj chejab yíi k'íi tu':

—Nohtzewe hunték'an moc ti' yu ha ha', xi Comam tet ebnaj. Hac tu' xin yu yoc ebnaj isnohtzenoj. ⁸ Yet nohnaxa hunték'an ch'en moc tu' xin, yalni Comam tet ebnaj:

—Iweltsi ha' yul moc tu' tinañ, cat xin heyinito tet naj chi'ilni yoc anma sat meña, xi Comam. Hac tu' yute ebnaj.

⁹ Yablen naj chi'ilni yoc anma sat meña tu' ha ha' oc vinothal, caw xin mach yohtajo naj baytu'wal caw istitico hunték'anxa vino tu'. Wal ebnaj chejab tu' xin, yohta ebnaj tzet yehi, yuto ha' ebnaj inilti ha ha' yul ch'en moc tu'. Hayet yablen naj chi'ilni yoc anma sat meña, hune' vino tu', yawten naj naj mohyom tu', ¹⁰ yalni naj tet naj:

—Ha' chute anma, to babel chi'alaxic'o vino caw c'ul tet anma awtebil, yet chilahwi yuc'ni anma te' vino caw c'ul

tu', cat xin yalaxic'o huntেক'an mach lahano isc'ulal. Wal hach ti' yiiixa islahobal chawak' vino caw c'ul, xi naj.

¹¹ Ha' xin bey yul coñob Caná ayco yul ismajul Galilea, ha' bey tu' isye Comam Jesús babel c'aybalc'ule. Hac tu' yu isyeni Comam ishelanil yip, wal ebnaj chicuywi yinta Comam xin, caw yacanayto ebnaj yul yanma yii Comam.

¹² Lahwi tu' xin, isto Comam bey yul coñob Capernaum; istopaxo ismi' Comam yeb yuxta Comam, yebpaxo xin ebnaj chicuywi yintaj. Ha' tu' xin ehayo hayeb tz'ayical.

Yet istzumbenilti Comam Jesús ebnaj txoñwom yul yatut Comam Dios

(Mt 21:12-13; Mr 11:15-18; Lc 19:45-46)

¹³ Yet toxa chi'ayilo k'iiñ Pascua, isk'iiñ anma Israel, isto Comam Jesús bey yul coñob Jerusalén. ¹⁴ Yet yocto Comam yul yatut Comam Dios, yilni Comam tato ay-icto ebnaj txoñom wacax, yeb ebnaj txoñom me', yeb ebnaj txoñom palamuch. Aypaxo xin ebnaj helom melyu tz'oñanicto bey tu'. ¹⁵ Hayet yilni Comam hune' tu', iswatx'enayo Comam hune' tz'um yiiñ huntেক'an lasu, yoc Comam istzumbenilti ebnaj txoñom wacax yeb ebnaj txoñom me'. Istixnipaxcanto Comam ismelyu ebnaj helom melyu. Ispac'chancanocañ Comam ismeña ebnaj. ¹⁶ Yalni xin Comam tet ebnaj txoñom palamuch haca' ti':

—Iwelto huntেক'an no' ch'ic ti' bey ti', mach chu heyak'aco yatut Inmaman txoñbalil, xi Comam tet ebnaj.

¹⁷ Hac tu' xin, yu isnaniti ebnaj chicuywi yinta Comam Jesús tzoti' tz'ibñebilcanayo yul Hum yu ischejab Comam Dios yet payat, bay chal haca' ti': “Yu caw xahan ay hawatut wuhan, yuxin caw ya' chuco yiiñ wanmahan,”* xiayoj.

¹⁸ Isk'amben xin ebnaj yahawil Israel tet Comam:

* 2:17 Sal 69:9

—¿Tzet hunu chawak' yechelo jetañ yuñe johtañenilo-jañ tato ay hawip hawatx'en huntex'an ti'? ñi ebnaj tet Comam.

¹⁹ Istak'wi Comam tet ebnaj:

—Uhc'aweyo hune' yatut Comam Dios ti', cat xin wahnicañan seles yuñ oxeb tz'ayic, ñi Comam tet ebnaj.

²⁰ Yalni xin ebnaj yahawil yuñ anma Israel tu' tet Comam:

—Hune' yatut Comam Dios ti', caw cuarenta y seis habil yitoj yet yahi. ¿Caw xin oxebñech'an tz'ayic chawutecañ seles hawalni? ñi ebnaj tet Comam.

²¹ Yaj caw mañtic'a txumchalo yu ebnaj baytet hune' ña bay chitzotel Comam tu', toñca xin ha' Comam bay chitzoteli. ²² Yuxin hayet yitzitzbicañ Comam xol anma camom, isnaniti ebnaj chicuywi yinta Comam tato halbilcano hune' tu' yu Comam. Yanayto ebnaj yul yanma yuñ tzet tz'ibñebilcano yul Hum yu ischejab Comam Dios yet payat, yeb yuñ tzet yal Comam Jesús.

Caw yohta Comam Jesús tzet ye yanma hunun anma

²³ Yet ayc'lo Comam Jesús yul coñob Jerusalén yuñ k'iñ Pascua, caw hantañe anma chahnayto Comam yul yanma yu c'aybalc'ule iswatx'e Comam bey tu'. ²⁴ Yaja' machi cawxi isc'ul Comam yuñ anma, yuto caw yohta Comam anma sunil. ²⁵ Mach yechelto ay mac chihalni tet Comam tzet ye anma, yuto caw yohta Comam tzet ye yanma hunun anma.

3

Yet isbeyc'o naj Nicodemo tzotelo tet Comam Jesús

¹ Xol ebnaj fariseo ay hune' naj, Nicodemo isbi, caw niman yelapno naj xol ebnaj yahawil coñob Israel. ² Yet ak'balil xin, apni naj yila' Comam Jesús, yalni naj tet Comam:

—Mam cuywawom, caw johtajaiñ tato ha' Comam Dios añe hachti coñhacuyu'añi, yuto machi mac chiyu iswatx'en c'aybalc'uile haca' chawatx'e ti' ta mach ayoco Comam Dios yetbihoj, ãi naj tet Comam.

³ Yalni Comam Jesús tet naj:

—Yiñ caw yeli chiwalan tawet, macñetic'a mach chipitzc'a yiñ iscayelal mach chu yoc yul isk'ab Comam Dios, ãi Comam tet naj.

⁴ Isk'amben naj Nicodemo tu' xin:

—¿Tzettaxca chu ispitzc'a hunu anma yiñ iscayelal tato ichamxa? ¿Tom chito yu ismeltzoco yiñ ismi' hunelxa cat xin ispitzc'a, hawalni? ãi naj tet Comam.

⁵ Istak'wi Comam tet naj:

—Caw yel chiwalcanojan tawet, macñetic'a mach chipitzc'a yu ha ha' yeb xin yu Yespíritu Comam Dios, caw mach chiyu yoc yul isk'ab Comam. ⁶ Hayet choñpitzc'a yiñ comi', yeli ay hune' isk'inal conimanil chabil ju tet comi', yaj caw yilal copitzc'a yu Yespíritu Comam Dios yuñe cochahni isk'inal Espíritu Santo jiñ. ⁷ Mach chic'ay hac'ul yuto chiwalan tawet ta yilal chipitzc'a sunil anma yiñ iscayelal. ⁸ Haca'tic'a jak'ek' tinañ, caw toñe chijabe yeq'ui, yaj caw mach johtajoj baytu'wal chi-caw-istita, caw mach johtajopaxoj baytu'wal chi-caw-istopaxicoj. Hac ton tu' xin yet anma chipitzc'a yu Yespíritu Comam Dios, yiñ yesalil chipitzc'ahi, ãi Comam tet naj.

⁹ Isk'amben naj hunelxa tet Comam:

—¿Tzet xin chu yijni isba hune' tu'? ãi naj.

¹⁰ Yalni Comam tet naj:

—Hach ti', caw cuywawom hawehico xol ebnaj Israel, yaj ¿tzet yiñ caw mach hawohtajo hune' ti'? ¹¹ Yiñ caw yeli ha' tzet ohtabil juhañ ha' chijalañ, cat jalnipaxojañ tzet ilbil juhañ. Walex caw mach cheyayto yul heyanna

yiñ tzet chijalañ.* ¹² Yet chiwalnihan teyet tzet yelapno ye tzettaj ay yul sat yibañk'inal ti', caw mach cheyayto yul heyanna, hajxam ta chivalan teyet yiñ tzettaj ay yul satcañ chal tu', caw mañtic'am cheyapaxayto yul heyanna.

¹³ Wal xin, caw mañto hunu mac xabeyahto yul satcañ tu', hachcachañie Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, titnajinan yul satcañ. ¹⁴⁻¹⁵ Haca' yu yanicañ naj Moisés hune' yechel no' laba yiñ te te' bey tx'otx' desierto, caw yilal hac tu' chiyu wahlaxcañan yiñ te' culus, yuxinto macñetic'a chinchahnihan yul yanma, mach chic'aytoj, wal xin chischah hune' isk'inal mach istañbal.

Caw xahan ay anma yu Comam Dios

¹⁶ Wal xin, caw xahancano ay anma ay yul sat yibañk'inal ti' yu Comam Dios, yuto yati Comam hunpilan Isc'ahol coxol, yuxinto macñetic'a chichahni yul yanma, mach chic'aytoj, to caw chischah hune' isk'inal mach istañbal. ¹⁷ Haninti'an caw Isc'ahol Comam Dios wehan. Ak'bilintijan yu Comam yul sat yibañk'inal ti', mañtaj yu wulan wanocojan isya'tajil yibañ anma, machoj, to yu incolnihan yalañ ismul.

¹⁸ Macñetic'a chinchahnihan yul yanma, mach chiay isya'tajil yibañ, wal mac mach chinchahnihan yul yanma xin caw chitocano ismul yibañ yuto mach chayto yul yanma wiñan, haniniñech'an Isc'ahol Comam Dios inti'an. ¹⁹ Hulnajinan bey yul sat yibañk'inal ti' yuñe wanicojan anma xol issajilk'inal, yaj xin caw ay anma mach chiocheni. Hacñe tu' xin caw chicawxico ismul yibañ yu istx'ojal chiswatx'e anma tu', yuto yet k'ejholo yehi. ²⁰ Sunil huntex'an anma chiwatx'en ismachiswalilal, mach chiyoché hune' issajilk'inal ti'. Mach chisjepaxti

* 3:11 Yal Comam Jesús “juhañ” yuto yetbi isba Comam yeb Comam Espiritu Santo

xol, yuto mach chiyoché isc'ul tato ch'el yeñel sunil istx'o-jal chi-la-iswatx'e. ²¹ Yaja' wal mac chiyijen cuybanile ak'bilcano yu Comam Dios xin, chaco isba xol issajilk'inal yuñe yiḡtañwiloj ta ha' tzet chiswatx'e, lahan haca' tzet choche Comam Dios, ḡi Comam tet naj Nicodemo tu'.

Yalpaxo naj Juan anicañ ha' iswi' anma tzet caw yelapno ye Comam Jesús

²² Lahwi tu', isto Comam Jesús yeb ebnaj iscuwym bey yul ismajul Judea. Ha' tu' xin ehayo Comam hanic' tiempohal yeb ebnaj; chyanicañ ebnaj ha' iswi' anma. ²³ Wal naj Juan xin, ayco naj yanicañ ha' iswi' anma bey Enón iscawilal Salim, yuto caw tx'i'al ha ha' bey tu'. Ha' tu' xin chiapni anma isc'atañ naj yu yahcano ha' iswi'. ²⁴ Yu hunték'an ti' yet maḡto chialaxico naj preso.

²⁵ Yet hunel tu' xin, oc ebnaj chicuywi yinta naj Juan isteyele isba yeb hune' naj israelita yii tzet chiyu cosajñen coba yii isbeybal Comam Dios. ²⁶ Isto ebnaj yalno tet naj Juan:

—Mam cuywawom, naj ayco tac'atañ yet ayach bey ha' niman Jordán, naj hawal jetañ, lañan yahnicañ naj ha' iswi' anma. Caw xin hantañe anma chioccano tzujno yinta naj, ḡi ebnaj tet naj Juan.

²⁷ Istak'wi naj Juan tet ebnaj:

—Caw machi hunu mac chiwatx'en hune' munil ti' tato maḡtaj Comam Dios chia'k'ni tet. ²⁸ Walex hex ti', xaheyabe tzet walan teyet tato maḡtajinan Cristo hinan. Wal xin caw babel quincejlaxtijan yalañto yet maḡto chihul Comam Cristo yul sat yibañk'inal ti'. ²⁹ K'inalo ta ay hunu mohyilal tinañ, ha' naj chimohyi tu', ha' naj chi'ik'ni ix ix, wal naj yamigo naj ayco isc'atañ, chitzala naj yaben istzotel naj chimohyi tu'. Hac tu' xin istzala wanmahan wabenan yapni anma isc'atañ Comam Jesús. ³⁰ Yuxin caw yilal niḡtejal yoccano yip ismunil Comam,

walinan xin, niñtejal islahwipaxcano wetti'an, xi naj Juan tet ebnaj chicuywi yintaj.

Hune' Mac ispeto yul satcañ

³¹ Ha' Comam tit yul satcañ, ha' caw ec'bal jibañ cosunil. Wal hañoñ ti' yet sat tx'otx'al jehi, yuxin hañe tzet ay yul sat yibañik'inal ti' ha' chijala. Wal hune' Mac ec'bal cosataj, ha' ton Comam ispeto yul satcañ. ³² Yuxin ha' tzet ilbil yu, yeb xin tzet abebil yu, ha' chiyala, yaj xin machi mac chiyayto yul yanma yin tzet chiyala. ³³ Yaj tato ay mac chichahni tzet chal Comam tu' yul yanma, hune' mac tu' chaco isba yalniloj ta ha' tzet chal Comam Dios caw yeli. ³⁴ Hune' Comam ak'biliti yu Comam Dios, ha' Istzoti' Comam Dios chalic'oj, yuto caw nohnañetic'aco Comam Espiritu Santo yin yu Comam Dios. ³⁵ Caw xahan ay Isc'ahol Comam Dios tu' yu, yuxinto caw yaco Comam Dios Mame sunil tzettaj ye tu' yul isk'ab Isc'ahol tu'. ³⁶ Hac tu' xin, macxañetic'a chichahni Isc'ahol Comam yul yanma, chischah hune' isk'inal mach istañbal, yaj wal mac mach chichahni Comam yul yanma xin, caw mach chischah isk'inal mach istañbal, to ha' isya'tajil chischah yu Comam.

4

Yet istzotel Comam Jesús yeb hune' ix ah Samaria

¹ Yaben ebnaj fariseo ta chiyapaxocañ Comam Jesús ha' iswi' anma yeb xin ta caw ec'naxa anma tzujan yinta Comam satapaxo naj Juan; ² (Waxañca mañtaj caw Comam chianicañ ha' iswi' anma tu', wal xin ha' ebnaj chicuywi yinta Comam, ha' ebnaj chianicañ ha' iswi' anma.) ³ Hayet yabenilo Comam Jesús ta yabe ebnaj fariseo hune' tu', yel Comam yul ismajul Judea, ismeltzoto bey yul ismajul Galilea, ⁴ yaja' xin, caw yilal yec' Comam yul ismajul Samaria.

⁵ Yapni Comam bey hune' coñob chiyij Sicar ayco yul ismajul Samaria tu', iscawilal hune' tx'o tx'otx' ak'bilcano yet payat yu naj Jacob tet isc'ahol, ha' ton naj José. ⁶ Ha' bey tu' xin, ay hune' c'uh watx'ebil yu naj Jacob. Caw xin xasiqui Comam isbelwi, yuxin oc tz'o'oino Comam isti' hune' c'uh tu' yet lañanxa yoc chuman.

⁷⁻⁸ Wal ebnaj chicuywi yinta Comam tu' xin, to ebnaj yul coñob islok'o tzet chilolaxi. Hayet ayto ebnaj lok'wo tu' xin, yapni hune' ix ah Samaria ik'oti ha' yul hune' c'uh tu', yalni Comam tet ix:

—Ak' nino hawa' tu' wuc'u'an, xi Comam.

⁹ Istak'wi ix tet Comam:

—Walach hach ti', caw ah coñob Israel hach, ¿tom caw mach hawohtajoj tato ah coñob Samaria inan? ¿Tzet yiñ chak'anpaxo ha ha' hawuc'u wetan? xi ix tet Comam. (Yal ix haca' tu', yuto ha' anma Israel mach chischahle tzotelo isba yeb anma ah Samaria.)

¹⁰ Yalni Comam Jesús tet ix xin:

—K'inalo ta hawohta hune' mac chik'anni ha' tawet ti', yeb xin ta hawohta isc'ulal isc'ul Comam Dios chiyak' jet, chimhak'anpaxo hawa' wetan, catmi wak'nihan ha' chiak'ni k'inale machi istañbal tawet, xi Comam tet ix.

¹¹ Yalnipaxo ix tet Comam:

—Mamin, caw nahat yehayto ha' yul c'uh lah, caw xin machi hanet chiinahti ha'. ¿Bay xin cha'xto hawik'ati ha' chiak'ni k'inale chawak' wettu'an hawalni? ¹² Naj Jacob, jichmam yettax payat tiempo, ha' naj añecano hune' c'uh ti' jetañ. Ha ha' yul hune' c'uh ti' xin yuc' naj yeb sunil yuninal, yebpaxo sunil isnok'. ¿Tom xin caw ec'bal hachto satapaxo naj Jacob tu'? xi ix tet Comam.

¹³ Istak'wicañ Comam tet ix:

—Sunil mac chiuc'ni hune' ha ha' ti' chititpaxo istajin-ti'al hunelxa. ¹⁴ Wal mac chiuc'ni ha ha' chiwak'ti'an xin,

matxa bak'in chitaj isti', yuto hune' ha ha' chiwak'ti'an lahan haca' hunu isnuk' ha ha' chiahilo toptoni cat isbelwi, ha' chak'ni k'inale mach istañbal tet, xi Comam tet ix.

¹⁵ Yalni ix tet Comam xin:

—Mamin, ak' hune' ha' chawal ti' wuc'u'an haxinwal matxa chitaj inti'an, matxa chinhulan ik'o ha' bey ti', xi ix tet Comam.

¹⁶ Yalni Comam tet ix:

—As awteti hawichamil cat heyul bey ti', xi Comam tet ix.

¹⁷ —Machi wichamilan, xi ix tet Comam. Yalni Comam tet ix:

—Caw yel chawala, machi hawichamil. ¹⁸ Yaj howañixa ebnaj chawik'le, walpaxo naj ik'bil hawu tinañ xin, mach hawichamilo naj. Yuxin caw yel chawala, machi hawichamil, xi Comam tet ix.

¹⁹ Hayet yaben ix hune' tu' xin, yalni ix tet Comam.

—Mamin, wal tinañ, caw chitxumchalo wuhan tato caw ischejab Comam Dios hawehi. ²⁰ Ebnaj jichmamañ, ha' ti' hulic'o ebnaj iswi' hune' witz ti' yik'ayo isba tet Comam Dios, walexpaxo israelita hex ti', caw cheyala ta cachañech'an yul coñob Jerusalén chiyu coto jinoyo coba tet Comam Dios, xi ix tet Comam.

²¹ Yalni Comam tet ix:

—Hach ix ach ti', ayto sunil tzet chiwalti'an yul hawanma. Chiapni hune' istiepohal yet matxa chexhul heyik'ayo heba tet Comam Dios bey hune' witz ti', yeb matxa yilalo chextopaxo bey Jerusalén. ²² Hex ah coñob Samaria hex ti', cheyiyo heba tet Comam Dios heyalni, yaj xin mach heyohtajo Comam, waloñ Israel oñti'añ xin, johtajañ Comam Dios bay chijiyo cobahañ, yuto coxolañ chiel Iscolomal anma. ²³ Wal xin lañan yapni istiepohal, ha' ton tinañ, yet chiyinayo isba anma yiñ istoholal. Caw xin chíyo isba tet Comam Dios yiñ sunil yanma yeb xin yiñ caw isyelal, yuto hac tu' choche isc'ul Comam ta

chiyiyo isba anma tet. ²⁴ Wal Comam Dios, caw Espíritu ye Comam, yuxin macñetic'a chiyiyo isba tet Comam, caw yilal chiyiyo isba yíñ sunil yanma yeb xin yíñ caw isyelal, ñi Comam tet ix.

²⁵ Yalni ix tet Comam:

—Caw wohtajan tato chul hune' naj Mesías, ha' ton Comam Cristo Cocolomal, yu Comam Dios. Hayet chihul naj tu' xin, ha' naj chi-cam-halni yíñ tzet caw yelapno ye sunil, ñi ix tet Comam.

²⁶ Yalni Comam xin:

—Hanintonan hune' chawal ti', hune' lañan istzotel tawet ti', ñi Comam tet ix.

²⁷ Hayet lañan istzotel Comam tu' xin, yapni ebnaj iscuwymom. Caw c'ayilo isc'ul ebnaj yilni istzotel Comam yeb hune' ix ix tu'. Wal xin caw machi hunu ebnaj k'ambeni tzet yíñ xin tzotel Comam yeb ix, yeb xin tzet chal Comam yeb ix. ²⁸ Lahwi tu' xin, isbejnicano ix istz'ahab isti' c'uh tu', isto ix yalno tet anma yul iscoñob haca' ti':

²⁹ —Catawej, toñwe jila' hune' mac mahalni wetan yíñ sunil tzet wehicojan. ¿C'uxan tato ha' naj tu' Cristo? ñi ix.

³⁰ Hayet yaben anma hune' tu', istit anma yilno Comam.

³¹ Yet mañto chiapni anma isc'atañ Comam, yalni ebnaj iscuwymom Comam:

—Mam cuywawom, wa'añ, ñi ebnaj tet Comam.

³² Istak'wi Comam tet ebnaj:

—Ay hune' tzet chinlohan caw mach heyohtajoj, ñi Comam.

³³ Yoc ebnaj iscuwymom Comam tu' yalno tet hunun haca' ti':

—¿Toc'anab xin ay mac mahulic'o ak'no tzet chislo Comam ti'? ñi ebnaj.

³⁴ Yalni Comam xin:

—Wal xin, ha' tzet choche Comam chejñeintijan, ha' chiwochehan chinwatx'ehan, cat xin inlahnihan ismunil

ak'bilcano yul ink'aban. Yuxin hayet chinwatx'enan ismunil ti', caw lahan yeb haca' yet lañan inwa'an. ³⁵ Hex ti' cheyala ta cañebto ixahaw bay chic'uplaxcañ ixim trigo. Caw hactic'am tu', yaj chiwalan teyet: ¡T'añxañwetoj lah, naweloj! Caw maayilo istiepmohal iscutxbalaxico anma wetan, haca' chiyu iscutxbalax ixim trigo yet chik'anbilo ixim. ³⁶ Ha' naj chic'upnicañ ixim trigo chischah naj istohol, yechel naj ye naj chiinito anma isc'atañ Comam yu ischahni isk'inal chiyak' Comam. Yuxin naj chitz'unni ixim yeb naj chic'upnicañ ixim, lahan istzala isc'ul ebnaj iscawañil. ³⁷ Haca' yalni anma chijabe: “Nan naj chitxiñni ixim trigo, nanxapaxo naj chic'upnicañ ixim,” xi. ³⁸ Yuxin chexinchejtojan xol anma, haca' ebnaj chic'upnicañ ixim trigo tu', nan ebnaj babel munlanahi haca' yñ istxiñnayo ixim, hex ti' xin caw toxañe chexec' hec'upu'cañ ixim, xi Comam tet ebnaj.

³⁹ Caw tx'i'al anma yul hune' coñob ay yul ismajul Samaria tu' chahnicano Comam yul yanma yuto caw wiyom yalni ix haca' ti': “Mayalilo naj wetan yñ sunil tzet xale inwatx'ehan,” xi ix. ⁴⁰ Yuxin hayet yapni anma tu' isc'atañ Comam, yalni anma tet Comam tato chicancano Comam yul coñob tu'. Hac tu' xin yu iscancano Comam cab tz'ayical bey tu'. ⁴¹ Caw xin hantañeto anma chahnicano Comam yul yanma yet yaben iscuycawacanto Comam. ⁴² Yalni anma tet ix tzotel tet Comam haca' ti':

—Wal tinañ, caw chijaytojañ yul janmahañ, yaj maññe-taj yu tzet maxawal jetañ, to yu hañ-caw-oñañ majabehañ tzet chal Comam, yuxinto caw johtajañ ta ha' Comam ti' Cristo, ha' Cocolomal cosunil yul sat yibañk'inal ti', xi anma tet ix.

Yak' cawxo Comam Jesús isc'ahol hune' naj chimunla yinta naj rey

⁴³ Yet islahwi cab tz'ayic yec' Comam Jesús bey ismajul Samaria tu' xin, isto Comam bey yul ismajul Galilea.

⁴⁴ Caw xin halbilxatic'a yu Comam tu' tato caw machi hunu ebnaj ischejab Comam Dios xahan chiillax yul iscoñob. ⁴⁵ Hayet yapni Comam bey Galilea tu' xin, caw c'ul yu ischahlax Comam yu anma, yuto yil anma tzettaj iswatx'e Comam yet yec' k'iñ Pascua bey Jerusalén, yet isbeyc'o anma yiñ k'iñ.

⁴⁶ Yapni Comam Jesús bey yul coñob Caná bay elico ha ha' vinohal yu Comam. Ha' bey yul coñob Capernaum xin, ay hune' naj niman yelapno ismunil chimunla yinta naj rey, ay xin hune' isc'ahol naj caw tx'oj ye isc'ul yu yabil.

⁴⁷ Yet yaben naj tato tit Comam Jesús bey Judea yapni bey ismajul Galilea tu', isto naj yilno Comam. Isk'anni naj tet Comam tato chito Comam yila' hune' isc'ahol naj caw how yehico yabil yiñ, lañanxa iscami.

⁴⁸ Yalni xin Comam tet naj haca' ti':

—Wal hex ti', tato mach cheyil sunil wipan yeb ej c'ay-balc'ule chinwatx'ehan, caw mañtic'am chinhechahan yul heyanna, ñi Comam.

⁴⁹ Yalni naj tet Comam:

—Mamin, toñ yiñ añe yak' isba mañto chicam inc'aholan, ñi naj tet Comam.

⁵⁰ Yalni Comam tet naj:

—Paxaño hawatut, cawxa naj hac'ahol, ñi Comam tet naj. Hac tu' yu yanayto naj yul yanma yiñ tzet yal Comam, ispaxto naj yatut. ⁵¹ Yet ayco naj yiñ isbel bey coñob Capernaum tu', yapni huntex'an ebnaj ismunlawom naj chahwal yiñ yul beh, yalni ebnaj tet naj:

—Cawxa naj hac'ahol, ñi ebnaj tet naj.

⁵² Isk'ambenilo naj mame tu' tet ebnaj ismunlawom:

—¿Hanic' mawatx'ilo isc'ul inc'aholtu'an? ñi naj. Yalni ebnaj:

—Ewitax yíi ch'en hujeb yel k'a' yíi naj, xi ebnaj.

⁵³ Istxumni naj mame tu' ta haca'tic'a orahil chal ebnaj ismunlawom naj tu', hac tu' orahil yet yalni Comam Jesús tet naj haca' ti': “Cawxa naj hac'ahol tu' tinaï,” xi Comam. Hac tu' xin yu ischahnicano naj Comam Jesús yul yanma yeb sunil mac ay bey yul yatut naj tu'.

⁵⁴ Ha' hune' c'aybalc'ule ti' iswatx'e Comam yul ismajul Galilea lahwi isbey Comam yíi k'iï bey Judea. Ha' xin iscab c'aybalc'ule ti' iswatx'e Comam.

5

Yet yak'ni cawxo Comam Jesús hune' naj camnajilo yoj

¹ Lahwi tu' xin, istopaxo Comam Jesús yul coñob Jerusalén yíi hune' isk'iï anma Israel chiec' yul coñob tu'. ² Bey yul coñob Jerusalén tu' xin, iscawilal ispultahil bay ch'octo no' me', ha' tu' ay hune' ha ha' toñe etxan. Yul abxubal hebreo *Betesda* isbi hune' ha' tu'. Isti'la ha' tu' xin, aycaï howeb ña machi yich. ³ Caw xin tx'i'al anma ya'ay hilanejayo yul huntেক'an ña tu'. Ay mac mach chu yilni, ay xin mac mach chu yeq'ui, aypaxo mac mach chibili isnimanil. Huntেক'an anma ya'ay tu' ayco yechman isbicaï ha', ⁴ yuto caw yíiñe istimpohal chihulayti hune' naj ángel isbile ha', macietic'a babel chiayto yet chibicaï ha' xin, ha' chiañchahi, cat yel tzettaj yabilal ayco yíi.

⁵ Xol anma ya'ay tu' ayayo hune' naj treinta y ocho hambilxa yoc yabil yíi. ⁶ Hayet yilni Comam Jesús ta hilanayo naj bey tu', istxumnilo Comam tato caw payxa ichico naj, yalni Comam tet naj:

—¿Chimhawoche chañchahi? xi Comam.

⁷ Yalni naj tet Comam haca' ti':

—Mamin, caw machi hunu mac chinanaytojan xol ha' ti' yet chibilicaiñ ha'. Hayet chinaytojan xol ha' walnihan, nan mac chibabayto insatajan, xi naj tet Comam.

⁸ Yalni Comam tet naj xin:

—Ahañwanoj, icañ hawaybal ti', cat hatohi, xi Comam tet naj.

⁹ Yiññena tu' iscawxicañ naj, yoc naj yinocañ iswaybal, isto naj xin. Hayet yañchacano naj tu', c'uxan istz'ayical xewilal, ¹⁰ yuxinto yal ebnaj yahawil yiñ coñob Israel tet naj haca' ti':

—Wal tinañ, caw istz'ayical xewilal, caw mach chu hawijnic'o hawaybal ti', xi ebnaj tet naj.

¹¹ Istak'wicaiñ naj cawxicañ tu':

—Ha' mac maquinak'ni cawxojan, ha' mahalni wetan haca' ti': “Icañ hawaybal, cat xin hatohi,” xi wetan, xi naj tet naj yahawil tu'.

¹² Isk'amben ebnaj tet naj:

—¿Mac xin najil mahalni tawet, ta chawicañ hawaybal cat xin hatohi? xi ebnaj. ¹³ Wal xin caw mach yohtajo naj mac ak'ni cawxo tu', yuto caw hantañe anma bey tu', caw xin pet c'aycañ Comam Jesús xol anma.

¹⁴ Lahwi tu' xin, ischahnayo Comam Jesús naj yul yatut Comam Dios, yalni Comam tet naj:

—Wal tinañ, caw macachcawxiloj. Matxa chawaco yak'bil hamul haxinwal matxa hunuxa isya'tajil caw tx'oj chul tawibañ, xi Comam tet naj.

¹⁵ Lahwi tu' xin, isto naj yalno tet ebnaj yahawil yeco yiñ coñob Israel tato ha' Comam Jesús ak'ni cawxo naj.

¹⁶ Hac tu' xin, yu yoccano ebnaj yanoco ishowal yiñ Comam isyayil yak' cawxo Comam hune' naj yiñ istz'ayical xewilal. ¹⁷ Yalni Comam Jesús xin:

—Inmaman, mañtic'a chisbej ismunlahi, yuxin haquin-tu'an, mañtic'a chinbejcanojan immunlahan, xi Comam.

¹⁸ Hac tu' xin, caw yacanico ebnaj yahawil coñob Israel tu' yiñ isc'ul yak'ni camo Comam Jesús, yuto mach isyije Comam hune' tz'ayic xewilal.

Ishelanil yip Isc'ahol Comam Dios

¹⁹ Yalni Comam Jesús tet ebnaj:

—Yiñ caw isyelal chiwalcanojan teyet, caw Isc'ahol Dios wehan, yuxin ha' hunték'an chinwatx'eti'an caw mach wetojan inchuquilan. Ha' tzet chak' Inmaman inwatx'e-han, ha' chiwuhán, yuxinto sunil tzet chiswatx'e Inmamtu'an, caw chiyupaxo wuhan. ²⁰ Wal haninti'an, Isc'ahol Dios wehan, caw xin xahan ayinan yu Inmamtu'an. Sunil tzet chinwatx'ehan Inmamtu'an chiyeni wetan. Ayto xin hunték'an tzet caw ay yelapno chisye Inmamtu'an wetan cat inwatx'enan, hac tu' xin chic'ay hec'ul heyilni. ²¹ Wal Inmamtu'an chiyu yak'ni itzitzbocañ camom, cat xin yak'nipaxo isk'inal mach istañbal. Haquinpaxtu'an chiwak'an k'inale tet mac bay choche inc'ulan chiwak'an. ²² Machi hunu anma chiyil Inmaman yiñ tzet chielicoj, walxinto haninan ak'bil wipan yu Inmaman yu wilnihan yiñ tzet chielico anma. ²³ Caw yul ink'aban ayco hunték'an ti' yu Inmaman yuñe lahaniñe ch'oc inmáyan yeb Inmaman. Yaj tato ay anma machi welapnojan yul sat, caw machipaxo yelapno Inmaman yul sat chal tu', yuto Inmamtu'an chejñeintijan.

²⁴ Yiñ caw isyelal chiwálan teyet, macñetic'a ch'aben tzet chiwalti'an, cat yanayto yul yanma yiñ Inmaman chejñeintijan, chischah isk'inal mach istañbal. Hac tu' xin mach chicawxico ismul yibañ, caw wiyom yel yul isk'ab naj camical, cat ischahnicano isk'inal yiñ hunelñe. ²⁵ Wal hanin Isc'ahol Comam Dios weti'an, caw chiwalcanojan teyet tato chihul istieñpohal, ha' ton tinañ yet chaben anma camom wawihan; ha' mac chiaben tzet chiwalti'an xin chischah isk'inal mach istañbal. ²⁶ Wal

Inmaman, ha'tic'a ik'ñe isk'inal, haquinpaxtu'an wiñan ayco ink'inalan yu Inmaman. Haca' chu yak'ni Inmaman isk'inal anma, hac tu' chu wak'nipaxojan. ²⁷ Chak'nipaxo Inmaman wipan yul ink'aban wilnihan yiñ tzet chielico anma, ta c'ul maca tx'oj tzet chiswatx'e. Ay hune' wipti'an yuto Hanin Ak'bilintijan texol yu Inmaman. ²⁸ Caw mach cheyak' c'ayo hec'ul yiñ huntek'an tzet chiwalcanojan teyet ti'. Wal xin caw chiapni istiepmohal yet chaben sunil anma camomxa yul innuk'an, cat xin yitzitzbicañ. ²⁹ Macñetic'a c'ul tzet iswatx'e yul sat yibañk'inal ti', chiitzitzbicañ cat ischahni hune' isk'inal mach istañbal, walpaxo anma caw istx'ojalñetic'a hulic'o iswatx'e yul sat yibañk'inal ti', chiitzitzbicañ cat xin ischahni isya'tajil,* ãicano Comam Jesús.

Comam Dios chitzotel yiñ Comam Jesús

³⁰ Yalnipaxo Comam Jesús tet ebnaj yahawil yeco yiñ coñob Israel:

—Wal haninti'an, caw machi hunu ti' chinwatx'ehan yul wetan inchuquilan. Haca' halbil wetan yu Inmaman hac tu' chu wilnihan yiñ tzet chielico anma, yaja' chiwilan yiñ tzet chielico yiñ caw istoholal. Yuxin ha' tzet chal isc'ul Inmaman añeintijan, ha' chinwatx'ehan, mañtaj tzet chiwochehan.

³¹ Tato han-caw-inan chinocan tzotelo yiñ sunil tzet chinwatx'ehan, caw matzet chalilo chal tu'. ³² Yaja' ay hune' mac caw chak' isba istzotel wiñan, caw xin wohtajan ta sunil tzet chala caw yeli.

³³ Yet hechejnito hechejab tet naj Juan hek'ambeno tzet caw yelapno ye naj, caw isyelal yal naj teyet. ³⁴ Yaj mañtaj yu wik'ni wipan yiñ tzet chal anma yuxin chiwalan hune' ti' teyet, machoj, walxinto yu hecolchahi. ³⁵ Naj Juan tu', caw lahan naj haca' hunu cantil ayco k'a' yiñ, nahat

* 5:29 Dn 12:2

chimujli isk'ak'al. Caw hac tu' yu yulic'o naj, yuxintic'a quextzalacañ yu naj hanic' tiempohal.

³⁶ Yaja' ay hune' tzet caw ec'bal yelapno ye sata tzet yal naj Juan tu' wiñan, sunilej c'aybalc'ule yak' Inmaman inwatx'ehan, ha' chitzotel wiñan. Ha' xin chiyeniloj tato ha' Inmaman quinanitijan. ³⁷ Ha' Inmaman añeintijan ha' chitzotel wiñan, walex hex ti' caw mašto bay cheyabe istzoteli, caw mašto chetxumilo mac caw Inmaman. ³⁸ Caw mašto Istzoti' Inmamtu'an yul heyanna, yuto mach cheyayto yul heyanna wiñan, wal xin ha' Comam Dios añeintijan.

³⁹⁻⁴⁰ Hex ti' caw cheyil hecuyni Istzoti' Comam Dios, yuto ch'ec' yiiñ henabal ta yiiñ tu' chiilchalo hek'inal mach istañbal. Yaja' waxañca Istzoti' Comam Dios tu' chitzotel wiñan, yaja' mach chisje hec'ul chexoc tzujno wintajan yuñe hechahni hek'inal mach istañbal chiwak'ti'an.

⁴¹ Maštaj yu yalaxico inmayan yu anma yuxin chiwalan huntেক'an tzoti' ti'. ⁴² Wal haca' quexwilniti'an, caw mach cheyoche Comam Dios. ⁴³ Haninti'an caw chejbilintijan yu Inmaman, yaj caw mach cheyabe tzet chiwalan. Wal tato hunuxa naj comon anma chihul yeb yet, wal tu' caw sak'al heyijen sunil tzet chal naj. ⁴⁴ ¿Tzettic'a chu heyannayto yul heyanna tato hemay cheyaco hununex, wal helanil chitit tet Comam Dios, caw mach chicam hec'ul hesayniloj?

⁴⁵ Tajca cheyala tato haninti'an chinocan ak'oc'ule yiiñ hemul tet Inmaman, walxinto ha' caw naj Moisés chioc ak'oc'ule teyiiñ, naj bay chicawxi hec'ul. ⁴⁶ Wal xin tato cheyayto yul heyanna yiiñ tzet tz'ibñebilcano yu naj Moisés, chimheyapaxayto yul heyanna wiñan, yuto wiñan chitzotel huntেক'an tzet tz'ibñebilcano yu naj. ⁴⁷ Yaja' tato mach cheyayto yul heyanna yiiñ tzet tz'ibñebilcano wiñan yu naj tu', tzic'anab chiyu heyannayto yul heyanna yiiñ sunil tzet chiwalti'an, xi Comam tet ebnaj.

6

*Yet yak'ni wa'o Comam Jesús howeb mil ebnaj winaj
(Mt 14:13-21; Mr 6:30-44; Lc 9:10-17)*

¹ Lahwi tu' xin, isto Comam Jesús isk'axepic'to ha' lago Galilea, chiyijpaxo Tiberias. ² Caw xin hantañe anma oc tzujno yinta Comam, yuto yil anma tu' iswatx'en Comam c'aybalc'ule yet iscawxi anma ya'ay yu Comam. ³ Isto Comam Jesús iswi' hune' woñan yeb ebnaj chicuywi yintaj, yay tz'oñno Comam yeb ebnaj bey tu'. ⁴ Toxa xin chiichico k'iñ Pascua, isk'iñ ebnaj Israel. ⁵ Yet yilni Comam xin ta caw hantañe anma apni isc'atañ, yalni Comam tet naj Felipe:

—¿Baytu'wal chicolok' tzet chislo sunil anma ti'? ñi Comam tet naj.

⁶ Yal Comam hune' ti' yuñe yaben Comam tzet chiyute yalni naj Felipe. Wal Comam xin, caw yohtaxa tzet chiyu yak'ni wa'o sunil anma tu'. ⁷ Istak'wi naj:

—Waxañca ay cabo ciento denario comelyu chilok'ni tzet chilolaxi, caw mañtic'am chabe yik'ni anma hunta tx'inano yet, ñi naj tet Comam.

⁸ Ay xin hune' naj chicuywi yinta Comam tu', yuxta isba yeb naj Simón Pedro, Andrés isbi. Ha' naj halni:

⁹ —Ay hune' naj nich'an coxol ti', ay cac'oñ no' cay ik'bil yu naj yeb xin howeb ixim pan cebada, yaja' ¿tzet chak' hanc' ti' yñ sunil anma? ñi naj tet Comam.

¹⁰ Yalni Comam tet ebnaj iscuywom tu':

—Halwe tet sunil anma ayojab tz'oñnoj, ñi Comam.

Caw xin chek'anla sat tx'otx' bey tu', yuxin hacñe tu' yu yay tz'oñno anma sunil. Aymi howebo mil isbisil ebnaj winaj. ¹¹ Yinicañ Comam ixim pan tu'. Yet lahwi yak'ni Comam yuch'andiosal yñ ixim tet Comam Dios, yitxk'anto Comam ixim yñ anma tz'oñan tu'. Hactic'apax tu' yute Comam yñ no' cay, yak' Comam hantatic'a caw

choche anma. ¹² Hayet lahwi isnohcano isc'ul anma tu' xin, yalni Comam tet ebnaj chicuywi yintaj:

—Cutxbaweyo sunil ixim matxa malahwi yu anma ti', haxinwal machi ixim chietaxtoj, xi Comam.

¹³ Hac tu' xin yu iscutxbanico ebnaj ixim, caw xin cablahoñebto motx ixim matxa lahwi yu anma tu' yiiñ ixim howeb pan cebada. ¹⁴ Yet yilni anma hune' c'aybalc'ule iswatx'e Comam Jesús tu', yalni anma haca' ti':

—Yiiñ caw yeli, ha' hune' naj ti' ischejab Comam Dios halbilcanoj tato chihul coxol bey yul sat yibañk'inal ti', xi anma.

¹⁵ Isnanilo Comam Jesús tato ch'ec' yiiñ isnabal anma yinito Comam cat yanico anma Comam yahawiloj, yuxinto el Comam xol anma, isto Comam iswi' woñan ischuquil.

Yet isbelwic'o Comam Jesús yibañ ha ha'

(Mt 14:22-27; Mr 6:45-52)

¹⁶ Yet yay numnahi yapni ebnaj iscuwom Comam Jesús isti' ha' lago. ¹⁷ Lahwi tu' xin yocto ebnaj yul hune' te' barco yuñe yec' apno ebnaj isk'axepxac'to ha' lago cat yapni ebnaj yul coñob Capernaum. Caw xaay numnahi, mañtotic'a xin chiapni Comam isc'atañ ebnaj.

¹⁸ Yet bel chu isbarco ebnaj yibañ ha' tu', istzabnico yec' hune' niman jak'ek'. Caw nahat chi'ah ha' isbilen jak'ek'.

¹⁹ Ayxam xin yictajo isc'ab legua chito isbarco ebnaj yibañ ha' lago tu', yilni ebnaj Comam Jesús belwo chu yibañ ha'. Lañan xin ishitzico Comam isc'atañ te' barco bay ayicto ebnaj tu', isxiwcañ ebnaj. ²⁰ Yalni Comam tet ebnaj:

—Haninan, mach chexxiwcañ, xi Comam.

²¹ Yuxinto caw tzalacañ ebnaj ischahnicto ebnaj Comam yul barco tu' isc'atañ. Hunepixto xin, yapni ebnaj isk'axepic'to ha' bay nabilto yu yapni.

Saywa anma yiiñ Comam Jesús

²² Haxa yíi hunxa tz'ayic xin, yet aytoc'o anma sunil isti' ha' lago tu', isnaniti anma tato xato ebnaj iscuycwom Comam yul hune' te' barco ayayo bey tu', hañe xin te' ayayoj. Isnanipaxti anma ta machi to Comam yinta ebnaj.

²³ Ay xin hunték'an te' barco ispeto yul coñob Tiberias apni iscawilal bay iswah anma ixim pan yet yak'ni Comam yuch'andiosal yíi ixim tet Comam Dios. ²⁴ Yet yilni anma tato matxa Comam Jesús bey tu' yeb ebnaj chicuywi yintaj, yocto anma yul hunték'an te' barco apni bey tu', isto anma saywal yíi Comam k'axepxac'to ha' bey yul coñob Capernaum.

Comam Jesús haca' tzet chilolaxi chiak'ni k'inale

²⁵ Yet yec' apno anma isk'axepic'to ha' lago tu' yilcha Comam yu anma. Isk'amben anma tu' tet Comam:

—Mam cuywawom, ¿hanic' hawul bey ti'? ñi anma tet Comam.

²⁶ Istak'wi Comam tet anma:

—Yíi caw isyelal chiwalan teyet, walex hex ti', chin-hesayilojan yuto caw noh hec'ul yu ixim pan wak'an hewab. Mañtaj yu matxumchalo heyu yíi tzet chal yelapno ye hune' c'aybalc'ule inwatx'etu'an, ñi Comam.

²⁷ Yalnipaxo Comam:

—Mañietaj tzet chelo cheyaco yíi hec'ul hesayniloj yuto hune' tu' chilahwi. Wal xin ay hune'xa haca' tzet chicolo mach chitañiloj, ha' hune' tu' chiak'ni hek'inal mach istañbal. Ha' hune' tu' wal heyanico yíi heyanma hesayniloj. Hanin Ak'bilintijan texol yu Inmaman, haninan chiwak'an hune' itah, ha' ton k'inale mach istañbal, yuto xaisyelo Comam Dios tato haninan sic'bilintijan yu, ñi Comam Jesús tet anma.

²⁸ Isk'amben anma tet Comam:

—¿Tzet xin wal jutén cobahañ yuñe cowatx'enañ sunil tzet choche isc'ul Comam Dios? ñi anma.

²⁹ Istak'wi Comam:

—Ha' hune' chiyoché Comam Dios to cheyayto yul heyanma wiñan, yuto ha' Comam chejñeintijan, ñi Comam.

³⁰ Yalnipaxo anma tet Comam:

—¿Tzet xin hunu c'aybalc'ulehal chaye jila'añ, yuñe cachcochahnihañ yul janmahañ? ¿Tzet hunu chawatx'e?
³¹ Ebnaj jichmamañ yet payat, ay hune' c'aybalc'ule ilbil yu ebnaj yet isloni ebnaj maná bey tx'otx' desierto. Haca' yalni Istzoti' Comam Dios bay chal haca' ti': “Yati Comam Dios hune' itah satcañ islob sunil anma,” ñiayoj, ñi anma tet Comam.

³² Yalni Comam tet anma:

—Yiñ caw isyelal chiwalan teyet, mañtaj naj Moisés ak'ñe hune' itah satcañil tu' tet ebnaj jichmam yet payat tiempo tu'. Wal xin itah tit yul satcañ tu' yechel yiñ hune' wah caw yeli chak' Inmaman teyet. ³³ Hune' wah chak' Comam ti', yul satcañ titnaj, ha' xin chiak'ni k'inale mach istañbal tet anma, ñi Comam.

³⁴ Yalni anma tet Comam:

—Mamin, ak' hune' wah tu' jetañ yiñ sunilbal tiempo, ñi anma.

³⁵ Yalni Comam tet anma:

—Hanintonan hune' wah tu', yuto chiwak'an k'inale mach istañbal. Macñetic'a chaco isba yul ink'aban, matxa bak'inal chiñohchahi, yeb xin macñetic'a chianayto yul yanma wiñan, matxa bak'inal chitajpaxo isti'. ³⁶ Caw xatic'a walan teyet, waxañca caw cheyilico wiñan, yaja' caw mach cheyaco heba yul ink'aban. ³⁷ Wal xin, sunil mac chahti Inmaman wetan, chul yul ink'aban, yuxin mac chihul yul ink'abtu'an caw chinchahan, mach chinmañc'otojan. ³⁸ Wal haninti'an, quintitan yul satcañ, yaj

maḡtaj yu inwatx'enan tzet chal inc'ulan, wal xin titnaji-nan yuñe inwatx'enan tzet chal isc'ul Inmaman chejñeintijan. ³⁹ Ha' tzet choche isc'ul Comam chejñeintijan yñ sunil macta chiyaco yul ink'aban, ta machi hunu mac chic'ayto wuhan, to chiwak' itzitzbocañan yet chiapni islahobal tz'ayic. ⁴⁰ Ha' choche isc'ul Inmaman, to ha' mac chinilnihan ta haninan Isc'ahol Dios wehan, cat yanayto yul yanma wiñan, chischah isk'inal mach istañbal. Haxa yet chiapni islahobal tz'ayic, cat wak'ni itzitzbocañan xol camom, Ñi Comam.

⁴¹ Yet yaben ebnaj yahawil yñ ebnaj Israel yñ tzet chal Comam tu', yoc ebnaj buchwal yñ Comam yuto yal Comam haca' ti': "Haninti'an hune' wah titna yul satcañ," Ñi Comam.

⁴² Yalni ebnaj haca' ti':

—¿Tom maḡtaj naj ti' naj Jesús, isc'ahol naj José? Caw johta mac ismam naj yeb ismi' naj. ¿Tzet yñ yuxinto chal naj tato yul satcañ titna naj? Ñi ebnaj yñ Comam.

⁴³ Yalni Comam tet ebnaj:

—Bejwe hetzotel wiñan. ⁴⁴ Caw machi hunu mac chihul yul ink'aban tato maḡtaj Inmaman chichejniti wetan, Comam añeintijan. Haninan xin chiwak' itzitzbocañan yet islahobal tz'ayic. ⁴⁵ Tz'ibñebilcano yu ebnaj ischejab Comam Dios yet payat haca' ti': "Sunil mac chicuylax yu Comam Dios," Ñiayoj. Yuxin sunil mac chiaben tzet chal Comam Dios tu', chitxumchalo yu yñ tzet chala, ha' xin chihul yul ink'aban.

⁴⁶ Caw maḡto hunu mac ilñe yñ Comam Dios Mame hachcachiñe inan, yuto yul satcañ titnajinan, yuxinto caw wohtajan Comam. ⁴⁷ Yñ caw isyelal chiwalan teyet, macñetic'a chinchahnihan yul yanma, caw chischah hune' isk'inal mach istañbal. ⁴⁸ Haninti'an ha' ton hune' wah chiak'ni k'inale mach istañbal. ⁴⁹ Ha' ebnaj

heyichmam yet payat tu', iswah ebnaj hunttek'an maná bey tx'otx' desierto, yaj xin sunil ebnaj xa-le-camtoj. ⁵⁰ Yaja' mac chiwahni hune' wah titna yul satcañ, chiwalti'an xin, machi bak'inal chicami. ⁵¹ Hanintonan hune' wah itzitz titna yul satcañ, yuxin macñetic'a chiwahni hune' wah ti', caw itzitzñetic'a yíi sunilbal tiempo. Ha' hune' wah chiwak'ti'an, ha' ton innimanilan chiwak'an yuñe ischahni anma isk'inal, ñi Comam Jesús tet anma.

⁵² Hayet yaben anma Israel hunttek'an ti', istzabnico anma isteyelen isba yíi tzet yal Comam. Le-yalni anma haca' ti':

—¿Tzet chu yak'ni naj ti' isnimanil coc'uxu'? ñi anma tet hunun.

⁵³ Yalni Comam xin:

—Yíi caw isyelal chivalan teyet, haca' tato mach chec'ux innimanilti'an, Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, yeb xin haca' ta mach cheyuc' inchiq'uilan, mach chechah hek'inal mach istañbal. ⁵⁴ Yuxin macñetic'a chic'uxni innimanilti'an, cat yuc'ni inchiq'uilti'an, caw chischah isk'inal mach istañbal. Hayet islahobal tz'ayic xin chiwak' itzitzbocañan xol anma camom. ⁵⁵ Yuto innimanilti'an lahan haca' wah, ha' chiak'ni k'i-nale mach istañbal, hacpax tu' xin inchiq'uilan haca' tzet chiuc'laxi. ⁵⁶ Macñetic'a chic'uxni innimanilan cat xin yuc'ni inchiq'uilan, caw hunxañe chiwucanojan yebi. ⁵⁷ Comam Dios caw itzitz yíi sunilbal tiempo, ha' Comam tu' quincejnitijan, yuxin itzitz inñetic'apaxojan. Hac ton tu' xin, mac chic'uxni innimanilti'an, caw itzitzñetic'apaxo wuhan. ⁵⁸ Hanintonan, hune' wah titna yul satcañ, yaj mach haca'o maná islo ebnaj jichmam, yuto waxañca islo ebnaj hunttek'an maná tu', yaj cam ebnaj. Wal mac chiwahni hune' wah chiwalti'an xin, caw ay isk'inal mach istañbal, ñi Comam.

⁵⁹ Sunil huntেক'an ti' yak' Comam Jesús iscuycu' anma yul iscapilla ebnaj Israel bey yul coñob Capernaum.

Cuybanile yet k'inale mach istaïbal

⁶⁰ Yet yaben anma chicuywi yinta Comam Jesús huntেক'an cuybanile yak' Comam tu', tx'i'al ebnaj halni tet hunun:

—Caw ya'ta cochahni huntেক'an chal naj ti'. ¿Mactaxca chik'oji isyijeni? ãi ebnaj.

⁶¹ Wal Comam xin, caw yohtaxa tzettaj chal ebnaj tu', yuxin yal Comam haca' ti':

—¿Tom caw chicabconcañ hec'ul yïi tzet chiwalti'an?

⁶² Wal Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios ti', tato cheyil inmeltzohan yul satcañ bay titnajinan, ¿tzixam chi-la-heyala'? ⁶³ Ha' Yespíritu Comam Dios ha' chiak'ni k'inale mach istaïbal, wal conimanil matzet chak'a. Huntেক'an cuybanile xawalan teyet tu', yïi caw yeli yet Espíritu yehi, ha' chiak'ni k'inale mach istaïbal. ⁶⁴ Yaja' ayexto hex ti', maãto cheyayto yul heyanma yïi tzet chiwalti'an, ãi Comam.

Yal Comam haca' tu' yuto caw yohtaxa Comam yet caw yalañtocoj macta mach chianayto yul yanma yïi tzet chal Comam. Caw xin yohtaxapaxo Comam mac chianico yul isk'ab ebnaj ayco ishowal yïi. ⁶⁵ Yuxinto yalpaxo Comam haca' ti':

—Caw chiwalan teyet tato caw machi hunu mac chaco isba yul ink'aban tato maãtaj Inmaman chichejniti wetan, ãi Comam.

⁶⁶ Yet yaben anma tzet yal Comam tu' xin, tx'i'al anma bejnicano yec' yinta Comam. ⁶⁷ Yuxinto isk'ambe Comam tet ebnaj cablahoñwañ iscuycu'wom:

—Haxa hex ti', ¿chimheyoche chextopaxoj? ãi Comam tet ebnaj.

⁶⁸ Istak'wi naj Simón Pedro, tet Comam:

—Mamin, macc'anab yinta choñioc tzujnojañ, yuto hañc'añe hatzoti' chiak'ni k'inale mach istañbal. ⁶⁹ Wal hañioñti'añ, caw xajaytojañ yul janmahañ tawiñ. Caw xin johtajañ tato ach ti' Cristo hach, Isc'ahol Comam Dios caw itzitz, ñi naj Pedro tet Comam.

⁷⁰ Yalni Comam tet naj:

—Wal xin quexinsayilojan hecablahoñwañil, yaj ay hune' hex ti' ayayto naj matzwalil yul yanma, ñi Comam tet ebnaj. ⁷¹ Yet yalni Comam haca' tu', yiiñ naj Judas, isc'ahol naj Simón Iscariote yal Comam. Yuto waxañca ayco naj yetbiho ebnaj cablahoñwañ, yaj xin ha' naj anico Comam yul isk'ab camical.

7

Ebnaj yuxta Comam Jesús mach yayto ebnaj yul yanma yiiñ Comam

¹ Lahwi tu' xin, istzabnico Comam Jesús yec' yul ismajul Galilea. Matxa isje isc'ul Comam ehoyo yul ismajul Judea yuto caw chiyoche ebnaj yahawil yiiñ ebnaj Israel yak'a' camo Comam. ² Toxa xin chiichico hune' k'iñ Poy telaj isbi, hune' isk'iñ anma Israel, ³ yalni ebnaj yuxta Comam tu' tet:

—Mach chañcan bey ti', wal xin asi' bey Judea bay caw ay anma chicuywi tawintaj, haxinwal chil anma c'aybalc'ule chi-la-hawatx'e ti'. ⁴ Yuto ta ay hunu mac choche chiohtañelaxi mach chiswatx'e hunu tzet ye tu' bay ewan, yuxin yilal hayeni sunil c'aybalc'ule chi-la-hawatx'e ti' yiiñ sat anma, ñi ebnaj tet Comam.

⁵ Hac tu' yute yalni ebnaj yuto mach chayto ebnaj yul yanma yiiñ Comam. ⁶ Yuxinto yal Comam tet ebnaj haca' ti':

—Mañto chiapni istz'ayical inyenilo inbahan tet anma, wal hex ti', tzijxañe tz'ayical c'ul heyenilo heba. ⁷ Anma yul sat yibañk'inal ti' mach chexisyaha, walinan xin caw

caj chinillaxan, yuto chiwalan tato caw machiswalil sunil tzet chiswatx'e anma. ⁸ Asi'we hex ti' yiiñ k'iñ tu', walinan mach chintohan, yuto maŕto chiapni istiepmohal inyenilo inbahan tet anma, ŕi Comam.

⁹ Yet lahwi yalni Comam huntেক'an ti' tet ebnaj xin, iscancano Comam bey Galilea.

To Comam Jesús yiiñ k'iñ Poy telaj

¹⁰ Yet xato ebnaj yuŕta Comam Jesús tu' yiiñ k'iñ istopaxo Comam, yaj yiiñ ewantajil. ¹¹ Caw xin chissayic'o ebnaj iswi'ehal ebnaj Israel tu' Comam Jesús yiiñ k'iñ tu', chalni ebnaj:

—¿Baytaxca tu' ay hune' naj winaj tu'? ŕi ebnaj.

¹² Caw xin nanantaxaŕie chal anma yiiñ Comam, ay anma chalni: “Caw c'ulcano hune' naj tu',” ŕi. Aypaxo anma chihalni: “Caw machiswalil hune' naj tu', caw toŕie chiyak' subchaho naj anma,” ŕipaxoj.

¹³ Yaja' xin caw ewanta chitzotel anma tu' yuto caw chixiw anma tet ebnaj yahawil yiiñ anma Israel.

¹⁴ Hayet caw niman k'iñ tu', yocto Comam Jesús yul yatut Comam Dios, istzabnico Comam iscuyni anma.

¹⁵ Caw xin chic'ay isc'ul ebnaj Israel tu' yaben tzet chal Comam. Chi-la-yalni ebnaj haca' ti':

—¿Tzet chute hune' naj ti' yohtaŕenilo sunil huntেক'an ti'? Yaj mach cuywina naj, ŕi ebnaj yiiñ Comam.

¹⁶ Istak'wicaŕ Comam tet ebnaj:

—Ha' cuybanile chiwalan teyet ti' mach wetojan inchuquilan, yet Comam chejŕeintijan. ¹⁷ Tato ay mac chiyoche chisyije tzet chal Comam Dios, caw yilal istxumniloj tato yet Comam ye cuybanile ti'. Yohtapaxoj ta maŕtaj yul inwi'an inchuquilan chiwitijan cat xin walnihan teyet. ¹⁸ Macŕetic'a yul iswi' chiyiti tzet chiyak' iscuynu' anma, chiyute hune' tu' yuŕie yoc iswinajil sata anma. Wal

hanin chejbilintijan yu Comam Dios, ha' yalaxico ismay Comam yu anma ha' chinsayan, yuxin caw isyelal sunil tzet chiwalti'an, caw machi lek'ti'al yíi.

¹⁹ Caw ak'bil isley Comam Dios teyet yu naj Moisés, yaja' machi hunujex cheyije tzet chal hune' ley tu'. ¿Tzet yíi yuxinto chinhepotx'an heyalni? Xi Comam tet ebnaj.

²⁰ Istak'wi ebnaj xin, yalni ebnaj tet Comam:

—Etzañem ay hunu ischejab naj matzwalil ayco tawíi. ¿Mac chachak'ni camo hawalni? Xi ebnaj tet Comam.

²¹ Yalnipaxo Comam tet ebnaj:

—Yu hune' c'aybalc'ule inwatx'ehan yíi hune' tz'ayical xewilal caw hesunil chic'ayilo hec'ul yíi. ²² Hatax ebnaj heyichmam ichencanocañ hune' circuncisión, ha' xin naj Moisés chihalni tato caw yilal isyijelaxi. Yuxinto waxañca yíi istz'ayical xewilal, cheyak' circuncidar nište unin winaj semanahil ixto ispitzc'ahi. ²³ Walex hex ti', istz'ayicalojab xewilal masan cheyak' circuncidar nište unin yuñe mach chemañc'o isley naj Moisés heyalni. Tato caw hac tu' cheyute, ¿tzet yíi yuxinto caw chichiwa hec'ul wiñan yuto yet istz'ayical xewilal wak'ni cawxojan hune' naj? ²⁴ Mach toñeho chexoc heyila' yíi tzet chiswatx'e anma. Tato cheyoche chexoc heyila' tzet yehi, ilwe yíi caw istoholal, xi Comam tet ebnaj.

Yal Comam Jesús bay caw istiticoj

²⁵ Ay xin hunték'an ebnaj ah Jerusalén halni haca' ti':

—¿Machmi taj naj ti' chal ebnaj ispotx'o'? ²⁶ Caw yíi sat anma lañan istzotel naj lah, yaj machi hunu mac chicachni naj istzoteli. ¿Mato xayayto ebnaj jahawil ti' yul yanma tato ha' naj ti' Cristo? ²⁷ Yet chul Comam Cristo tu', machi hunu mac ohtañe baytu'wal chi-caw-istiticoj. Wal naj ti' xin caw johtaj baytu'wal titnaco naj, xi ebnaj yíi Comam.

²⁸ Yet yaben Comam yalni ebnaj haca' tu', ha' ton yet lañan iscuylwa Comam yul yatut Comam Dios, yalni Comam yíñ caw ip:

—Caw quinheyohtajan heyalni, yeb xin heyohtaj bay-tu'wal titnaj inpaxojan. Yaja' caw mañtajinan witi inbahan inchuquilan, wal xin chejbilintijan yu Comam Dios, Comam caw isyelalñetic'a chala, yaj mach heyohtajo Comam. ²⁹ Wal inti'an caw wohtajan Comam tu', yuto yíñ Comam titnajan, ha' quinanitijan, ñi Comam.

³⁰ Yet lañan yalni Comam hune' tu' xin, ay huntেক'an ebnaj yoche inoto Comam yul te', yaj xin machi hunu mac tzabnayo Comam, yuto mañto chiapni istiehpohal bay chicami. ³¹ Caw xin hantañe mac chanayto yul yanma yíñ Comam, chi-la-yalni haca' ti':

—Yet chihul Comam Cristo tu', ¿tom caw ec'balto c'ay-balc'ule chisye sata sunil tzet chisye naj ti' jet? ñi anma yíñ Comam.

Ischej ebnaj fariseo tzablaxo Comam Jesús

³² Yet yaben ebnaj fariseo tzet yal anma yíñ Comam Jesús tu', iscutxbanayo isba ebnaj yeb xin ebnaj yahawil sacerdote, ischejnito ebnaj ebnaj mayor chitañen yatut Comam Dios yu istzabnayo ebnaj Comam, cat yanicto Comam yul preso. ³³ Yalni Comam haca' ti':

—Hanic'xañech'an tiempohal ayinic'ojan texol, cat xin inpaxtojan isc'atañ Comam chejñeintijan. ³⁴ Hex ti' chexoc saywal wiñan, yaj matxa chinilchahan heyu, yuto mach chu heyapni bay chinapnitu'an, ñi Comam tet ebnaj.

³⁵ Yichico ebnaj yahawil coñob Israel tu' isk'amben tet hunun haca' ti':

—¿Baytaxca tu' chito naj ti', yuxin chal naj tato matxa chiilcha naj ju? Ay ebnaj jet coñob pujanto xol ebnaj griego, ¿ham tu' chito naj cuywal xol ebnaj, cat yoc naj iscuyno ebnaj griego tu' yalni? ³⁶ ¿Tzet caw chalilo hune'

chal naj ti': "Chinhesaya'an, yaj matxa chinilchahojan heyu, yuxinto mach chiyu heyapni bay chinapnituan?"
xi naj, xi ebnaj yiñ Comam.

Hune' isnuk' ha ha' mach istañbal

³⁷ Ha' islahobal tz'ayic k'iñ tu', ha' caw ay yelapno ye yul sat anma Israel. Yiñ hune' tz'ayic tu' xin, ah liñino Comam Jesús, yalni Comam yiñ caw ip haca' ti':

—Maquex chitaj hetil' titañwe inc'atañan, cat heyuc'ni hune' ha ha' chiwak'an. ³⁸ Haca' yalni yul Yum Comam Dios bay chala: "Ha' mac chianayto yul yanma wiñan, haca' chiyu ispitzc'a isnuk' ha ha' chiel yojomal, hac tu' chiyu ispitzc'a isnuk' ha ha' yet k'inale yul yanma,"* xiayoj, xi Comam tet ebnaj.

³⁹ Yal Comam Jesús hune' ti' yiñ Comam Espíritu Santo chischah macta chianayto yul yanma yiñ Comam. Yet hune' tiempohal tu' xin, mañto chiayilo Comam Espíritu Santo isyayil mañto chiilaxto Comam yul satcañ.

Nananta yute istxumni anma yiñ Comam Jesús

⁴⁰ Yet yaben anma cutxanico tu' yiñ tzet yal Comam Jesús, ay anma halni haca' ti':

—Yiñ caw yeli, ha' naj ti' ischejab Comam Dios halbilcanoj ta chuli, xi.

⁴¹ Aypaxo mac halni haca' ti':

—Ha' ton naj ti' Cristo, echmabil yul ju, xi. Aypaxo hune'xa majan anma halni:

—Naj Cristo tu', ¿tom Galilea chitit naj heyalni? ⁴² Chal yul Yum Comam Dios tato ha' bey yul coñob Belén, yul iscoñob naj rey David chipitzc'a naj Cristo tu', yuto yuninal yuninal naj rey David ye naj, xi hunmajanxa anma.

* 7:38 Ez 47:1; Zac 14:18

⁴³ Hac tu' yu isphohnito isba anma yu Comam. ⁴⁴ Aypaxo ebnaj xin etza inito Comam yul preso, yaj machi hunu mac yaco isk'ab yiiñ Comam.

Mañtic'a ischah ebnaj yahawil coñob Comam Jesús

⁴⁵ Haxa yet ismeltzo ebnaj chitañen yatut Comam Dios isc'atañ ebnaj fariseo, isk'amben ebnaj tet ebnaj:

—¿Tzet yiiñ yuxinto machi maxeyiti naj Jesús tu'? ãi ebnaj.

⁴⁶ Yalni ebnaj chitañen yatut Comam Dios tu' haca' ti':

—Caw machi hunu mac caw helan istzotel haca' istzotel naj, ãi ebnaj yiiñ Comam. ⁴⁷ Yalni xin ebnaj fariseo tu' tet ebnaj:

—¿Tom ha' hunex cheyak' subchaho heba tet hune' naj tu'? ⁴⁸ ¿Tom ay hunu ebnaj yahawil chianayto yul yanma yiiñ tzet chal naj, maca hunujoñañ hañonñ fariseo oñti'añ?

⁴⁹ Hañc'añe huntেক'an anma caw mach yohtajo isley naj Moisés, ha' chisubcha yu naj, yaja' xin chiay isya'tajil yibañ huntেক'an anma tu' yu Comam Dios, ãi ebnaj.

⁵⁰ Ay xin hune' naj fariseo Nicodemo isbi, naj beyc'o tzotelo tet Comam yiiñ hune' ak'balil, ha' naj xin halni tet ebnaj yetbi tu':

⁵¹ —Ha' chiyute yalni coley tato mach chu iscawxico ismul hunu naj yibañ yalañto mañto chijabe tzet chal naj, yuñe johtañeniloj tzet iswatx'le naj, ãi naj Nicodemo tu'.

⁵² Yuxinto yal ebnaj yetbi naj tu' tet:

—¿Tom ah Galilea hachpaxoj? Wal xin say yul Istzoti' Comam Dios cat hawilni tato ay hunu ischejab Comam Dios chitit bey Galilea tu', ãi ebnaj.

⁵³ Lahwi tu' xin, ispaxto ebnaj yatut.

8

Chalo hune' ix yiiñ ismul

¹ Wal Comam Jesús xin to Comam bey hune' woñan, *Olivo* isbi. ² Yiñ hune'xa tz'ayical xin, yapni Comam hunelxa yul yatut Comam Dios yiñ caw sahab sac'ayal. Caw xin hantañe anma apni isc'atañ Comam. Lahwi tu' xin, yag tz'oñno Comam istzabnico iscuyni anma tu'.

³ Hunepixto xin yiniti ebnaj fariseo yeb ebnaj chicuyni anma yiñ isley naj Moisés hune' ix ix tet Comam. Caw c'uxan ischahlo ix yiñ ismul yu ebnaj. Yalaxico ix xol anma cutxanico isc'atañ Comam tu'. ⁴ Yalni ebnaj tet Comam:

—Mam cuywawom, machahlo hune' ix ti' juhañ isc'atañ iswinaj. ⁵ Wal xin, chal isley naj Moisés tato ebix ix tx'oj ye iswi' haca' hune' ix ti', yilal isk'ojlax camo ebix, yaja' ¿tzimi chawute hawalnipaxo hach ti'? Xi ebnaj tet Comam.

⁶ Yal ebnaj haca' tu' yuñe yilwen ebnaj Comam, yeb yuñe yayc'ay Comam yiñ hunu istx'ojal, cat xin yoc ebnaj ak'oc'ule yiñ Comam, chute yalni. ⁷ Yaj xin toñe ay c'oñno Comam, istzabnico istz'ibli sat tx'otx' yu yiximal isk'ab. Ayñetic'aco xin ebnaj isk'amben tet Comam tzet caw chielcanico ix, yuxinto ah t'añno Comam, yalni haca' ti':

—Macñetic'a caw machi nich'ano ismul texol, ha'ojab babel ch'ak'ni ch'en k'ojbal yiñ ix, Xi Comam.

⁸ Lahwi tu' yaypaxo c'oñno Comam, istzabnico istz'ibli sat tx'otx' hunelxa. ⁹ Yet yaben ebnaj tzet yal Comam tu', istxumni isba yanma ebnaj ta machi hunu ebnaj c'ul, yuxin hununtajil yu yel ebnaj isc'atañ Comam. Babel el ebnaj ec'na ichamtaxa, lahwi tu' istopaxo ebnaj tzehtaj. Hac tu' yu iscancano Comam ischuquil yeb ix tu'. ¹⁰ Lahwi tu' xin, yah liñno Comam, isk'amben Comam tet ix:

—Ix, ¿baytu'wal ay ebnaj chiak'wi c'ule tawiiñ? ¿Tom caw machi hunu ebnaj macachk'ojnicañ yu ch'en ch'en? Xi Comam tet ix.

¹¹ —Macho Mamin, machi hunu maca, xi ix tet Comam.

—Haquinpaxtu'an, mach chiwalan ta chaäkk'ojlax camo yu hamul. Asi' xin, matxa chawaco hamul hunelxa, xi Comam tet ix.

Comam Jesús ha' issajilk'inal yii anma

¹² Yalnipaxo Comam tet anma hunelxa:

—Wal haninti'an, caw haca' issajilk'inal wehayojan xol anma yul sat yibaik'inal ti'. Macrietica ch'oc tzujno wintajan chiwak'an issajilk'inal yul yanma. Yu hune' issajilk'inal ti' xin, chischah isk'inal mach istaibal. Matxa xin chiec' xol k'ejholo, xi Comam.

¹³ Yalni ebnaj fariseo xin:

—Caw matzet chalilo tzet chawal ti', yuto hach ti', hach caw chachtzotel tawiin, xi ebnaj tet Comam.

¹⁴ Istak'wi Comam:

—Waxaica caw han-caw-inan chiwalan yii tzet wehan, yaj caw isyelal sunil tzet chiwalan. Yuto haninti'an wohtajan baytu'wal titnajinan, caw wohtapaxojan baytu'wal chi-caw-intocojan. Walex hex ti', caw mach heyotajo baytu'wal titnajinan, yeb baytu'wal chintopaxojan. ¹⁵ Walex hex ti', caw comonietica chexoc heyila' tzet ye anma, yaj walinan mach toietica'aho chinocan wila'an tzet chielico anma. ¹⁶ Yaja' yet chiwilnihan yii tzet chielico anma, chiwilan yii caw istoholal, yuto mach inchuquilojan chiwilan tzet chielico anma, to ha' hun Inmaman aieintijan, ha' chiilni tzet chielico anma wintajan. ¹⁷ Chal hecuybanil tato ay cawaño testigo lahan yalni yii hunu tzet ye tu', caw yel hune' tu' chal tu'. ¹⁸ Ilwec'anab xin, ay cawañ mac chak' testigohal. Caw testigo wehicojan wiñan, yeb xin Inmaman aieintijan ha' chitzotel wiñan, xi Comam tet ebnaj.

¹⁹ Lahwi tu' xin isk'amben ebnaj tet Comam:

—¿Baytu'wal ay hamam tu' xin? ñi ebnaj. Istak'wi Comam tet ebnaj:

—Hex ti', mach quinheyohtajojan, caw xin mach hey-ohtajo Inmamtu'an. K'inalo tato quinheyohtajan, hey-ohtapaxo Inmaman, ñi Comam.

²⁰ Hayet iscuylwa Comam Jesús yul yatut Comam Dios yalnicano Comam hunték'an ti', iscawilal bay chibey anma yak'a'cano yofrenda. Yaj xin machi hunu mac tzab-nayo Comam, yuto ma'xto chiapni istz'ayical bay chicami.

Ha' bay chintohan mach chu hetohi, ñi Comam

²¹ Yalnipaxo Comam Jesús hunelxa:

—Haninti'an chintohan, wal xin chinhesaya'cojan yaja' mach chinilchahan heyu, yuto mach chu heto bay chintotu'an. Walex hex ti' yíi hemul chexcamcantoj, ñi Comam.

²² Yuxin yal ebnaj yahawil yíi coñob Israel:

—¿Tom xin chispotx' isba naj, yuxinto chal naj tato caw mach chu japni bay chiapni naj tu'? ñi ebnaj yíi Comam.

²³ Yalnipaxo Comam tet ebnaj:

—Walex hex ti', caw yet sat tx'otx'al heyehi, wal inti'an yet satcañ wehan, caw yet yul sat yibañk'inal ti' heyehi, wal inpaxojan mach yeto sat yibañk'inal ti' wehan. ²⁴ Yuxinto caw chiwalan teyet tato yíi hemul chexcami, yuto mach chechayto yul heyanna tato haninan hune' haca' chiwute walnihan teyet, yuxinto caw yíi hemul chexcamtoj, ñi Comam tet ebnaj.

²⁵ Isk'ambenpaxo ebnaj tet Comam:

—¿Mac hach anmahil chal tu'? ñi ebnaj. Yalni Comam tet ebnaj:

—Halbilxatic'a teyet wuhan yet yalañtocoj mac anmahilinan. ²⁶ Caw hantañe tzet chiwalan teyíi yet chiwilnihan yíi tzet chexelicoj. Yaj Comam añeintijan texol ti', caw yíi isyelal chitzoteli. Yuxinto ha' tzet halbil wetan

yu, ha' chiwalpaxojan tet anma ay yul sat yibaik'inal ti',
xi Comam.

²⁷ Yaj xin caw maxtic'a txumchalo yu ebnaj tato ha'
Comam Dios chal Comam. ²⁸ Yuxinto yal Comam tet ebnaj:

—Hayet chinheyanicañan yiñ te' culus, ha' to tu'
chitxumchalo heyu tato Hanin Ak'bilintijan texol yu Co-
mam Dios, cat xin heyohtañeniloj tato mach wetojan
inchuquilan sunil tzet chiwalti'an. Wal xin ha' tzet chal
Inmaman wetan, ha' chiwalan. ²⁹ Ha' Comam añeinti-
jan, ha' ayco wetbihojan. Caw mach chinisbejcanojan
inchuquilan, yuto hañc'añe tzet choche isc'ul chinwatx'e-
han yiñ sunilbal tiempo, xi Comam tet ebnaj.

³⁰ Yet yalni Comam hunttek'an tu', caw hantañe anma
chahni Comam yul yanma.

Ha' isyelal ha' ch'ak'ni colbanile

³¹ Yalni Comam Jesús tet anma Israel chahni Comam yul
yanma:

—Tato caw hunelñe cheyayto yul heyanma yiñ tzet
chiwalan, yiñ caw yeli incuywoman heyehi. ³² Hac tu'
xin chu heyohtañenilo isyelal; ha' isyelal tu' xin, ha'
chexcolnicanoj, xi Comam.

³³ Yalni ebnaj tet Comam:

—Hañoñti'añ jichmamañ ye icham Abraham, caw
machi hunelo coñtxoñlaxañ tet anma. ¿Tzet yiñ yuxinto
chawala “chexcolchacanoj?” cachi, xi ebnaj.

³⁴ Istak'wi Comam tet ebnaj:

—Yiñ caw yeli chiwalan teyete, mac caw mach chisbej-
cano yanico ismul, caw txoñbil isba tet mule. ³⁵ K'inalo
hunu naj txoñbil chejabo tet huno yahaw tinañ, mach
chiyu yoc naj yetbiho yuninal naj yahawil tu' yiñ hunelñe.
Wal haca' naj c'ahole xin, caw yetbitic'a isba naj yeb
ismam yeb ismi' yeb ej yuxtaj. ³⁶ Yuxin tato haninan
chexincolilojan yiñ hemul, yiñ caw yeli chexcolchacanoj

yuto caw Isc'ahol Dios wehan. ³⁷ Caw wohtajan tato heyichmam icham Abraham, yaj caw cheyoche quinhepotx'o'an, yuto mach cheyoche heyabe' cuybanile chiwak'ti'an. ³⁸ Ha' tzet wilan bey Inmamtu'an, ha' chiwalan teyet, walex hex ti' caw nan hemam, yuxinto ha' tzet chal hemam tu' ha' chewatx'e, xi Comam tet ebnaj.

³⁹ Istak'wipaxo ebnaj:

—Wal hañoñti'añ, comamañ jichmam Abraham, xi ebnaj. Istak'wi Comam:

—Tato caw yel cheyala hemam ye icham Abraham tu', ham tzet iswatx'e icham, ha' chewatx'e. ⁴⁰ Wal xin waxañca ha' caw isyelal halbil wetan yu Comam Dios ha' chiwalan teyet, yaj caw cheyoche quinheyak'a' camojan. Wal icham Abraham cheyal ti', machi hunelo yute isba icham haca' hex ti'. ⁴¹ Ha'tic'a tzet chiswatx'e hemam, ha' cheyupaxoj, xi Comam tet ebnaj. Yuxinto yal ebnaj:

—Wal hañoñti'añ, mach matñebiloñañ, wal xin hune'ch'an comamañ, ha' ton Comam Dios, xi ebnaj.

⁴² Yalnipaxo Comam:

—Tato yeli hemam Comam Dios tu', xahanmi chinheyilan, yuto ha' bay ay Comam Dios titnajinan yet wulan bey ti', Mahtëjainan witi inbahan inchuquilan, ha' Comam Dios chejñeintijan. ⁴³ ¿Tzet yñi xin mach chitxumchalo tzet chiwalti'an heyu? ⁴⁴ Walex hex ti', ha' naj matzwalil, ha' naj caw hemam, yuto hatzet choche isc'ul naj, ha' caw choche hec'ul hewatx'e'. Naj matzwalil tu', caw potx'om anma naj yichtaxtic'a yul naj sat yibañk'inal ti'. Caw mahtëc'a isyelal yñi naj, yuxin sunil tzet chiahti yul isti' naj mach yeloj. Hayet chanico naj lek'ti'al, ha' tzet ye naj ha' chal naj, yuto caw lek'ti' naj; caw ismam lek'ti'wom naj. ⁴⁵ Wal haninti'an, ha' caw isyelal chiwalan, yuxinto caw mach cheyayto yul heyanna tzet chiwalti'an. ⁴⁶ ¿Mac hunujex ti' tinañ chiyu heyalnico yñi insatan tato ay

inmulan? Wal xin, caw isyelal sunil tzet chiwalti'an, yaj ¿tzet yíi xin mach cheyayto yul heyanna? ⁴⁷ Ha' mac yet Comam Dios yehi, caw choche yabe' Istzoti' Comam. Walex hex ti' xin, mach yeto Comam Dios heyehi, yuxinto mach chiyoche hec'ul heyabe' Istzoti' Comam, xi Comam tet ebnaj.

Ayxatic'a Comam Jesús yet yalañto mañto chipitzc'a icham Abraham

⁴⁸ Yalni ebnaj yahawil yehico yíi anma Israel tu' tet Comam Jesús:

—Ha' ye juhañ chijalnihañ ta ah Samaria hach, yeb ta ayco hune' ischejab naj matzwalil tawíi, xi ebnaj tet Comam.

⁴⁹ Istak'wi Comam Jesús xin:

—Machoj, machi huno ischejab naj matzwalil ayco wiñan, walxinto ha' wanicojan ismay Inmaman ha' chiwuhan, walex hex ti' chinhehincaniltojan. ⁵⁰ Wal haninti'an, mañtaj yalaxico inmayan chinsayan; waxañca ay hune' Mac chianico inmayan, ha' hune' tu' xin chihalnoj Mac caw yel chala. ⁵¹ Yíi caw isyela chiwalan teyet, macñetic'a chiyijen tzet chiwalti'an, machi bak'inal chicami, xi Comam tet ebnaj.

⁵²⁻⁵³ Yalni ebnaj:

—Wal xin caw yel chijalañ tato ayco huno ischejab naj matzwalil tawíi. Icham Abraham yebpaxo xin ebnaj ischejab Comam Dios yet payxa, sunil ebnaj camnatoj. Wal chawute hawalnipaxo xin: “Macñetic'a chiyijen tzet chiwalan mañtic'a chicamtoj,” cachi. ¿Tom caw ec'bal hach to sata jichmam Abraham tu'añ yeb sunil ebnaj ischejab Comam Dios ec'lana yet payat tiempo tu'? ¿Tzet yelapno hawe hawalni? xi ebnaj tet Comam.

⁵⁴ Yuxinto yalpaxo Comam tet ebnaj:

—Tato han-caw-inan chiwicañ inbahan, caw matzet chalilo hune' tu', yaj wal xin ha' caw Inmaman chianico inmayan. Ha' Inmamtu'an xin, ha' cheyal heDiosaløj. ⁵⁵ Yaj hex ti', mach heyohtajo Inmamtu'an, walinan, caw wohtajan. Yaj tato chiwalan ta mach wohtajojan Inmamtu'an, lahanmi inlek'ti'alan yeb hex chal tu'. Wal xin caw chiwalan caw wohtajan Inmaman, yuxinto sunil tzet chal Inmaman wetan chinyijehan. ⁵⁶ Icham heyichmam Abraham tu', caw tzala isc'ul icham yet yabeni ta chinhulan. Hayet isyelax tet icham xin, caw tzalacanocañ isc'ul icham sic'lebil, xi Comam tet ebnaj tu'.

⁵⁷ Yalnipaxo ebnaj tet Comam:

—Hach ti', maõto hach yiñ cincuenta habil, cat xin hawalni ta hawil icham Abraham tu':

⁵⁸ Yalni Comam:

—Yiñ caw isyelal chiwalan teyet, yettax yalañto maõto chipitzc'a icham Abraham tu', ay inxatic'ahan, xi Comam.

⁵⁹ Hac tu' xin, yu yinicañ ebnaj ch'en ch'en yuñe isk'ojni camo ebnaj Comam yalni. Yaj yebato isba Comam tet ebnaj, yelti Comam yul yatut Comam Dios tu'.

9

Yet ishajlo isbak'sat hune' naj yu Comam Jesús

¹ Yet yec' Comam Jesús yiñ isbel hunel, yilni Comam hune' naj caw maõtic'a chu yilni yettaxtic'a ispitzc'ahi.

² Isk'amben ebnaj chicuywi yinta Comam tu':

—Mam cuywawom, ¿tzet yiñ yuxin mutz'an sat hune' naj ti' yet ispitzc'a naj? ¿Tom yu ismul ismam naj mato yu ismul naj? xi ebnaj tet Comam.

³ Yalni Comam xin:

—Maõtaj yu ismul ismam naj yeb ismi' naj, maõtajpaxo yu ismul naj yuxinto hac tu' ye naj. Wal xin Comam Dios caw choche isc'ul chisyelo yip yiñ naj, yuxinto hac tu' ye

naj. ⁴ Caw yilal inwatx'enan ismunil Comam añeintijan yak' isba tz'ayical to yuc'a' chiah ak'bal yet matxa chu comunlahi. ⁵ Yak' isba ay intoc'ojan yul sat yibañik'inal ti' caw haca' issajilk'inal wehayojan xol sunil anma, ñi Comam.

⁶ Yet lahwi istzotel Comam xin, istzublajo Comam sat tx'otx', issomni Comam nich'an tz'otz'ew yu isk'ab, lahwi tu' xin ismasnico Comam yiiñ isbak'sat naj mutz'an sat tu'.

⁷ Yalni Comam tet naj:

—Asi' bey ha' Siloé, hune' ha' etxan, cat xin hatx'ahnilo hasat, ñi Comam tet naj. (Siloé chiyal yelapnoj *Ak'biltij*.)

Hac tu' xin yu isto naj bey ha' Siloé tu', istx'ahni naj sat xol ha'. Haxa yet ispaxti naj xin, xayu yilni naj. ⁸ Yuxin ha' anma ayayo yatut iscawilal naj yeb huntex'anxa anma ohtañe naj, yal haca' ti':

—¿Cochan ha' naj ti' chiec' tz'oñla k'ano melyu? ñi anma tu' yiiñ naj.

⁹ Ay mac xin halni:

—Ho', ha' naj ti', ñi anma. Aypaxo mac halni:

—Machoj, mañtaj naj, yaj etza hac ti' jilni naj, ñipaxoj. Wal naj xin yal naj:

—Ho', hanin-ton-an, ñi naj.

¹⁰ Yoc anma isk'ambeno tet naj:

—¿Tzet xin mayu ishajlo hasat? ñi anma.

¹¹ Yalni naj xin:

—Hune' ya', Jesús isbi, ha' ya' somni nich'an tz'otz'ew, ismasnico ya' yiiñ insatan. Lahwi tu' xin, yalni ya' wetan: “Asi' bey ha' Siloé, cat hatx'ahnilo hasat xol ha',” ñi ya' wetan. Hac tu' yu intohan intx'ahnolojan insatti'an; lahwi tu' xin ishajlo insatan, ñi naj.

¹² Isk'amben ebnaj tet naj:

—¿Baytu'wal xin ay naj tinañ? ñi ebnaj.

—Caw mach wohtajojan, ñi naj.

Oc ebnaj fariseo isk'ambe' tzet caw yu ishajlo sat naj mutz'antic'a sat

¹³ Lahwi tu' xin, yilaxto naj mutz'antic'a sat tu' tet ebnaj fariseo. ¹⁴ Yet iswatx'en Comam nich'an tz'otz'ew yuñe ishajlo sat naj tu', caw c'uxan istz'ayical xewilal. ¹⁵ Yuxinto ocpaxo ebnaj fariseo tu' isk'ambe' tet naj hunelxa:

—¿Tzet yu ishajlo hasat ti'? ñi ebnaj tet naj. Istak'wi naj:

—Ya' Jesús masnico nich'an tz'otz'ew yiiñ insatan, lahwi tu' xin intohan intx'ahnolojan; hac tu' xin yu ishajlo insatan, ñi naj.

¹⁶ Ay xin ebnaj fariseo halni:

—Hune' naj tu', caw mach yeto Comam Dios ye naj yuto mach chisyije naj istz'ayical xewilal, ñi ebnaj yiiñ Comam. Yaj ay ebnaj halnipaxoj:

—Ya' Jesús tu', mach mulumo ya'. Wal xin tato mulum ya', ¿tom chiyu isyeni ya' hunu c'aybalc'ule haca' chisye ti'? ñi ebnaj. ¹⁷ Yocpaxo ebnaj fariseo isk'ambeno tet naj mañtic'a chiyu yilni tu':

—Haxa hach ti', ¿tzet chawute hawalni yiiñ naj ak'ni hajlo hasat ti'? ñi ebnaj. Yalni naj haca' ti':

—Ha' hune' chiwute walnihan, to caw ischejab Comam Dios ye ya', ñipaxo naj tet ebnaj.

¹⁸ Yaj caw mañtic'a yaco ebnaj yahawil coñob Israel tu' yiiñ isc'ul tato hajlo sat hune' naj tu' yu Comam. Ha' yute isnani ebnaj to caw c'ultic'a ye sat naj, yuxinto awtelax ismam naj yeb ismi' naj yu ebnaj. ¹⁹ Isk'amben ebnaj tet ismam naj yeb ismi' naj haca' ti':

—¿Ham naj ti', heyuninal cheyala tato caw mañtic'a chu yilni yet ispitzc'ahi? ¿Tzet yu ishajlo sat naj? ñi ebnaj.

²⁰ Istak'wi ismam naj yeb ismi' naj:

—Caw yeli juninalañ naj, caw yelpaxoj mañtic'a chiyu yilni naj yet ispitzc'a naj. ²¹ Yaj caw mach johtajojañ tzet yu ishajlo sat naj, yeb xin mach johtapaxojañ mac ak'ni hajloho sat naj. ¡K'ambewe tet naj yuto ichamxa naj, chiyu yalni naj teyet! ãi ismam naj yeb ismi' naj tet ebnaj tu'.

²² Wal xin, hac tu' yute yalni ismam naj yeb ismi' naj yuto caw chixiw tet ebnaj yahawil yehico yiiñ coñob Israel, yuto halbil yu ebnaj haca' ti': “Macñetic'a chihalni tato ha' naj Jesús ti' Cristo, matxa chicochacti yul capilla ti',” ãi ebnaj. ²³ Yuxinto hac tu' yute yalni ismam naj yeb ismi' naj: “K'ambewe tet naj, ichamxa naj, xayu yalni naj teyet,” ãi.

²⁴ Lahwi tu' xin, yawtenpaxti ebnaj naj hajlo sat tu' hunelxa, isk'amben ebnaj tet naj:

—Caw chabe Comam Dios caw halilo isyelal jetañ, wal xin caw johtajañ ta caw mulum hune' naj chawal ti', ãi ebnaj tet naj.

²⁵ Yalni naj xin:

—Haninti'an, caw mach wohtajojan tato mulum ya' maca machoj, yuxin mach chiyu walnihan teyet; hachcachañie wohtajan to mañtic'a chiyu wilnihan yet yalañtocojoj, wal tinañ xin xayu wilnihan, ãi naj tet ebnaj.

²⁶ Isk'amben ebnaj hunelxa:

—¿Tzet caw cañyute naj? ¿Tzet caw yu ishajlo hasat ti' yu naj? ãi ebnaj.

²⁷ Yalni naj xin:

—Caw mawalan teyet, yaj to caw mach cheyaco yiiñ hec'ul. ¿Tzet yiiñ xin cheyoche chiwalan teyet hunelxa? ¿Mato cheyoche chexocpaxo cuywo yinta ya'? ãi naj tet ebnaj.

²⁸ Yet yalni naj haca' tu', istzabnico ebnaj isbahni naj, yalni ebnaj tet naj:

—Hach ti', ayachxaco yinta naj, wal hañoñiti'añ yinta iscuymbanil naj Moisés tzuñanoñañ. ²⁹ Waloñiti'añ caw johtajañ tato ha' caw Comam Dios anicano cuybanile tet naj Moisés tu'. Wal naj chawal ti', caw mach johtajojañ baytu'wal titnaco naj, xi ebnaj.

³⁰ Istak'wicañ naj tet ebnaj xin:

—Caw chic'ay inc'ulan yuto cheyala tato mach hey-ohtajo bay titnaco ya', yaja' caw cheyila hajlo insatan yu ya'. ³¹ Caw johtaj tato mach chabe Comam Dios tzet chisk'an anma mulum, hachcachañe anma caw ayco yanma yiñ Comam, cat yinayo isba tet, hachcachañe huntেক'an anma tu' chak' Comam ispañ tzet chisk'ana'. ³² Wal xin, caw mañto bay chijabe isk'umal tato ay huno mac chiyu yak'ni hajloho sat huno anma mañtic'a chiyu yilni yettaxtic'a ispitzc'ahi. ³³ Tato mañtaj Comam Dios añeti ya' ti', caw machim nino tzet chiyu iswatx'en ya', xi naj tet ebnaj.

³⁴ Istak'wi ebnaj tet naj:

—Walach hach ti', caw mulumach yettaxtic'a hapitzc'ahi. ¿Tom chañoc coñhacuyu'añ hawalni? xi ebnaj tet naj, hac tu' yu istennilti ebnaj naj tu' yul capilla.

Anma mach chitxumchalo yu yiñ tzet chal Comam Jesús

³⁵ Yabe Comam Jesús tato tenlaxilti naj hajlo sat tu' yul capilla, haxa yet ischahloyo naj yu Comam, yalni Comam tet naj haca' ti':

—¿Chimhawayto yul hawanma yiñ Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios? xi Comam tet naj.

³⁶ Isk'amben naj tet Comam:

—Mamin, ¿mac hune' chawal tu'? Hal wetan cat xin wanico wanmahan yiñ, xi naj.

³⁷ Yalni Comam tet naj:

—Caw xahawil yiiñ; Hanintonan hune' mac bay lañan hatzotel ti', ãi Comam tet naj.

³⁸ Yet yaben naj haca' tu', yay jahno naj yiiñ sat Comam, yalni naj:

—Caw chiwaco wanmahan tawiñ Mam, ãi naj.

³⁹ Yalni Comam tet naj:

—Wal haninti'an, hulnajinan bey yul sat yibañk'inal ti' yuñe wilnihan tzettaj chi'elico anma, yuto ay anma ti' caw mach chiyu yilni, yaj xin haninan chiwak' hajlohojan sat. Aypaxo anma caw c'ul yilni, yaj chimutz'icano sat wuhan yuñe matxa chiyu yilni, ãi Comam.

⁴⁰ Ay xin huntেক'an ebnaj fariseo ayco isc'atañ Comam, yet yaben ebnaj yiiñ tzet yal Comam tu', yalni ebnaj:

—¿Tom xin ha' hunoñañ mach chiyu jilnihañ hawalni? ãi ebnaj.

⁴¹ Istak'wi Comam tet ebnaj:

—K'inalo tato mach chiyu heyilni tzettaj ye tu' yet Comam Dios yehi, caw machim hemul. Yaj cheyala tato caw chiyu heyilni tzettaj ye tu' yet Comam Dios, yaj mach cheyijepaxoj, yuxinto caw ay hemul, ãi Comam tet ebnaj.

10

Yechel yiiñ hune' ispeyabil no' me'

¹ Yalnipaxo Comam Jesús:

—K'inaloj ta ay hunu ispeyabil no' me', cat yocto hunu naj yul, nan bay xin chisholicto isba naj; yiiñ caw isyelal chiwalan teyet, caw elk'om hune' naj tu'. ² Wal naj chi'octo yul ispultahil ispeyab no' tu', ha' ton naj tu' chitañen no'. ³ Ha' naj chiwayñen no' xin chishaj naj ispultahil ispeyabil no' tet naj, cat yocto naj isc'atañ no'. Caw sunil no' k'ayna yaben yul isnuk' naj. Caw hununtajil yawtenilti naj no', yuto ay isbi hunun no' yu naj, hac tu'

xin chiyu ishajnilti naj no'. ⁴ Yet chilahwi yinilti naj isme' tu', cat xin isbabi naj sata no', cat yoc tzujno no' yinta naj, yuto caw yohta no' yul isnuk' naj. ⁵ Yaja' wal ta hunu naj comon, mach ch'oc tzujno no' yinta naj; chixiwilo no' tet naj yuto mach k'aynajo no' yaben yul isnuk' naj, xi Comam tet ebnaj.

⁶ Yal Comam hune' yechel ti' tet ebnaj, yaj maɣtic'a txumchalo yu ebnaj tzet caw yelapno yehi.

Comam Jesús haca' hunu naj tañem me' caw c'ul

⁷ Yalnipaxo Comam Jesús:

—Yiñ caw yeli chiwalan teyet, haninti'an haca' ispultahil ispeyab no' me', caw hac tu' wehan. ⁸ Yet yalañito yet maɣto chinhulan, ay ebnaj hulic'o yanico isba ebnaj hecolomaloj. Ha' huntেক'an ebnaj tu' xin, caw lahan ebnaj haca' hunu naj elk'om chiocto yul ispeyabil no' me' tu', yaj wal anma caw yettic'a Comam Dios ye xin, caw maɣtic'a ishajba istxiquin yiñ tzet yal ebnaj. ⁹ Haninti'an, lahaninan haca' ispultahil ispeyabil no' me', macñetic'a chiocto yul hune' peyab ti' chicolchahi. Haca'tic'a hunu no' me' chielti lowoj cat yapnipaxo yul ispeyab, hac tu' xin ye huntেক'an mac tu'.

¹⁰ Ay ebnaj haca' elk'om chiyu yuli, toñe chihul elek' yeb xin yak'ni camo anma. Yaj walinan, hulnajinan wak'a'an k'inala mach istañbal tet anma chiyaco isba yul ink'aban. Huntেক'an anma tu', caw niman chiyu ischahni isc'ulal isc'ul Comam Dios. ¹¹ Wal haninti'an, caw lahaninan haca' hunu naj tañem me' caw c'ul. Hune' naj tañem me' caw c'ul tu', caw hinan yanma naj yak'ni camo isba yiñ isme'.

¹² Wal tato toñe chitohlalax hunu naj chitañen no' me' tu', maɣtaj xin naj yahaw no' tu' chitañeni. Hayet chiyilni naj yapni no' oj, chisbejcano naj no' cat yelcañ naj, yuto

mach yeto naj no', cat yoc no' oj tu' istzabnayo no', cat xin ispujnacañ no' sunil. ¹³ Chielcañ naj chitañen no', yuto yiiñe istohol naj ayco yanma. Caw mach chicam isc'ul naj yiiñ no' yuto mach yeto naj no'.

¹⁴⁻¹⁵ Wal haninti'an, caw lahaninan yeb naj tañem me' caw c'ul, haxa mac chaco isba yul ink'aban lahan haca' no' me'. Caw ohtabilinan yu Inmaman, wohtapaxojan Inmamtu'an, hac tu' xin wepaxojan yeb macta chaco isba yul ink'aban, caw johta cobahañ yebi. Yiiñ ton huntেক'an mac tu' chiwak' camo inbahan. ¹⁶ Aypaxo huntেক'an anma chinchahnihan yul yanma, toñe xin caw mach jet coñoboj. Caw yilal winitijan cat xin yoc isyijeno cuybanile chiwalti'an, caw xin hunxañe chucanoj yeb hunxañe mac chitañeni.

¹⁷ Caw xahan ayinan yu Inmaman yu caw chiwak' camo inbahan yiiñ anma, yaj chinchahpaxojan ink'inalan hunelxa. ¹⁸ Chiwak' camo inbahan yuto hac tu' chiel yiiñ inc'ulal. Wal xin, caw machi hunu mac chiyu quinis-potx'ni camojan tato mach chisje inc'ulan. Caw machi hunu mac chincachnihan wak'ni inbahan yiiñ camical, aypaxo wipan inchahnihan ink'inalan hunelxa, yuto hac tu' inchejbanilan yu Inmaman, xi Comam.

¹⁹ Yet yaben anma Israel yiiñ tzet yal Comam tu', is-pohnipaxto isba hunelxa. ²⁰ Ay hun majan anma halni:

—¿Tzet yuxin cheyabeto tzet chal naj ti'? Wal hune' naj ti', caw chabil locohal yu naj, ayco hune' ischejab naj matzwalil yiiñ naj, xi ebnaj.

²¹ Ay hunxa majan anma halnipaxoj haca' ti':

—Tato ayco hunu ischejab naj matzwalil yiiñ naj, ¿tom hac tu' istzotelo naj? Yalnipaxo ebnaj:

—¿Tom chu yu hunu ischejab naj matzwalil ishajni sat hunu naj caw mañtic'a chiyu yilni? xi ebnaj.

Caw mach ischah ebnaj iswi'ehal xol ebnaj Israel yabe' yii tzet yal Comam Jesús

²² Yii istiemphal ñabil chiec'tzelax isk'iñ Yatut Comam Dios* bey yul coñob Jerusalén. ²³ Yet lañan yec' Comam Jesús isti' yatut Comam Dios tu', hune' chiyij *Yamak'il naj rey Salomón*, ²⁴ yoc hoyno ebnaj Israel yii Comam, yalni ebnaj haca' ti':

—¿Caw bak'in choñhawilojañ yii hune' cabc'ulal ti'? ¿Mac caw anmahilach? Yii caw yeli, tato hach ti' Cristo hach, caw mak'bil hawalnilo jetañ, ñi ebnaj.

²⁵ Istak'wicañ Comam tet ebnaj:

—Caw xawalan teyet, yaj caw mach cheyayto yul heyanna. Sunil c'aybalc'ule chinwatx'ehan yu yip Inmaman, ha' caw chiyeniloj mac anmahilinan. ²⁶ Walex hex ti', caw mach chinhechaytojan yul heyanna, yuto caw mañtic'a wetojan heyehi haca' walnihan yalañtocojoj. ²⁷ Macta caw wetan yehi, caw chishajba istxiquin yii tzet chiwalan; caw xin wohtapaxojan hune' mac tu'. Haca'tic'a chiyu yoc tzujno no' me' yinta istañemal, hacpax tu' chiyu yoc tzujno wintajan. ²⁸ Wal xin, hanan chiwak'an isk'inal mach istañbal, machi bak'inal chicami, machi hunu mac xin chiyu yinilo yul ink'aban. ²⁹ Wal xin ha' Inmaman, caw ec'balcano sata sunil maca, ha' ak'ñe anma ti' wetan. Caw machi hunu mac chiyu yinilo hunték'an ti' yul isk'ab Inmamtu'an. ³⁰ Haninti'an yeb Inmaman, caw hune'ñe jehañ, ñi Comam.

³¹ Hac tu' yu istzabnipaxico ebnaj yahawil coñob Israel tu' issic'nicañ isch'en yuñe isk'ojni camo ebnaj Comam yalni. ³² Yalni Comam Jesús tet ebnaj:

* 10:22 Hune' k'iñ yii castilla ha' ton chihallax Dedicación yebpaxo Isk'iñal Sajk'inal.

—Yu ishelanil Inmaman, yuxin caw hantañe tzet caw c'ul chinwatx'ehan texol. ¿Baytet yíñ yuxin chinhek'oj camojan heyalni? ĩi Comam tet ebnaj.

³³ Istak'wi ebnaj yahawil yíñ ebnaj Israel tu':

—Mach chaĥcok'ojcañañ yu hunu isc'ulal chawatx'e, wal xin yu chachbuchwa yíñ Comam Dios, yuto hach ti' caw comon anma hach, yaj chawalico haba Diosal, ĩi ebnaj tet Comam.

³⁴ Yalni Comam Jesús:

—Istzoti' Comam Dios tz'ibñebilcano yet payat ak'bilcano teyey, chal haca' ti': “Haninan chiwalan tato dios hex,”* ĥicanoj. ³⁵ Caw xin mach chiyu comañ'on tzet tz'ibñebilcanoj, yuto caw Comam Dios tu' halñecanoj diosal yíñ mac bay ak'bilcano Istzoti'. ³⁶ Ha' Comam Dios añeintijan yul sat yibañk'inal ti', yaja' ĥtzet yíñ xin cheyalpaxoj tato buchwal chiwuhani yíñ Comam Dios yet chiwalnihan tato caw Isc'ahol Dios wehan? ³⁷ Tato mach chinyijehan chejbanile ak'bil wetan yu Inmaman, mach cheyayto yul heyannya wiñan. ³⁸ Wal xin hatzet chal Inmaman, ha' chinwatx'ehan. Waxañca caw mach chinhechaytojan yul heyannya, chahwe yul heyannya tzet chinwatx'eti'an. Hac tu' xin chiyu heyohtañeniloj tato caw ayco Comam Dios wetbihojan, ayinpaxicojan yíñ Comam, ĩi Comam tet ebnaj.

³⁹ Caw xin yoche ebnaj istzabayo Comam, yaj iscolilo isba Comam yul isk'ab ebnaj.

⁴⁰ Lahwi tu' xin, istopaxo Comam k'axepxac'to ha' niman Jordán, bay ah ha' iswi' anma yu naj Juan yet yalañtocadoj, ha' bey tu' xin cancano Comam. ⁴¹ Caw hantañe anma apni ilno Comam bey tu', yalni haca' ti':

—Yíñ caw yeli waxañca machi hunu c'aybalc'ule isye ya' Juan jet, yaj sunil tzet yalcano ya' yíñ ya' Jesús ti' caw

* 10:34 Sal 82:6

yeli, xi anma tu'. ⁴² Caw xin hantañe anma anayto yul yanma yii Comam Jesús bey tu'.

11

Yet iscam naj Lázaro

¹⁻² Bey coñob Betania ay hune' naj chiyij Lázaro ya'bi ay, ha' bey tu' xin aypaxo cawañ yanab naj, María isbi hune' ix, hune'xa ix xin Marta isbi. Ix María tu', ha' ix anico aceite caw xuk' sam yii yoj Comam Jesús, lahwi tu', issuni tajo ix yoj Comam yu xil iswi'. ³ Ebix cawañ yanab naj Lázaro tu' xin, yato ebix tzoti' tet Comam Jesús haca' ti':

—Mamin, caw tx'oj ye isc'ul conohañ, naj caw xahan ay hawu, xito ebix tet Comam.

⁴ Yet yaben Comam hune' chejbanil tu', yalni Comam:

—Hune' yabil tu', mach chitañcano yii camical. Wal xin ha' chiyenilo yip Comam Dios, ha' xin bay chiixtañwipaxilo wipan, hanin Isc'ahol Comam Dios inti'an, xi Comam.

⁵⁻⁶ Waxañca caw xahan ay ix Marta yeb ix María yeb naj Lázaro yu Comam Jesús, yaj yet yallaxi tato caw ya'ay naj Lázaro tu', caw cabto tz'ayic ec' Comam bey tu'. ⁷ Lahwi tu' xin yalni Comam tet ebnaj iscuywom:

—Toñiwepaxo ismajul Judea hunelxa, xi Comam.

⁸ Yalni xin ebnaj iscuywom Comam tu' tet:

—Mamin, caw tolto yoche ebnaj yahawil coñob Israel cachisk'oyo' camoj. ¿Tom xin chañtopaxo hunelxa hawalni? xi ebnaj tet Comam.

⁹ Yalni Comam tet ebnaj:

—Caw johtaj tato caw cablahoñeb hora ik'bil yu hune' tz'ayic, yuxin tato tz'ayical choñbelwi, mach comono choñtxak'mohi, yuto sajk'inal. ¹⁰ Yaj tato xol k'ejholo choñec' xin, wal tu' choñtxak'mohi yuto mach sajk'inal, xi Comam tet ebnaj.

¹¹ Lahwi tu' xin, yalni Comam:

—Caw mawaycañ jamigo Lázaro, wal tinañ xin chintohan wik'alojan iswayañ naj, xi Comam.

¹² Yalni ebnaj iscuwymom Comam Jesús tu':

—Mamin, yaj tato wayañ chu naj, chicawxocañ naj chal tu', xi ebnaj tet Comam.

¹³ Yaja' xin yii iscamical naj Lázaro yal Comam, wal ebnaj chicuywi yinta Comam tu' xin, toñe chiway naj, yalni Comam, chute yalni ebnaj. ¹⁴ Yuxinto caw yal Comam yii caw haban tet ebnaj:

—Naj Lázaro macam naj, ¹⁵ yaj caw chintzalahan yuto machijinan yet iscam naj, yu isc'ulalo teyiñ yuñe caw heyánico heyánma wiñan. Toñwe jila' naj, xi Comam.

¹⁶ Yalni naj Tomás, naj chihallax tioñ uninal, tet hunték'anxa ebnaj chicuywi yinta Comam:

—Toñwe yinta Comam haxinwal hun cocam yebi, xi naj.

Comam Jesús ha' chiak'ni itzitzbocañ anma yeb ha' chiak'ni k'inale mach istañbal

¹⁷ Yet yapni Comam Jesús bey tu' xin, yaben Comam tato cañebxa tz'ayic ismuji naj Lázaro tu'. ¹⁸ Ha' coñob Betania tu', ayñem yictajo legua yehilo yii coñob Jerusalén. ¹⁹ Yuxinto caw tx'i'al anma ah Jerusalén beyc'o yak'a isnimanbal isc'ul ix Marta yeb ix María yu iscamical isnoh tu'.

²⁰ Hayet yaben ix Marta tato lañan yapni Comam Jesús bey tu', istit ix ischahno Comam, wal ix María xin cancano ix yul ña. ²¹ Yalni ix Marta tu' tet Comam yet ischahni isba ix yebi:

—Mamin, tato ayachic'o bey ti', caw machim cam innohan. ²² Yaj xin caw wohtajan tato sunil tzet chak'an tet Comam Dios chiyak' Comam tawet, xi ix.

²³ Istak'wi Comam tet ix:

—Wal hanoh tu', chiitzitzbocañ, xi Comam.

²⁴ Yalni ix:

—Ho' Mamin, caw wohtajan tato chiitzitzbicañ innohtu'an yet chiitzitzbicañ sunil anma yet islahobal tz'ayic, ãi ix tet Comam.

²⁵ Yalni Comam xin:

—Haninti'an chiwak' itzitzbocañan anma camnaxa, yeb xin haninan chiwak'an isk'inal mach istaibal. Yuxinto macñetic'a chinchahnihan yul yanma, waxañca chicami chiitzitzbicañ. ²⁶ Yebpaxo xin sunil anma itzitzto chinchahnihan yul yanma, mach chicam yii hunelñe. ¿Chimhawayto yul hawanma yii tzet chivalan? ãi Comam tet ix.

²⁷ Ho' Mamin, caw chiwaytojan yul wanmahan tato hach ti' Cristo hach. Caw Isc'ahol Comam Dios hawehi, halbilcanoj ta chachhul yul sat yibañk'inal ti', ãi ix Marta tu' tet Comam.

Ok' Comam Jesús yii naj Lázaro

²⁸ Lahwi yalni ix Marta haca' tu', isto ix yawtenoti isnoh, yalni ix tet ix yii ewantajil:

—Ayc'o Comam cuywawom bey ti', chachyawte Comam, ãi ix tet ix María.

²⁹ Yabeñe ix María tzet yal isnoh tu' xin, yah lemna ix, isto ix yilno Comam. ³⁰ Mañto xin chiapni Comam Jesús yul coñob, ha' bay ischah isba ix Marta yeb Comam, ha' to tu' xin ay Comam yet yapni ix María. ³¹ Wal anma ah Judea ayco yak'ni isnimanbal isc'ul ebix yet yilni anma yah lemna ix María tu' isto ix, yoc tzujno anma yinta ix yuto istxum anma tato chito ix ok'o bay mujan isnoh tu'.

³² Yet yapni ix María isc'atañ Comam Jesús xin, yay jahno ix yich yoj Comam, yalni ix haca' ti':

—Mamin, tato ayachic'o bey ti', machim cam conohti'añ, ãi ix tet Comam.

³³ Yet yilni Comam Jesús yok'cañ ix María yeb anma ah Judea tzujan yinta ix tu', yoc bisc'ulal yíñ isc'ul Comam, istz'aycañ isc'ul Comam. ³⁴ Isk'amben Comam xin:

—¿Baytu'wal mujan naj heyu? ñi Comam.

—Mamin, toñ jila', ñi ix María yeb anma tu'.

³⁵ Yok'cañ Comam xin. ³⁶ Yet yilni anma ah Judea yok'cañ Comam, yalni haca' ti':

—Caw yeli xahan ay naj yu ya', ñi anma. ³⁷ Aypaxo hunmajanxa anma halni:

—Ha' ya' ti' ak'ni hajloho sat naj mutz'an sat, ¿tom xin mach añcha naj Lázaro ti' yu ya'? Hac tu' xin machim cam naj, ñi anma.

Yet yitzitzbicañ naj Lázaro yu Comam Jesús

³⁸ Caw ec'na oc bisc'ulal yíñ isc'ul Comam yet yapni bay ayicto naj Lázaro tu'. Ha' hune' bay mujan naj tu', ñach'en yehi, ayco hune' ch'en niman ch'en ismajiloj.

³⁹ Yalni Comam Jesús xin:

—Iwelo ismajil ch'en, ñi Comam. Yalni ix Marta, yanab naj Lázaro tu':

—Mamin, coñitax cam naj tinañ, caw ayxam sam naj, ñi ix.

⁴⁰ Istak'wi Comam Jesús:

—¿Tom machi mawalan tawet xin tato chawayto yul hawanma yíñ tzet chiwalan, caw chawila' ishelanil yip Comam Dios? ñi Comam tet ix.

⁴¹ Lahwi tu' xin, yilaxilo ismajil ch'en bay mujan naj tu', ist'añxicañ Comam Jesús satcañ, yalni haca' ti':

—Mamin, caw chiwak'an yuch'andios tawet yu max-awabe tzet mawalan. ⁴² Wohtajan Mam ta sunilbal tiempo chawabe tzet chiwalan, yaj xin chiwalan hunel ti' tawet yu sunil anma cutxanico ti', yuñe yanayto yul yanma ta hach ti' añeintijan, ñi Comam tu'.

⁴³ Yet lahwi yalni Comam hune' ti' xin, yah yaw Comam yíñ caw ip:

—Lázaro, elaiñtij, ñi Comam.

⁴⁴ Hac tu' xin yu yelti naj Lázaro tu', bec'bilico k'ap yíñ isnimanil naj, pichbilpaxto sat naj yu hune' k'ap. Yalni Comam xin:

—Holwelo k'ap yíñ naj, cat isto naj, ñi Comam.

Issay ebnaj yahawil coñob Israel yíñ tzet chiyu yak'ni camo ebnaj Comam Jesús

(Mt 26:1-5; Mr 14:1-2; Lc 22:1-2)

⁴⁵ Anma ah Judea apni ilwal yíñ ix María, caw yilpaxo tzet iswatx'e Comam Jesús bey tu', yuxinto caw hantañe anma anayto yul yanma yíñ Comam. ⁴⁶ Aypaxo huntেক'an ebnaj to halno tet ebnaj fariseo yíñ tzet iswatx'e Comam.

⁴⁷ Hac tu' xin yu yoc ebnaj fariseo islahti'ñen isba yeb ebnaj yahawil yehico yíñ ebnaj sacerdote yeb xin ebnaj yahaw coñob. Yalni ebnaj:

—¿Tzet wal jutén tinañ, hune' naj tu' caw tx'i'al c'ay-balc'ule chisyecano naj? ⁴⁸ Tato toñe chijila chislahnico naj, caw sunil jet coñob ti' chak'ayto yul yanma yíñ naj. Hac tu' xin chiyu yulo ebnaj yahawil coñob Roma, cat xin yuchc'anayo ebnaj yatut Comam Dios, cat xin yetanto ebnaj cocoñob ti', ñi ebnaj tet hunun.

⁴⁹ Ay xin hune' naj, Caifás isbi, iswi'ehal yehico naj yíñ ebnaj sacerdote yíñ hune' habil tu'. Ha' naj halni:

—Hex ti' caw matzet heyoyhtaj. ⁵⁰ Caw mach chitxum-chalo heyu tato ec'bal c'ul iscam naj ti' selelo sunil anma, hac tu' xin matxa chitañilo cocoñob ti' chal tu', ñi naj.

⁵¹ Wal xin mach yal naj Caifás hune' tu' yul yet is-chuquil, yuto ha' naj yahawil yehico yíñ ebnaj sacerdote hune' habil tu', yuxinto ha' Comam Dios ak'ni yala' naj tato chicam Comam Jesús selelo sunil anma ah Israel.

⁵² Yaj maññetaj yíñ coñob Israel chicam Comam Jesús, wal

xin chicampaxo Comam yuñe iscutxbanico sunil yuninal Comam Dios pujanto yul sat yibañk'inal ti', yuñe hunxañe chiyute isba. ⁵³ Yiñ hune' tz'ayic tu', islahti'ñe isba ebnaj yahawil coñob Israel tato chak' como ebnaj Comam Jesús.

⁵⁴ Yuxin matxa ec' Comam Jesús xol anma bey ismajul Judea, wal xin to Comam bey yul hune'xa coñob chiyij Efraín, hune' coñob ayco iscawilal tx'otx' desierto. Ha' tu' xin ehayo Comam yeb ebnaj chicuywi yintaj.

⁵⁵ Wal yul coñob Jerusalén xin, toxa chiichico k'iñ Pascua, hune' k'iñ tu' isk'iñ anma Israel. Caw xin tx'i'al anma yul hunun coñob apni bey Jerusalén tu', yu isyijen yak'ni sajbo isba yet yalañto mañto chiichico k'iñ tu'. ⁵⁶ Chi-xin-ec' anma tu' saywal yiñ Comam Jesús. Yet cutxanico anma yul yatut Comam Dios, chisk'amben anma tet hunun haca' ti': ¿Tzet quexchi? ¿Chimhulu ya' Jesús yiñ k'iñ ti' mato machoj? ñi anma.

⁵⁷ Ebnaj fariseo yeb xin ebnaj iswi'ehal yeco yiñ ebnaj sacerdote, yalilto ebnaj xol anma tato macñetic'a yohta baytu'wal ay Comam Jesús, chihallax tet ebnaj yuñe istzabnayo ebnaj Comam.

12

*Hune' ix hamnico añ caw xuk' sam yiñ yoj Comam Jesús
(Mt 26:6-13; Mr 14:3-9)*

¹ Wajebto tz'ayic yichico k'iñ Pascua, yapni Comam Jesús bey Betania, bay ay yatut naj Lázaro, naj itzitzbicañ xol camom yu Comam. ² Yet yapni Comam bey tu', yoc hune' niman wah yu tzalahilal yiñ Comam. Ha' hun naj Lázaro oc sat meña isc'atañ Comam, ha' xin ix Marta chianayo itah sat meña. ³ Wal ix María xin, aymi hunu libra añ caw xuk' sam ik'bil yu ix, naba nardo caw xin aycañ istohol. Yanico ix yiñ yoj Comam, lahwi tu' xin issuni tajo ix yoj Comam yu xil iswi'. Hac tu' xin, caw sunil

yul ña tu' pujnacañ sunil isxuk'al sam. ⁴ Wal naj Judas Iscariote, isc'ahol icham Simón, naj ayco yetbiho ebnaj chicuywi yinta Comam, naj chianico Comam yul isk'ab camical, ha' naj halni haca' ti':

⁵ —Hune' aï caw xuk'cano sam ti', caw oxebmi ciento denario istohol. Estam matxoñlaxtoj, cat ispohlaxto istohol yïñ anma caw meba', ñi naj.

⁶ Matolo yu chitz'ay isc'ul naj yïñ anma meba' yuxinto yal naj haca' ti', machoj. Walxinto ha' naj ik'ñe istx'uyal ch'en melyu, caw xin k'ayna naj yelk'anilo ch'en melyu chisc'uba tu', yuto caw elk'om naj. ⁷ Yalni Comam Jesús tet naj:

—¡Mach chacach ix! Wal xin caw yañebil hune' aï ti' yu ix, yuñe yanico ix yïñ innimanilan yet yalañto mañto chinmujlaxan. ⁸ Wal anma meba' chawal ti', caw ayñetic'aco texol, yaj walinan xin, mach toñetic'a ay inicojan texol, ñi Comam.

Yal ebnaj yahawil sacerdote ta chipotx'lax como naj Lázaro

⁹ Caw tx'i'al anma Israel abeniloj tato ayc'o Comam Jesús bey Betania; isto anma yilno Comam, yeb chiyoche anma yila'paxo naj Lázaro itzitzbicañ xol anma camom yu Comam. ¹⁰⁻¹¹ Yu naj Lázaro tu', caw niman anma Israel yayto yul yanma yïñ Comam Jesús; matxa xin chisje isc'ul anma tu' isyije' tzettaj chal ebnaj sacerdote. Yu hune' tu', yuxinto islahti'ñe isba ebnaj yahawil yehico yïñ ebnaj sacerdote tato chak' como ebnaj naj Lázaro.

Yet yocto Comam Jesús yul coñob Jerusalén

(Mt 21:1-11; Mr 11:1-11; Lc 19:28-40)

¹² Caw hantañe anma apni yïñ k'iñ Pascua bey yul coñob Jerusalén. Yet hune'xa tz'ayic xin, yaben anma tato lañan yapni Comam Jesús bey yul coñob tu'. ¹³ Yuxin yilo anma

xaj te' ch'ib, yinito anma te' yuñe isto anma ischahno Comam. Chi-la-el yaw anma yíñ caw ip, chalni:

—¡Caw niman yelapno Comam Dios! ¡Jala'we tzoti' caw c'ul yíñ Mac ak'bilti coxol yu Comam Dios Jahawil. Jak'a'we tzalaho coc'ul yíñ Jahawil, hañöñ Israel hoñ ti'! ñi anma tu'.

¹⁴ Ay xin hune' no' nich'an burro ilcha yu Comam. Yahto Comam yibañ no' haca'tic'a yalni Comam Dios bay tz'ibñebilcanoj:

¹⁵ Hex ah coñob Sión, mach chexxiwi. Ilwec'anabi lah, chihul Heyahawil, ayahto yibañ hune' no' burro, ñiayoj.

¹⁶ Yet hune' tz'ayical tu' xin caw mañtic'a txumchalo yu ebnaj iscuwymom Comam Jesús yíñ tzet chalilo hune' tu'. Hato yet istocano Comam yul satcañ, hatu tu' xin isnaniti ebnaj tato tz'ibñebilcano hune' tu' yíñ Comam, yuxinto hac tu' yuhi.

¹⁷ Wal anma ayc'o isc'atañ Comam Jesús yet yawtenilti Comam naj Lázaro yul panteón, yet yitzitzbicañ naj yu Comam, ha' anma tu' halnic'o yíñ tzet yuhi. ¹⁸ Caw tx'i'al anma to chawal yíñ Comam, yuto yabe anma isk'umal yíñ hune' c'aybalc'ule iswatx'e Comam tu'. ¹⁹ Wal ebnaj fariseo xin, yal ebnaj tet hunun:

—Ilwec'anabi lah, caw matzet wal juteni yuto caw sunil anma tzujan yinta naj, ñi ebnaj yíñ Comam.

Huntek'an ebnaj griego saynayo Comam Jesús

²⁰ Xol sunil anma apni yik'ayo isba tet Comam Dios yíñ k'iñ tu', ayco huntek'an ebnaj griego. ²¹ Apni ebnaj ti' isc'atañ naj Felipe ay bey coñob Betsaida ayco yul ismajul Galilea, yalni ebnaj tet naj:

—Mamin, caw chijochehañ chijilañ yíñ Comam Jesús, ñi ebnaj.

²² Hac tu' xin yu isto naj Felipe tu' yalno tet naj Andrés, iscawañilxa xin ebnaj to halno tet Comam. ²³ Yalni Comam tet ebnaj:

—Wal Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, lañan yapni yorahil isyelaxilo inhelanilan. ²⁴ Caw isyelal chiwalan teyey, k'inalo tato mach chitz'unlax hunu hiñat trigo sat tx'otx' cat isk'ato ixim, machom chul isc'ul ixim. Yaj tato chik'ato ixim, wal tu' chihul isc'ul ixim, caw xin niman sat ixim chak'a. ²⁵ Mac mach hinano yaben isya'tajil wiñan, chisc'ayto isk'inal mach istañbal. Wal mac hinan yanma yaben isya'tajil wiñan, caw chischah isk'inal mach istañbal. ²⁶ Tato ay mac chiyijen tzet chiwalan, ocojab tzujno wintajan. Yuxinto ha' bay ayinan, ha' tu' chiehpaño mac caw yijem chute isba wetti'an; ha' xin Inmaman chihalni isc'ulal yiñ, ñi Comam.

Tzotel Comam Jesús yiñ iscamical

²⁷ Lahwi tu' xin, yalni Comam Jesús:

—Wal tinañ, caw bisc'ulal ye wanmahan, yaja' ¿tzet chiwute walnihan? ¿Tom chiwalan tet Comam Dios haca' ti'? “Mam, colinilojan yul isk'ab hune' isya'tajil lañan yul wibañti'an,” ¿Tom quinchian? ¡Machoj! Yu ton hune' ti', yuxinto hulnajinan yul sat yibañk'inal ti'. ²⁸ Mam, yeloj tato caw aycano yelapno hawehi, ñi Comam.

Lahwi tu' xin yabelax hune' yul nuk'e satcañ, yalni haca' ti':

—Caw xainyelojan tato caw aycano yelapno wehan, yaj chinyelojan hunelxa, ñiayti yul satcañ.

²⁹ Sunil anma cutxanico bey tu', aben hune' yul nuk'e tu', yalni anma haca' ti':

—C'uh mañirlahi, ñi anma. Aypaxo mac halni:

—Hune' naj ángel matzotel tet naj, ñipaxoj.

³⁰ Yalni Comam Jesús tet ebnaj:

—Mach wuhojan xin to mahallaxayti huntেক'an tzoti' ti', machoj, to heyu. ³¹ Wal tinañ xin, yilchaxati anma ay yul sat yibañk'inal ti' yu Comam Dios yïñ tzet chila-iswatx'e, cat yinilo Comam naj yahawil yehico yul sat yibañk'inal ti'. ³² Wal inti'an, yet chinilaxcañan sat tx'otx' ti' yïñ te' culus, sunil anma chiwitijan inc'atañan, ãi Comam.

³³ Yal Comam hune' tu' yu isyeniloj tzet camical chiik'ni camoj. ³⁴ Istak'wi anma tet Comam:

—Chal Istzoti' Comam Dios yïñ ley aycano jet, tato ya' Cristo chiehoc'o ya' yïñ sunilbal tiempo. ¿Tzet yïñ yuxinto chawal haca' ti'? “Wal Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, caw yilal chinilaxcañan,” cachi. ¿Mac xin hune' Ak'bilti coxolañ yu Comam Dios tu'? ãi ebnaj tet Comam.

³⁵ Yalni Comam tu' xin:

—Yïñxañe hanic' tiempohal ayinic'ojan texol ti', caw chiwacanicojan issajilk'inal yïñ heyanna, yuxinto watx'eweco heba yïñ caw istoholal yak' isba ay intoc'ojan texol. Ta machoj, chissomchahocañ cheyila, cat xin heyoco haca' anma chiec' xol k'ejholo, caw mach chiyu yilni bay caw chitocoj.

³⁶ Wal haninti'an, caw lahaninan haca' issajilk'inal, yuxinto chahweinan yul heyanna yak' isba ay intoc'ojan texol, cat xin wanicojan issajilk'inal ti' yul heyanna yïñ caw hunelñe, ãi Comam.

Lahwi yalni Comam tu' xin, isto Comam yebanto isba tet anma.

Mach yayto ebnaj Israel yul yanma yïñ Comam Jesús

³⁷ Caw hantañe c'aybalc'ule isye Comam Jesús tet anma tu', yaj caw mañtic'a ischah anma Comam yul yanma.

³⁸ Hac tu' xin yu yijnicano isba yïñ tzet tz'ibñebilcano yu naj Isaías, ischejab Comam Dios yet payat, bay chala:

Mamin, ¿mac chahnayto yul yanma yïñ tzettaj jalañ?
Waxaïca caw xahaye hawip tet anma, yaja' caw
maÿtic'a mac chahñe hach yul yanma,* ÿiajoj.

³⁹ Caw maÿtic'a ischayto anma Comam yul yanma, hac
tu' yu istz'ibñencano naj Isaías:

⁴⁰ Comam Dios majchencano sat anma, yak'nipaxo caw-
bolo Comam yanma anma yuñe matxa chiyu yilni,
yeb xin mach chitxumchalo yu. Caw mach chisbe-
jcano anma ismachiswalilal, yuxin mach chiañcha
anma yïñ ismul yu Comam,* ÿicano naj Isaías tu'.

⁴¹ Yalcano naj Isaías hunték'an ti', yuto ilbilxa ishelanil
Comam Jesús yu naj.

⁴² Waxaïca hac tu' yute yalnicanano naj Isaías, yaja'
caw hantañe ebnaj yahawil yïñ ebnaj Israel chahnicanano
Comam yul yanma. Yaj to caw mach chisyelo ebnaj, machi
bay chalpaxic'o ebnaj yuto caw chixiw ebnaj tet ebnaj
fariseo. Tato chiyabecañ ebnaj fariseo tu', caw matxa
chichahlaxicto ebnaj yul capilla. ⁴³ Hac tu' yute ebnaj
yuñe iscan ebnaj c'ulal yul sat anma, sata iscanpaxo ebnaj
c'ulal yul sat Comam Dios.

Istzoti' Comam Jesús chiilni tzet chielico anma

⁴⁴ Yalni Comam Jesús yïñ ip tet anma:

—Ha' mac chinchahnaytojan yul yanma, maÿrietajinan
chinishahan, to ha' hun Inmaman chischahpaxoj, yuto
ha' quinanitijan. ⁴⁵ Yeb mac chinilnihan, caw lañan
yilnipaxico yïñ Inmaman quinanitijan. ⁴⁶ Wal inti'an,
hulnajinan wak'a'an sajilk'inal yul yanma anma ay yul
sat yibañk'inal ti', yuxin macÿetic'a chinchahnihan yul
yanma mach chican xol k'ejholo. ⁴⁷ Yaja' ha' mac chiaben

* 12:38 Is 53:1 * 12:40 Is 6:10

tzet chiwalti'an, mach xin chisyijepaxoj, mařtajinan chin-cawxecojan ismul yibañ. Walinan mařtaj yu incawxenicojan ismul anma yibañ yuxinto hulnajan yul sat yibañk'inal ti'; to yu incolnihan anma yuxin quinhulan. ⁴⁸ Macta chinyahnihan, yeb xin mach chisyije tzet chiwalan, ay hune' chicawxenico ismul tu' yibañ, ha' ton tzoti' xawalan xol anma. Ha' tzoti' tu' xin, chicawxenico ismul tu' yibañ yet islahobal tz'ayic. ⁴⁹ Wal xin, sunil tzet chiwalan, caw mach wetojan inchuquilan, ha' Inmaman aņeintijan, ha' chejņeinan yiñ tzettaj chiwalan yeb tzettaj chiwak'an iscuyu' anma. ⁵⁰ Caw xin wohtajan tato ha' ischejbanil Inmamtu'an, ha' chiak'ni k'inale mach istařibal tet anma; yuxin haca' yu yalni wetan, hac tu' chiwute walnicojan teyet, ři Comam tet anma.

13

Yet istx'ahni Comam Jesús yoj ebnaj chicuywi yintaj

¹ Yet hecalxaņe chiichico k'iñ Pascua, caw yohtaxa Comam Jesús tato apni istiempohal bay chiyacano Comam hune' yul sat yibañk'inal ti', cat isto Comam isc'atañ Comam Dios. Caw xahan yil Comam macta yaco isba yul isk'ab yul sat yibañk'inal ti'. Wal tinañ xin caw chisyecanilo Comam tato caw xahan ay sunil anma tu' yu.

²⁻⁴ Wal naj matzwalil xin, xa'aynato naj yul yanma naj Judas Iscariote, isc'ahol icham Simón, yiñ yanico naj Comam yul isk'ab camical. Wal Comam Jesús caw yohtaj tato isc'atañ Comam Dios titna Comam, yuxinto isc'atañ Comam Dios tu' chitopaxo hunelxa. Caw yohtapaxo Comam tato yul isk'ab yacanico Comam Dios sunil tzettaj ye tu'. Yet lañan iswa' Comam yeb ebnaj chicuywi yinta tu', yahwano Comam yinilo Comam hune' xil isk'ap hucanico yibañ iscamiř, isc'alnico Comam hune' pixe yiñ yictaj.

⁵ Yanayto Comam ha ha' yul pech'an, istzabnico Comam

istx'ahni yoj ebnaj chicuywi yinta tu', issuni tajo Comam yu hune' pixe ayco yiñ yicta tu'.

⁶ Yet lañan istzabnico Comam istx'ahni yoj naj Simón Pedro, yalni naj tet Comam:

—Mamin, ¿tom chachoc hatx'aha' wojti'an hawalni? ñi naj tet Comam.

⁷ Istak'wi Comam tet naj:

—Tinañ caw mach chitxumchalo hawu tzet chin-watx'eti'an, yaj yet tzujanxa cat istxumchalo hawu, ñi Comam.

⁸ Yalni naj tet Comam:

—¡Machoj Mamin! Caw mañtic'a chu hatx'ahnilo wojti'an, ñi naj. Yalni Comam:

—Wal xin tato mach chisje hac'ul chintx'ahan hawoj ti', caw mach ayachoco yetbiho ebnaj ayxaco yul ink'aban, ñi Comam tet naj.

⁹ Yalni naj Pedro tet Comam:

—Ta hac tu' chal tu' Mamin, maññeojabtaj wojti'an chatx'aha, wal xin yilal hatx'ahnipaxo ink'aban yebpaxo xin inwi'an, ñi naj tet Comam.

¹⁰ Istak'wi Comam tet naj:

—K'inalo tato ay hunu mac lañanto yañniloj, matxa yilalo istx'ahlax sunil isnimanil, hañc'añe yoj, yuto caw sajto ye isnimanil tu'. Yuxinto caw lahan hex ti' yeb anma lañanto yañniloj; caw saj ye heyanna, yaj mach hesuniloj, ñi Comam.

¹¹ Wal xin, caw yohtaxa Comam mac chianico yul isk'ab camical, yuxinto yal haca' ti': “Yaj mach hesunilo saj ye heyanna,” ñi Comam.

¹² Yet lahwi istx'ahni Comam yoj ebnaj xin, yanipaxico Comam hune' xil isk'ap hucan ye tu'. Yaypaxo tz'oñino Comam isc'atañ ebnaj, yalni haca' ti':

—¿Chimtxumchalo heyu tzet manwatx'eti'an? ñi Comam tet ebnaj. ¹³ Yalnipaxo Comam:

—Walex hex ti', chinheyalan hecuywawomal yeb xin heyahawiloj. Wal xin caw yel cheyala, ist'iñanil ton hune' tu'. ¹⁴ Haninti'an hecuywawom wehan, Heyahawil wepaxojan, yaj mantx'ahan heyoj, yuxin hex ti' hac tu' wal heyuni teyiñ hununex. ¹⁵ Wal xin manwatx'ehan hune' ti' yuñe inyenicanojan tato hac tu' wal heyuteni. ¹⁶ Yiñ caw isyelal chiwalan teyet, haca' hunu naj c'amte', mach ec'balo naj sata naj bay chimunla tu', hactic'apax tu' naj chejab, mach ec'balo naj sat naj chichejni. ¹⁷ Tato chitxumchalo huntেক'an ti' heyu, cat xin heyijeni, caw sak'al heyet.

¹⁸ Mañtaj teyiñ hesunil chiwalan hune' ti', wal xin wohtajan macta sic'bililo wuhan, yaja' xin yilal yijni isba yiñ tzet tz'ibñebilcanayo yiñ Istzoti' Comam Dios bay chala: “Ha' hune' mac caw hun chinwa'an yebi, ha' chipaq'uico wiñan,” ñiayoj. ¹⁹ Yalañto chiwalnicanojan hune' ti' teyet haxinwal yet chiyijno isba, caw cheyayto yul heyanna tato haninan Cristo hinan. ²⁰ Yiñ caw isyelal chiwalan teyet, macñetic'a chichahni hunu inchejaban, haninan chinischahpaxojan. Hapax tu' xin macñetic'a chinchahnihan, chischahpaxo Mac chejñeintijan, ñi Comam.

Yal Comam Jesús ta naj Judas chianico Comam yul isk'ab camical

(Mt 26:20-25; Mr 14:17-21; Lc 22:21-23)

²¹ Yet lahwi yalnicano Comam huntেক'an ti' xin, yoc hune' niman bisc'ulal yiñ isc'ul Comam, yalni Comam yiñ caw haban:

—Yiñ caw isyelal chiwalan teyet, texol ti' ayco hune' mac chinanocojan yul isk'ab camical, ñi Comam.

²² Yet yaben ebnaj iscuwym Comam tu' xin, toxañe chi-la-t'añxico ebnaj yiñ sat hunun, yuto mach yohtajo ebnaj mac yiñ yal Comam. ²³ Ay xin hune' naj iscuwym

Comam caw xahan ay yu, iscawilal xin Comam ayco naj yet chiwa'i. ²⁴ Yak'ni naj Simón Pedro yechel tet naj, yuñe isk'ambenilo naj mac hune' chal Comam tu'. ²⁵ K'ehan xin naj iscawilal istxam isc'ul Comam Jesús, isk'amben naj tet Comam:

—Mamin, ¿mac najil hune' chawal ti'? Xi naj.

²⁶ Istak'wi Comam tet naj:

—Ha' mac bay chiwak'atojan ixim pan chinlabahan, ha' hune' tu', xi Comam tet naj.

Lahwi tu' xin islaban Comam ixim pan tu', yak'ni Comam ixim tet naj Judas Iscariote, isc'ahol icham Simón.

²⁷ Yet ischahni naj ixim pan tu', yaynato naj matzwalil yul yanma naj, yalni Comam tet naj:

—Ha' tzet nabil hawu hawatx'eni, watx'e yiñ añe, xi Comam tet naj.

²⁸ Wal ebnaj chiwa' sat mexa yeb Comam tu' xin, caw machi hunu ebnaj txumchalo yu tzet yiñ yuxinto yal Comam haca' tu'. ²⁹ Naj Judas tu' xin ha' naj ik'iñe istx'uyal ch'en melyu, yuxin ay ebnaj txumni ta chischejto Comam naj islok'o tzet chiocnico yiñ k'iñ tu', maca yu ispohnito naj hanic'o ch'en melyu tu' yiñ anma meba'. ³⁰ Yet lahwi iswahni naj Judas ixim pan tu', yelti naj bey tu', caw xin xa'ay numnahi.

Hune' ac' chejbanile

³¹ Lahwi istocano naj Judas tu', yalni Comam Jesús haca' ti':

—Wal tinañ chisyelo isba wipan Hanin Ak'bilintijan texol yu Comam Dios, cat xin isyenipaxilo isba yip Comam Dios wiñan. ³² Tato chinyelojan yip Comam Dios, chisyepaxilo Comam wipan, caw xin lañanxa isyeniloj.

³³ Hex caw xahan ayex wuti'an, caw hanic'xañe tiempo ayinic'ojan texol. Chinhesaya'c'ojan, yaj caw mach chiyu heto bay chintotu'an. Haca'tic'a wute walnihan

tet anma Israel, hac tu' chiwute walnipaxojan teyet. ³⁴ Chiwak'canojan hune' ac' chejbanile ti' teyet, xahan cheyil heba hununex. Haca' isxahanil ayex wuhan, hac tu' cheyutepaxo heba. ³⁵ Tato caw xahancano cheyil heba hununex, hac tu' chiyu yohtañenilo anma tato quexin-cuywoman, ñi Comam tet ebnaj.

Yal Comam Jesús tato chal naj Pedro ta mach yohtajo naj Comam

(Mt 26:31-35; Mr 14:27-31; Lc 22:31-34)

³⁶ Isk'amben naj Simón Pedro tet Comam:

—Mamin, ¿baytu'wal xin chañtohi? ñi naj. Istak'wi Comam:

—Bay chintotu'an mach chu hato wintajan. Chañoco tzujno wintajan, yaj mañto tinañ, ñi Comam.

³⁷ Yalnipaxo naj Pedro tu' tet Comam:

—Mamin, ¿tzet yíñ yuxin mach chu woc tzujnojan tawintaj? Caw hinaninan wak'ni camo inbahan tawiñ, ñi naj tet Comam.

³⁸ Istak'wi Comam:

—¿Caw yelmi chawala? ¿Caw hinan hachmi hawak'ni camo haba wiñan? Wal xin yíñ isyelal chivalan tawet, caw oxelxa chawala tato mach quinhawohtajojan yalañto mañto chiok'cañ no' icham chiyo, ñi Comam tet naj.

14

Comam Jesús haca' beh yehi choñinito isc'atañ Comam Dios

¹ Yalni Comam Jesús tet ebnaj iscuywom:

—Caw mach chicabcon hec'ul, aweco heyanna yíñ Comam Dios cat xin heyannipaxico heyanna wiñan. ² Bey yatut Inmaman caw ay hamanil bay wal jehi; k'inalo ta machi hamanil tu' xamwala teyet. Wal xin caw aya, yuxinto chintohan inwatx'e'an hune' bay chexapni tu'.

³ Yetxa lahwi inwatx'enan bay chexapni, cat xin wulan

hunelxa quexwintojan, haxinwal bay chinehan, ha' tu' chexehpaxoj. ⁴ Ha' bay chintotu'an, caw heyohtaxa, yeb xin heyohtapaxo isbelal, xi Comam tet ebnaj.

⁵ Yalni naj Tomás tet Comam:

—Mamin, caw mach johtajojañ baytu'wal chañtohi. ¿Tzet xin chiyu johtañenilojañ isbehal? xi naj tet Comam.

⁶ Istak'wi Comam:

—Hanintonan hune' beh chiwalan teyet ti', yuto haninñehan chiyu quexwintojan isc'atañ Inmaman. Haninan isyelal, yeb xin haninñehan chiwak'an k'inale mach istañibal. ⁷ Tato quinheyotaj inxahan, caw heyohtaxa Inmaman. Wal tinañ xin, caw heyohtaxa Inmaman, yuto xaheyilico yiiñ, xi Comam.

⁸ Yalni xin naj Felipe tet Comam:

—Mamin, ye Hamam tu' jila'añ, c'uxanoj tamna tu', xi naj tet Comam.

⁹ Yalni Comam tet naj:

—Felipe, ayxa istiempohal wehic'ojan texol. ¿Tom caw mañto quinhawohtajan? Macñetic'a chinilnihán, lañan yilnipaxo yiiñ Inmaman. ¿Tzet yiiñ yuxinto chawalpaxoj?: “Ye Hamam tu' jila'añ,” cachi. ¹⁰ ¿Tom caw mañto chawayto yul hawanma tato wetbi inbahan yeb Inmaman, yetbipaxo Inmaman wehan? Yuxinto sunil tzet chiwalan teyet mach wetojan inchuquilan, ha' Inmaman ayico wetbihojan, ha' chiwax'en ismunil. ¹¹ Aweyto yul heyánma ta wetbi inbahan yeb Inmaman, aypaxico Inmamtu'an wiñan. Tato mach cheyayto yul heyánma yiiñ tzet chiwalti'an, aweyto yul heyánma yu ej c'aybalc'ule chinyehan teyet.

¹² Yiiñ caw isyelal chiwalan teyet, macñetic'a chinchahnihan yul yanma, chiswax'epaxo haca' tzet chiswax'eti'an. Aypaxo tzet ec'balto chiswax'e', yuto isc'atañ Inmaman chintohan. ¹³ Tzijxañe tzet chek'ana yu

ayexxaco yul ink'aban chiwak'an. Hanin Isc'ahol Comam Dios inti'an, chinyelojan yip Inmamtu'an. ¹⁴ Yuxin chiwalan teyet, tzijxañe ye tu' chek'an yiiñ inbihan chiwak'an teyet, yuto caw wetxahan heyehi.

Yet yalni Comam Jesús ta chati Comam Espíritu Santo

¹⁵ Tato xahan ayinan heyu, yijewe tzet chiwalti'an. ¹⁶⁻¹⁷ Haninan chink'anan tet Inmaman cat yaniti Comam Espíritu Santo colwal teyiiñ, ha' Comam tu' isyelalñetic'a chala. Ha' xin chihul texol yiiñ sunilbal tiempo. Wal anma yet yul sat yibañk'inal ti' xin, caw mach chiyu ischahni hune' Espíritu tu' yuto mach ohtabilo yu anma, machi xin chitxumchalo yu. Walex hex ti' xin, caw heyohtaxa, caw xin chi'ehayo texol cat yehpaxico teyiiñ.

¹⁸ Wal inti'an mach chexinbejcanojan hechuquil, chin-hulpaxojojan tec'atañ hunelxa. ¹⁹ Caw hanic'xañe tiempohal ayinic'ojojan, lahwi tu' xin matxa chinillaxojojan yu anma. Walex hex ti', chi-tic'a-heyila'paxo wiñan, yuto caw itzitz inñetic'ahan yiiñ sunilbal tiempo. Haquexpax tu', itzitz hexiñetic'apaxoj. ²⁰ Yet ayxaco Comam Espíritu Santo teyiiñ, cat istxumchaholo heyu ta wetbi inbahan yeb Inmaman. Haquexpax tu', ayexpaxico wiñan, ay inpaxicojojan teyiiñ.

²¹ Macta chiaben tzet chiwalan, cat xin isyijeni, ha' hunttek'an tu' caw choñochenañ. Yuxin macñetic'a chinochenan, caw xahan ay yu Inmaman, xahan aypaxo wuhan, cat xin inyenilo inbahan tet, xi Comam.

²² Yalni naj Judas, yaj mañtaj naj Judas Iscariote:

—Mamin, ¿tzet yiiñ yuxinto jetñehañ chayelo haba? Wal tet anma yet yul sat yibañk'inal ti' mach chayelo haba tet, xi naj.

²³ Yalni Comam xin:

—Ha' mac chinochenan, chisyije tzet chiwalan, caw xin xahan ch'illaxo yu Inmaman. Hac tu' xin chu julañ cat

joccanojañ yetbihoj. ²⁴ Ha' mac mach chinochenan, mach chisyije tzet chiwalan. Wal hune' cuybanil lañan heyaben ti' caw mach wetojan, yet Inmaman añeintijan texol.

²⁵ Caw chiwalcanojan huntেক'an ti' teyet yak' isba ay-intoc'ojan texol. ²⁶ Chati Inmamtu'an Comam Espiritu Santo texol; ha' chihul inselelojan cat iscolwa teyiñ, cat xin quexiscuyni yiñ sunil tzettaj ye tu'. Ha' xin chiak'ni henabati sunil tzet xa-le-hecuycano wuhan.

²⁷ Wal tinañ xin, chiwacanojan ak'anc'ulal yul heyanma. Hune' ak'anc'ulal chiwak'ti'an caw c'ul, mach haca' ak'anc'ulal chak' anma yet yul sat yibañk'inal ti'. Wal xin mach chicabcon hec'ul, mach chexxiwpaxoj.

²⁸ Caw xawalan teyet ta chintohan, yaj xin chinhulpaxojan hunelxa tec'atañ. Ta caw yeli chinheyochehan, caw chimquextzala heyabeni tato chintohan isc'atañ Inmaman, yuto caw ec'balto Inmamtu'an insatajan. ²⁹ Yalañtocojan chiwalnicojan teyet yiñ huntেক'an ti', haxinwal yet chijni isba, cat heyamayto yul heyanma yiñ.

³⁰ Matxa caw tzet chiwalan teyet, yuto caw lañan yul naj matzwalil, naj yahawil yeco yiñ hune' yul sat yibañk'inal ti'. Waxañca ay yip naj, yaj mach chik'oji naj wibañan.

³¹ Yaj to caw yilal yec'ya' wanmati'an yuñe yohtañenilo sunil anma tato caw chiwochehan Inmaman, cat inyenilojan tato caw chinyijehan chejbanil ak'bil wetan yu. Wal tinañ xin, ahañwewanoj, elojoiñwe bey ti', xi Comam.

15

Cuybanile yiñ te' yoj uva yeb te' isk'ab

¹ Yalni Comam Jesús tet ebnaj iscuywom:

—Wal haninti'an, caw lahaninan yeb xin hunu yoj te' uva caw c'ul, wal Inmaman xin, caw lahan yeb hunu mac chiilni te'. ² K'inaloj tato ayej te' isk'ab mach chisatni, chitzoc'laxilto te' yu naj chitañen te'. Wal te' isk'ab caw

c'ul issatni xin, chiyilo naj istajinal isk'ab te', hac tu' xin caw chisatni te' sic'lebil. Haca' iswatx'encañ naj te' uva tu', caw hac tu' chiyute istañen Inmaman macta ayxaco yul ink'aban. ³ Walex hex ti', caw sajxa ye heyanna yu cuybanile ak'bilxa teyet wuhan. ⁴ Ayojab exñetic'aco wiñan, cat wehic'ojan yul heyanna. Caw haca' hunu isk'ab te' uva tzoc'bililto yiiñ yoj, matxa chisatni, caw hac tu' heyehi tato machijex wiñan.

⁵ Wal haninti'an, caw lahaninan yeb xin yoj te' uva. Wal hexpaxo xin, caw lahanex haca' te' isk'ab. Yuxin ta ayexñetic'aco wiñan, ay inpaxic'ojan teyiñ, lahanex haca' hunu isk'ab te' uva caw c'ul issatni. Wal tato machijinan teyiñ, caw machi hunu ti' chiyu hewatx'en hechuquil. ⁶ Wal mac mach chiehic'o wiñan xin, caw lahan chiutelax haca' te' isk'ab mach chiyak' sat, chitzoc'laxiloj cat istajiloj. Chilahwi istajilo te' xin, cat iscutxbalaxcañ te', cat yalaxto te' yul k'a'.

⁷ Tato hacñetic'a tu' heyehico wiñan, machi xin chec'ayto heyijen cuybanile chiwalcanoti'an, k'anwe tzet choche hec'ul chiak'laxo teyet. ⁸ Ta haca' te' isk'ab caw satnom tu' haquex tu', wal tu' cheyeloj tato caw yeli incuywoman heyehi. Hac tu' xin chiyu heyinicañ isbi Inmaman.

⁹ Haca' isxahanil ayinan yu Inmamtu'an, hac tu' isxahanil chexwilpaxojan. Yuxin xahanñehojabñetic'a cheyil heba, haca' isxahanil ayex wuhan. ¹⁰ Tato cheyije chejbanile chiwak'canojan teyet ti', chexahanñe heba, haca' isxahanil ayex wuhan. Yuto hac tu' wehan yeb xin Inmaman, caw xahan chexwilan, haca' isc'ulch'anil isc'ul Inmaman.

¹¹ Caw chiwalan huntex'an ti' teyet yuñe haca' istzala inc'ulti'an, hac tu' heyabenpaxo tzalahilal wintajan; haxinwal caw chitz'ajnacano hune' tzalahilal tu' yul heyanna. ¹² Ha' hune' chejbanile ti' chiwalcanojan

teyet, caw xahanojab cheyil heba hununex haca' isxahanil chexwilan. ¹³ Hac ti' chiyu coyeniloj tato caw xahan aycano hunu jamigo ju, tato hinanoñ jak'ni camo coba yíi. ¹⁴ Tato cheyije tzet chiwalti'an, caw wamigohan heyehi. ¹⁵ Walex hex ti', caw matxa chexwalan inchejaboan, yuto hunu naj chejab caw mach yohtajo naj tzet chiswatx'e yahaw, wal xin chexwalan wamigohojan, yuto xawalan teyet sunil tzet halbil wetan yu Inmaman. ¹⁶ Mañtajex quinesayilojan, haninan quexinsayilojan, quexwanicojan yíi hemunil yuñe lahan chexelico haca' hunu te' satnom te' caw niman sat chak'a, ha' xin sunil hunték'an cheswatx'e tu' ayñetic'a yíi sunilbal tiempo. Hac tu' xin tzijxañe ye tu' chek'an tet Inmaman yíi inbihan, chiak'lax teyet. ¹⁷ Yuxinto caw chiwalcanojan teyet, caw xahan cheyille heba hununex.

Yal Comam Jesús ta caj chil anma macta chaco isba yul isk'ab Comam

¹⁸ Yalnipaxo Comam Jesús:

—Tato chexcajlax yu anma ay yul sat yibañk'inal ti', nawetij tato caj quinyilpaxoan anma. ¹⁹ K'inalo tato ayextoco xol tzet chiswatx'e anma ti', caw xahanmi chexyila, haca' isxahanil chil isba. Wal xin caw haninan quexinsiqu'ilojan xol anma, yuxintic'a chexiscaj anma, yuto matxa ayexoco xol tzet chiswatx'e. ²⁰ Tijab yul hec'ul yet walnihan teyet haca' ti': “Naj c'amte' caw mach ec'balo naj sata ispatrón,” yuxin tato caw quincajlaxan yu anma, ha' quexpax tu' chal tu', chexcajlapaxo yu anma. Wal tato isyije anma intzoti'an walan tet xin, haquex pax tu', chisyije anma cuybanile cheyala. ²¹ Caw chexec'oya' yu anma isyayil ayexico yul ink'aban. Chiyute anma hune' tu' yuto caw mach yohtajo anma tu' Mac añeintijan.

²² K'inalo tato caw mach quinhulan wala'an cuybanile tet anma, caw machmi ismul anma yíi. Wal tinañ

xin, caw matxa tzet tz'aj yala' yu iscolni isba yiñ ismul tu'. ²³ Macñetic'a chincajnihan, chiscajpaxo Inmaman. ²⁴ Sunil tzet inyehan xol anma, caw mañto hunu mac chiyeni yila' anma haca' tu'. K'inalo tato machi c'aybal-c'ule inyehan xol anma, caw machim ismul anma, chal tu'. Wal xin, waxañca caw yil anma hunték'an tu', yaj to caw chiniscajan, chiscajpaxo Inmaman. ²⁵ Yaja' caw chu hunték'an ti', yuñe yijnicano isba sunil tzet tz'ibñebilcano yiñ Istzoti' Comam Dios bay chala:

Caw machi inmulan tet anma, yaj to caw yaco ishowal wiñan, xiayoj.

²⁶ Yaj ay hune' Comam chicolwa teyiñ chitit bey Inmaman, ha' ton xin Comam Espíritu Santo, Comam hañe isyelal chala. Haninan chintohan incheja'tijan Comam tu'. Yet ay Comam texol chitzotelo wiñan. ²⁷ Haquexpax tu' hex ti', caw chextzotelo wiñan yuto caw hune'ñetic'a hetzujico wintajan yettaxtic'a wichicojan walnihan istzoti' Inmaman.

16

¹ Caw chiwalcanojan hunték'an ti' teyet, yuñe mach chebej iscawxi hec'ul wiñan. ² Wal xin, caw matxa chexchahlaxicto yul iscapilla ebnaj Israel; chiapni hune' tiempohal bay chexyak'a camo ebnaj, cat xin isnano ebnaj tato lañan isyijen ebnaj tzet chal Comam Dios. ³ Chiswax'e ebnaj hunték'an ti', yuto caw mach yohtajo ebnaj Inmaman, yeb xin mach quinyohtajojan ebnaj. ⁴ Caw chiwalcanojan hunték'an ti' teyet, haxinwal yet chiapni istz'ayical chitit yul hec'ul tato halbilxatic'a teyet wuhan.

Ismunil Comam Espíritu Santo

Yalnipaxo Comam Jesús:

—Caw machi walan hunték'an ti' teyet yet yalaitocanoj yuto ayinic'ojan texol. ⁵ Yaja' wal tinañ xin, caw chinpaxtojan isc'atañ Inmaman añeintijan, yaj xin machi hunujex chek'ambe: “¿Baytu'wal chañtohi?” quexchi. ⁶ Wal xin, caw chioc bisc'ulal yiiñ hec'ul yu chiwalan hunték'an ti' teyet. ⁷ Yiiñ caw yeli chiwalcanojan teyet, caw ec'na c'ul tato chintohan, yuto ta mach chintohan caw mach chihul Comam chicolwa teyiiñ. Wal xin caw chintohan cat inchejnitijan Comam. ⁸ Yet chihul Comam tu', ha' chiak'ni yohtañelo anma tato mulum. Ha' Comam tu' chiak'ni yohtañelo anma tu' ta caw istoholal quinhulic'ojan inwax'e'an, yeb ta chil Comam Dios yiiñ tzet chielico anma. ⁹ Ha' Comam Espíritu tu', chiak'ni yohtañelo anma tato caw mulum, yuto mañtic'a isje isc'ul quinishaba'an yul yanma. ¹⁰ Ha' Comam chiak'nipaxo yohtañelo anma tato caw istoholal quinhulic'ojan inwax'e'an, yuxin chinpaxtojan isc'atañ Comam Dios, matxa xin bay chiillax wiñan. ¹¹ Chak'nipaxo Comam yohtañelo anma tato ha' Comam Dios chiilni yiiñ tzet chielico anma, yuto xacawxico ismul naj yahawil yul sat yibañk'inal ti' yibañ yu Comam.

¹² Caw hantañe tzet chiwochehan chiwalan teyet, yaj tinañ mañto chek'oji hetxumniloj. ¹³ Yaja' yet chihul Comam Espíritu Santo isyelal chala, ha' Comam xin chexcuyini yiiñ sunil isyelal. Yaj xin mach yeto tzet chak'hecuyu' tu' to tzet abebil yu, ha' chal teyet, cat yak'ni heyohtañelo tzettaj ye tu' chito yub. ¹⁴ Ha' xin chianico inmaman, yuto chohtañe baytet wetan yehi cat xin yalnolo teyet. ¹⁵ Sunil tzettaj ye tu' yet Inmaman caw wetpaxojan, yuxinto chiwalcanojan teyet; sunil tzettaj ye tu' wetan yehi caw challaxo teyet yu Comam Espíritu Santo, ñi Comam.

Hune' bisc'ulal chimeltzo yiiñ tzalahilal

¹⁶ Yalnipaxo Comam tet ebnaj iscuwymom:

—Hanic'xañe bay matxa cheyila' wiñan, hanic'xañe cat heyilnipaxo wiñan hunelxa yuto chintohan bey Inman, xi Comam.

¹⁷ Lahwi yalni Comam haca' tu' xin, istzabnico ebnaj iscuwym Comam isk'amben tet hunun:

—¿Tzet chal yelapno hune' chiyal Comam ti'? “Caw hanic'xañe bay matxa cheyila' wiñan, hanic'xañe xin cat heyilni wiñan hunelxa yuto chintohan isc'atañ Inman,” xi Comam, xi ebnaj tet hunun. ¹⁸ Yalnipaxo ebnaj:

—¿Tzet caw yelapno ye hune' chiyal Comam ti', “caw hanic'xañe”? xi Comam. Caw mach chitxumchalo ju tzet chal yelapnoj, xi ebnaj.

¹⁹ Isnanilo Comam Jesús tato caw choche ebnaj isk'ambe' tet Comam, yuxinto yal Comam tet ebnaj:

—Caw xawalan teyet: “Caw hanic'xañe bay matxa cheyila' wiñan, hanic'xañe xin cat heyilnipaxo wiñan hunelxa,” quinchiyan. ¿Tom ha' hune' mawalti'an, ha' caw chek'ambe teyet hunujex? ²⁰ Yiñ caw yeli chiwalan teyet; chioc bisc'ulal yiñ heyanma cat heyok'i. Wal anma yet yul sat yibañk'inal ti' xin, caw chitzalahocañ. Chiayo bisc'ulal teyibañ, yaj hune' hebisc'ulal tu' xin caw chipaq'uico yiñ tzalahilal. ²¹ K'inalo haca' hunu ix ix, yet chiapni yorahil iswatx'i isc'ul caw bisc'ulal chulo yanma ix yu isya'il chul yibañ ix. Yaja' yet xapitzc'a nich'an istz'ul ix tu' xin matxa chisnati ix isya'tajil tu' yu tzalahilal yiñ nich'an unin xapitzc'a yul sat yibañk'inal ti'. ²² Hac tu' cheyak'le hex ti', caw chioc bisc'ulal yiñ hec'ul tinañ, yaj xin yet cheyilnopaxo wiñan hunelxa, caw choco hune' icham tzalahilal yiñ hec'ul. Machi hunu mac chiyu yinilo hune' tzalahilal tu' teyet.

²³ Yet hune' tiempohal tu' xin, matxa yilalo ay tzet chek'ambe wetan. Yiñ caw isyelal chiwalcanojan teyet, tzijxañe ye tu' chek'an tet Inmaman yiñ inbihan, chiyak' Co-

SAN JUAN 16:24 77 SAN JUAN 16:33

mam teyet. ²⁴ Wal tinañ xin, caw mañto hunu tzet chek'an yiiñ inbihan tet Inmaman. K'anwej cat yak'lax teyet, haxinwal caw tz'ajan chucanico tzalahilal yul heyanna, xi Comam.

Comam Jesús k'oji yiiñ naj yahawil yul sat yibañk'inal ti'

²⁵ Yalni xin Comam Jesús:

—Huntek'an cuybanile xawalan teyet ti', yechelñe yu walnihan. Yaj xin chiapni yorahil yet matxa chiwalan teyet yiiñ yechelñe, walxinto caw yiiñxa haban chiwalan teyet tzet caw ye Inmaman. ²⁶ Yet hune' tiempohal tu' xin, chek'an tzet choche hec'ul tet Inmaman yiiñ inbihan. Matxa yilalo chintzotelan teyiiñ tet Inmamtu'an, ²⁷ yuto caw xahan ayex yu Inmaman. Caw xahan ayex yu Comam tu' yuto caw xahan ayinan heyu yeb xin yu xaheyayto yul heyanna tato isc'atañ Comam titnajinan. ²⁸ Isc'atañ Inmaman quintitan yet wulan yul sat yibañk'inal ti'. Wal tinañ xin chinelan yul sat yibañk'inal ti', cat intohan isc'atañ Inmaman hunelxa, xi Comam.

²⁹ Yalni ebnaj iscuwom Comam tu' tet:

—Wal tinañ, caw habanxa hatzoteli, yu matxa chañtzo-tel yiiñ yechelñe. ³⁰ Tinañ xin, caw chinachalo juhañ tato sunil caw hawohtaj; yuxin chijaytojañ yul janmahañ tato isc'atañ Comam Dios titnajach; matxa yilalo chicok'ambahañ tawet, xi ebnaj tet Comam.

³¹ Yalni Comam tet ebnaj:

—¿Mataxca caw yeli chechayto yul heyanna wiian?
³² Wal xin, caw lañan yul istiehpohal bay chexpujnahocantoj, nananta bay xin chextocanicoj. Hac tu' xin chu quinhebejnicanojan inchuquilan, yaj xin mach chincanan inchuquilan yuto caw ayco Inmaman wetbihojan. ³³ Caw chiwalcanojan sunil hunttek'an ti' teyet yuñe yoccano ak'anc'ulal yiiñ heyanna wuhan. Yul sat yibañk'inal ti'

cheyila' isya'tajil, yaj aweco yip heyanna yuto haninti'an xaquink'ojihan yii sunil isya'tajil ay yul sat yibañk'inal ti'.

17

Yet Istxahli Comam Jesús yii ebnaj iscuwym

¹ Yet lahwi yalnicanano Comam Jesús huntেক'an ti' xin, ist'añxicañ Comam satcañ, yalni Comam:

—Mam, maapni yorahil hayenilo yip Hac'ahol ti', cat isyenipaxilo Hac'ahol hawip. ² Wal xin caw ayxaco anma yalañ wipan hawu, yuñe wak'nihan k'inale mach istañbal tet anma xahawak' yul ink'aban. ³ K'inale mach istañbal chaliloj, to chañohtañelo anma ta hachñech'an caw Dios yii caw isyelal, cat xin quinyohtañenilojan anma tato haninan Cristo hinan, hach añeinpaxtijan.

⁴ Caw xainyelojan hawip yul sat yibañk'inal ti', yuto xainlahan munil hawak' inwax'ehan. ⁵ Wal tinañ xin Mam, yepaxilo wipan tawintaj, hune' wipan ik'biltic'a wuhan yet ayinan tac'atañ yet yalañto mañto chiwax'ti hune' yul sat yibañk'inal ti'.

⁶ Huntেক'an mac xahasiq'uilo xol anma yul sat yibañk'inal ti', hawati yul ink'aban, xacachwak'an yohtañelo ebnaj. Huntেক'an ebnaj ti' xin caw hawetxatic'a yehi, caw xin chisyije ebnaj tzet chawala. ⁷ Wal tinañ xin caw yohtaxa tato sunil tzet ak'bil wetan hawu, tac'atañ titnaj. ⁸ Cuybanile hawak' wetan, caw xawalan yabe' ebnaj, ischahni ebnaj yul yanma. Yuxinto caw yohta ebnaj tato caw yeli tac'atañ titnajinan. Caw ischayto ebnaj yul yanma tato hach añeintijan.

⁹ Caw chiwabeñecanojan ebnaj yul hak'ab, mañtaj anma yet yul sat yibañk'inal ti' chiwabeñetojan yul hak'ab, to hañic'añe ebnaj hawak' wetan, yuto caw hawet ye ebnaj.

¹⁰ Macta chiwalan wetojan, caw hawetpaxoj, yeb xin

macta caw hawet, wetpaxojan, yii xin chiilchalo sunil wipan.

¹¹ Caw hanic'xañe tiempohal ayinic'ojan yul sat yibañk'inal ti', cat xin inpaxtojan tac'atañ. Walpaxo ebnaj ti' xin, chicancano ebnaj bey ti'. Walach hach ti' Mam, caw c'ul hachñetic'a. Macta xahawak' wetan, chawil yu hahelanil, haxinwal hunxañe chute isnabal, haca' je hañoiñ ti'. ¹² Yet ayinic'ojan xol ebnaj bey yul sat yibañk'inal ti', caw ilbil ebnaj wuhan, yu hawip ayco ebnaj yul ink'aban.* Ebnaj hawak' wetan, caw xin machi hunu mac c'aytoj, cachañe hune' naj t'iñanxatic'a yetanto isba; yuñe yijni isba tzet aycanayo yul Hatzoti'.

¹³ Wal tinañ Mam, chinpaxtojan tac'atañ, yaj yet ayintoc'ojan ninoxa yul sat yibañk'inal ti', chiwalcanojan huntেক'an ti' haxinwal haca'tic'a yehico tzalahilal yii wanmati'an, hac tu' chupaxico tzalahilal yii yanma ebnaj.

¹⁴ Caw xawalan hatzoti' yabe' ebnaj, yaj wal anma yet yul sat yibañk'inal ti', caw chichiwa isc'ul yii ebnaj yuto caw matxa yeto yul sat yibañk'inal ti' ye ebnaj. Haca' inpaxojan mach yeto yul sat yibañk'inal ti' wehan. ¹⁵ Wal xin mach chink'anan tawet ta chawilo ebnaj yul sat yibañk'inal ti', hañc'añe chink'anan tawet ta chac'uba ebnaj tet naj matzwalil. ¹⁶ Caw mach yeto yul sat yibañk'inal ti' wehan, hacpax tu' ebnaj, caw mach yeto yul sat yibañk'inal ti' ye ebnaj. ¹⁷ Watx'eco isnabal ebnaj tawiiñ yu hahelanil, Hatzoti' xin, ha' ton isyelal. ¹⁸ Haca' yu quinhawanitijan xol anma ay yul sat yibañk'inal ti', hac tu' chiyu wanipaxtojan ebnaj xol anma. ¹⁹ Yu ebnaj hawaco yul ink'aban, yuxin chiwaco inbahan yii munil hawak' wetan; hac tu' xin chiwatx'ico ebnaj yul hak'ab yu isyelal.

* 17:12 Yii griego chala yii habi, ha' chal yelapno tu' ta ayxaco ebnaj yul isk'ab Comam Jesús yu Comam Dios.

²⁰ Maḡñetajpaxo yii ebnaj ti' chink'anan hac'ulal, caw chink'anpaxoĵan hac'ulal yii sunil anma chinchahnihan yul yanma yu Hatzoti' chala'co ebnaj ti'. ²¹ Wal tinañ xin Mam, caw chink'anan tawet tato caw hunñehojab chiyute isnabal ebnaj. Haca'tic'a je hañioñ ti', hawetbi wehan, wetbipaxoĵan hawehi. Hac tu' Mam, chiwochehan tato caw hunxañehojab chucano isnabal ebnaj. Hac ton tu' xin chiyu yanayto anma yul yanma tato hach añeintijan yul sat yibañk'inal ti'.

²² Ha' isc'ulch'anil hawak' wetan xawak'paxoĵan tet ebnaj tu', yuñe caw lahanxañe chiyucano isnabal haca'tic'a je hañioñ ti'. ²³ Caw wetbi inbahan yeb ebnaj, caw xin jetbipaxo coba. Hac tu' xin caw hunxañe chucano ebnaj. Hac ton tu' xin chiyu istxumchalo yu anma ay yul sat yibañk'inal ti' tato caw hach quinhachejtijan, cat xin isnachalo yu tato caw haca' isxahanil ayinan hawu, hac tu' isxahanil aypaxo anma ayxaco yul ink'abti'an hawu.

²⁴ Mam, ebnaj ayxaco yul ink'abti'an hawu, caw chiwochehan tato bay chinehan ha' tu' xin chiehpaxo ebnaj inc'atañan yuñe yilni ebnaj wipan ak'bil wetan hawu, yuto caw xahan ayinan hawu yalañto yet maḡto hune' yul sat yibañk'inal ti'. ²⁵ Walach hach ti' Mam, caw toholcano sunil tzet chawatx'e. Wal anma ay yul sat yibañk'inal ti', caw mach cachyohtajoĵ. Walinan xin, caw ohtabilach wuhan, caw xin yohtapaxo ebnaj ayco yul ink'abti'an tato hach añeintijan. ²⁶ Caw xacachinyeloĵan tet ebnaj, yuxin chachyohtañelo ebnaj, yaj chito cam cachwak'a'an yohtañelo ebnaj. Yuñe haca' isxahanil ayinan hawu, hac tu' isxahanil aypaxo ebnaj hawu, haxinwal hun chiwupaxoĵan yeb ebnaj, ġi Comam Jesús tet Comam Dios.

18

Yet istzablaxayo Comam Jesús

(Mt 26:47-56; Mr 14:43-50; Lc 22:47-53)

¹ Lahwi yalnicanano Comam Jesús hunték'an tzoti' tu' xin, isto Comam yeb ebnaj iscuwymom isk'axepic'to hune' ha' nich'an ha' chiyij Cedrón, bey yul hune' peyab xol hunték'an te' tz'unub, ha' tu' xin octo Comam yeb ebnaj iscuwymom tu'. ² Wal naj Judas, chianico Comam yul isk'ab camical, caw yohta naj hune' peyab tu', yuto caw tx'i'al el beyc'o Comam yeb ebnaj iscuwymom bey tu'. ³ Yuxin hac tu' yu isbey naj Judas tu' issaynoyo Comam. Tzujan xin hun bulan ebnaj soldado yinta naj, yeb hunték'an ebnaj chitañen yatut Comam Dios chejlaxti yu ebnaj fariseo yeb ebnaj iswi'ehal yiñ ebnaj sacerdote. Yetbi ebnaj tu' istah, yeb iscantil, yeb ch'en ch'en chiochnico yiñ howal. ⁴ Wal xin, caw yohtaxa Comam Jesús tzet lañan yul yibañ, yuxinto elto Comam chahwal yiñ ebnaj, isk'ambeni:

—¿Mac chesaya? ãi Comam.

⁵ Istak'wi ebnaj xin:

—Naj Jesús nazareno chicosayic'ojañ, ãi ebnaj.

—Hanintonan, ãi Comam tet ebnaj.

Aypaxico naj Judas xol ebnaj, naj chianico Comam yul isk'ab camical. ⁶ Yet yalni Comam haca' ti': *Hanintonan*, ãi Comam, isto tecton ebnaj yintaj, yayc'ay ebnaj xin.

⁷ Lahwi tu' xin, isk'ambenpaxo Comam:

—¿Mac chesaya? ãi Comam.

—Ha' naj Jesús nazareno chicosayañ, ãipaxo ebnaj.

⁸ Yalni Comam xin:

—Yaj caw chiwalan teyet tato haninan chinhesayic'o-jan, bejwecano ebnaj ti', ãi Comam tet ebnaj.

⁹ Hac tu' xin yu yijni isba tzet yal Comam tet Comam Dios yet yalni: “Sunil ebnaj hawak' yul ink'aban, machi hunu ebnaj chic'ayto wuhan,” ãi.

¹⁰ Wal naj Simón Pedro, yihti naj yespada yul yatut, ispitnilto naj istxiquin ischejab naj yahawil ebnaj sacerdote, Malco isbi. Ha' hune' istxiquin naj yíñ iswatx'k'ab ha' ispitilto naj. ¹¹ Yalni Comam tet naj:

—Ayto hawespada yul yatut. ¿Tom mach yilalo wak'ni inbahan yul isk'ab isya'tajil nabilico wiñan yu Inmaman? Xi Comam.

Yet yilaxto Comam Jesús sata naj Anás

(Mt 26:57-58; Mr 14:53-54; Lc 22:54)

¹² Lahwi tu' xin, istzablaxayo Comam Jesús yu ebnaj soldado, yeb naj yahawil yeco yíñ ebnaj, yeb yu ebnaj chitañen yatut Comam Dios chejbilti yu ebnaj yahawil yíñ ebnaj Israel; isc'alnayo ebnaj Comam. ¹³ Babel yito ebnaj Comam bey yatut naj Anás,* ismam yixal naj Caifás. Ha' naj Caifás, caw yahawil yeco yíñ ebnaj sacerdote yíñ hune' habil tu'. ¹⁴ Ha' naj Caifás tu' halni tet ebnaj yahawil yíñ ebnaj sacerdote tato ec'na c'ul iscam hunu anma selelo sunil anma ay yul coñob Israel tu'.

Yet yalni naj Pedro ta mach yohtajo naj Comam Jesús

(Mt 26:69-70; Mr 14:66-68; Lc 22:55-57)

¹⁵ Yet yilaxto Comam Jesús, caw nahat tzujan isto naj Pedro yinta Comam, yeb hune'xa naj iscuwym Comam. Hune' naj ti' xin, caw yohta isba naj yeb naj yahawil yehico yíñ ebnaj sacerdote, yuxinto octo naj isti' yatut naj yinta Comam. ¹⁶ Wal naj Pedro tu' xin, cancano naj sat hune' pulta ayco isti' beh, yaj xin elti naj iscuwym Comam yohta isba yeb naj yahawil yíñ ebnaj sacerdote, yalni naj tet ix chitañen pulta tu' ta chiocto naj Pedro. ¹⁷ Yalni ix chitañen yocto anma yul hune' pulta tu' tet naj Pedro:

* 18:13 Naj Anás ti', yet yalañtocano ha' naj ayco yahawilo yíñ ebnaj sacerdote Israel

—¿Tom maġtaj hunach chaġcuywi yinta hune' naj ti'?
 ġi ix tet naj. Istak'wi naj Pedro tu' tet ix:

—Machoj, maġtajinan, ġi naj.

¹⁸ Yet hune' tiempohal tu' caw chew, yuxin yaco ebnaj chejab yeb ebnaj chitañen yatut Comam Dios k'a', yoc ebnaj k'aġnoj. Sunil ebnaj tu' oc liño yiiñ k'a', ha' hun naj Pedro tu' oc liño k'aġno yiiñ k'a' xol ebnaj.

Huntek'an k'ambebal oc tet Comam Jesús yu ebnaj yahawil sacerdote

(Mt 26:59-66; Mr 14:55-64; Lc 22:66-71)

¹⁹ Lahwi tu' xin, isk'amben naj yahawil ebnaj sacerdote huntek'an k'ambebal tet Comam Jesús:

—¿Mac ebnajil chicuywi tawintaj? ¿Tzettaj ye tu' chawak' iscuyu' ebnaj? ġi naj tet Comam.

²⁰ Istak'wi Comam tet naj:

—Yet incuywahan yiiñ anma, caw sajsatil quincuywahan. Caw incuyan anma yulaj capilla yeb xin yul yatut Comam Dios bay chi-la-iscutxba isba anma Israel. Yuxinto caw machi hunu tzet ye tu' ti' walan yiiñ caw ewantajil.
²¹ ¿Tzet yiiñ yuxinto wetan chak'ambe? K'ambe tet anma bay quincuywahan, ha' anma chihalni tawet tzet wak'an iscuyu'. Wal xin caw yohta anma tu' tzet halbilcano tet wuhan, ġi Comam.

²² Yet yalni Comam tet naj haca' tu', ispak'laxilto sat Comam yu hune' naj chitañen yatut Comam Dios, yalni naj:

—¿Tzet yiiñ yuxinto hac tu' hatak'wi tet naj yahawil sacerdote ti'? ġi naj tet Comam.

²³ Istak'wicañ Comam tet naj:

—Tato ay hunu tx'oj mawalan chawabe, halilo tinañ baytet. Ta c'ul xin, ¿tzet yiiñ yuxinto chinhamak'an? ġi Comam tet naj.

²⁴ Isc'allaxto Comam tet naj Caifás yu naj Anás, naj yahawil yíi ebnaj sacerdote.

*Yal naj Pedro yíi iscayel ta mach yohtajo naj Comam Jesús
(Mt 26:71-75; Mr 14:69-72; Lc 22:58-62)*

²⁵ Wal naj Pedro xin, k'aǎno chu naj xol ebnaj chejab yeb ebnaj chitañen yatut Comam Dios, yoc ebnaj isk'ambeno tet naj:

—¿Walach hach ti', hawetbimi haba yeb naj Jesús ti'? ǎi ebnaj tet naj. Yaj caw maǎtic'a yalilo naj, yalni naj haca' ti':

—Machoj, caw mach wetbiho inbahan yeb naj, ǎi naj Pedro tu'.

²⁶ Hunepixto xin, isk'amben hune' ischejab naj yahawil yíi ebnaj sacerdote ayto yu isba yeb naj elto istxiquin yu naj Pedro tu':

—Yaj caw cachwilan xol te' tz'unub yeb naj Jesús ti', ǎi naj tet naj Pedro. ²⁷ Yanipaxico naj Pedro tu' lek'ti'al tato mach yohtajo naj Comam, hunepixto xin, yok'cañ no' icham chiyo.

*Yet yilaxto Comam Jesús sata naj Pilato
(Mt 27:1-2, 11-14; Mr 15:1-5; Lc 23:1-5)*

²⁸ Yet issajbilo xin, yilaxilti Comam Jesús yul yatut naj Caifás, yilaxto Comam sata naj gobernador Poncio Pilato. Yaj mach octo ebnaj Israel yul capil bay ayicto naj gobernador tu', yuto txahul yocto ebnaj haca' yalni isley ebnaj. Tato chiocto ebnaj tu', matxa chiyu isloni ebnaj itah chilolax yíi k'iñ Pascua. ²⁹ Yuxinto elti naj gobernador tzotelo isti' capil, isk'amben naj tet ebnaj:

—¿Tzet ismul hune' naj ti' heyalni? ǎi naj.

³⁰ Istak'wi ebnaj tet naj:

—Tato mach xiwquilta ismul naj ti', machim majitijañ naj tawet, ǎi ebnaj.

³¹ Yalni naj Pilato tu' tet ebnaj:

—Iweto naj, cat xin heyilni tzet chielico naj haca' chiyute yalni heley, xi naj tet ebnaj. Istak'wi ebnaj Israel tu':

—Yaj wal hañioñ Israel oñti'añ, caw mach chiyu jak'ni camojañ hunu anma,[†] xi ebnaj.

³² Hac tu' xin yu yijni isba tzet halbilcano yu Comam Jesús yiiñ tzet chiyu iscami. ³³ Yocpaxto naj Pilato tu' yul capil hunelxa. Yawtenicto naj Comam Jesús isc'atañ, isk'amben naj tet Comam:

—¿Tom yahawil anma Israel hawehi? xi naj tet Comam.

³⁴ Istak'wi Comam xin:

—¿Yulmi hawi' chawiti chawalni hune' ti', mato ay mac halñe tawet? xi Comam.

³⁵ Istak'wi naj Pilato tu' xin:

—¿Tom Israel inan hawalni? Ha' ebnaj hawet coñob, yeb xin ebnaj yahawil yehico yiiñ ebnaj sacerdote, ha' ebnaj macachiniti wetan, ¿tzet hamul? xi naj tet Comam.

³⁶ Yalni Comam:

—Wal haninti'an, mañtaj yul hune' sat yibañk'inal ti' chinocan Yahawil. Tato yul sat yibañk'inal ti' yahaw inan, sunilmi anma ayxaco yul ink'aban chiscutxba isba cat xin istzabnico howal yuñe quiniscolnihan yul isk'ab ebnaj yahawil coñob Israel. Wal xin mañtaj yul sat yibañk'inal ti' chinocan Yahawil, xi Comam tet naj.

³⁷ Yalni naj Pilato tu':

—¿Tom yeltic'a yahawil hach, chal tu'? xi naj.

—Ho' Yahawil wehan haca' hawalni ti'. Quinpitzc'ahan yul sat yibañk'inal ti' yuñe walnihan isyelal. Yuxin macñetic'a yetxatic'a isyelal yehi chiyabe tzet chiwalan, xi Comam.

³⁸ Isk'amben naj Pilato tu':

[†] 18:31 Yal ebnaj haca' tu' yuto isley ebnaj ah Roma chiyu yak'ni camo hunu anma

—¿Tzet yelapno hune' isyelal tu'? ði naj tet Comam.

Yet iscawxelaxico camical yibañ Comam Jesús

(Mt 27:15-31; Mr 15:6-20; Lc 23:13-25)

Yet lahwi isk'amben naj Pilato tet Comam haca' tu' xin, yelpaxti naj isti' capil, yalni naj tet ebnaj Israel cutxanico tu':

—Walinan, caw machi mule chiilchalo yíñ naj ti' wuhan.
³⁹ Yaj hex ti', caw hunun habil hek'annilto hunun ebnaj presowom yet chiec' k'iñ Pascua ti'. ¿Chimheyoche tato chinbejtzohan hune' naj heyahawil ti'? ði naj tet ebnaj.

⁴⁰ Yet yaben ebnaj yalni naj Pilato haca' tu', yah wejla ebnaj, yalni yíñ caw ip:

—¡Machoj! Mañtaj naj chabejtzo, ha' naj Barrabás, ha' naj chabejtzo, ði ebnaj. Wal naj Barrabás tu' xin, elk'om naj.

19

¹ Lahwi tu' xin, yinito naj Pilato tu' Comam Jesús, ischejni naj hatelaxo Comam. ² Isbak'onayo ebnaj soldado huntেক'an te' tx'ix coronahil, yanahto ebnaj yíñ iswi' Comam, yanipaxico ebnaj hune' xilk'ape yíñ Comam, hucan yehi, cajmutz'muñe jilni. ³ Lahwi tu' xin, ishitzico ebnaj isc'atañ Comam, yalni ebnaj haca' ti':

—Jak'a'co iswinajil naj yahawil coñob Israel, ði ebnaj chetan ebnaj Comam.

Chi-la-ispak'nilto ebnaj sat Comam.

⁴ Lahwi tu' xin, yelpaxti naj Pilato tu' isti' iscapil, yalni naj tet ebnaj Israel tu':

—Ilwec'anabi lah, chiwiltijan naj heyila' yuñe caw heyabencanoj tato caw machi nich'ano ismul naj chilchalo yíñ wuhan, ði naj tet ebnaj.

⁵ Lahwi tu' xin, yelilo Comam isti' capil, ayahto hune' corona tx'ix tu' yiñ iswi' Comam, hucanpaxico hune' k'ap yiñ Comam cajmutz'muñe. Yalni naj Pilato tu' tet ebnaj:

—Ilwec'anabi, ay naj lah, xi naj.

⁶ Hayet yilni ebnaj yahawil yiñ ebnaj sacerdote yeb ebnaj chitañien yatut Comam Dios, yah yaw ebnaj, yalni ebnaj yiñ caw ip:

—Ahojab naj yiñ culus, ahojab naj yiñ culus, xixañe ebnaj sunil.

—Yuxinto yal naj Pilato tu' tet ebnaj:

—Ta hac tu' chal tu', iweto naj cat heyanciañ naj yiñ culus tu' hechuquil, yuto caw machi nino ismul naj chiilchalo yiñ wuhan, xi naj tet ebnaj.

⁷ Yalni xin ebnaj Israel tu' tet naj:

—Wal coleyañ xin, chala tato caw yilal iscam naj, yuto caw chalico isba naj Isc'aholo Comam Dios, xi ebnaj.

⁸ Yet yaben naj Pilato hune' ti' xin, ec'na caw xiwcañ naj. ⁹ Yuxinto meltzopaxicto naj yul capil tu' hunelxa, isk'amben naj tet Comam:

—¿Baytu'wal titnajachicoj? xi naj. Caw xin mañtic'a tak'wi Comam tet naj.

¹⁰ Yuxinto yal naj tet Comam:

—¿Tzet yiñ yuxinto mach chañtak'wi wetan? ¿Tom mach hawohtajoj tato ay wipan cachinbejtzonan, maca xin cachwanicañan yiñ culus? xi naj tet Comam.

¹¹ Istak'wi Comam tet naj:

—Caw machim hawip wiñan tato mañtaj Comam Dios ak'ñe hune' hawip ti' yul hak'ab. Wal xin, ha' naj quinan-icojan yul hak'ab ti', ha' naj caw ec'na ay ismul tasataj, xi Comam tet naj.

¹² Yet yaben naj yalni Comam hune' tu', issayni naj tzet caw chiyu iscolcha Comam, yaj caw ip yahcañ yel yaw ebnaj Israel tu', chalni ebnaj:

—¡Tato chabejtzto naj, caw chacaj naj jahaw ay bey Roma chal tu', yuto macñetic'a chal isba jahawil, caw chiscaj naj jahaw ay bey Roma! ñi ebnaj.

¹³ Yet yaben naj Pilato hune' tu', yalni naj tato chiil-laxilti Comam Jesús. Lahwi tu' xin, yay tz'oñino naj yul ischem bay chiillaxi tzet chielico anma ay ismul. Hune' lugar tu', Gabata isbi yul abxubal hebreo. Gabata tu' chal yelapnoj latz'bilcañ ch'en ch'en. ¹⁴ Chumanil xin yet hecalxañe chiichico k'iñ Pascua, yalni naj tet ebnaj Israel tu':

—Ay heyahawil ti' lah, ñi naj.

¹⁵ Yahpaxo wejna ebnaj yalni yñ caw ip:

—¡Camojab naj, camojab naj, acañ naj yñ culus! ñi ebnaj yñ Comam.

Istak'wipaxo naj:

—¿Tom chiwacañan naj heyahawil ti' yñ culus, chal tu'? ñi naj tet ebnaj.

Istak'wi ebnaj yahawil yñ ebnaj sacerdote:

—Wal hañoñiti'añ, mach hunuxa jahawilañ cachanñe naj jahawil ay bey Roma, ñi ebnaj tet naj.

¹⁶ Hac tu' xin yu yanico naj Pilato Comam yul isk'ab ebnaj yuñe yanicañ ebnaj yñ culus. Hac tu' xin yu yinito ebnaj Comam.

Yet yalaxcañ Comam Jesús yñ culus

(Mt 27:32-44; Mr 15:21-32; Lc 23:26-43)

¹⁷ Yet yelto Comam Jesús yul coñob Jerusalén tu', yinito Comam isculus yibañ iswixic' bay chialaxicoj. Yilaxto Comam bey hune' tx'otx' chiyij Gólgota. Hune' tzoti' Gólgota tu', chal yelapnoj Isbajil Wi'e yñ abxubal hebreo.

¹⁸ Ha' tu' xin alaxcañ Comam yñ culus. Aypaxo xin cawañxa ebnaj alaxcañ yñ culus yinta Comam. Hune' naj ah yñ iswatx'k'ab Comam, hune'xa naj ah yñ ismeck'ab.

¹⁹ Istz'ibñien naj Pilato hayeb tz'ib, ischejni naj yalaxoco yibañ iswi' Comam yiiñ culus, chalni haca' ti': *Naj Jesús ah Nazaret, Yahawil anma Israel, xi hayeb tz'ib tu'*. ²⁰ Caw hantañe ebnaj Israel ilni hunték'an tz'ib tu', yuto caw istxam coñob Jerusalén alaxcañ Comam yiiñ culus. Ha' hunték'an tz'ib tu' xin, ayico yiiñ abxubal hebreo yeb xin yiiñ abxubal griego, yeb xin yiiñ hune'xa abxubal chiyij latín. ²¹ Yuxinto yal ebnaj yahawil yiiñ ebnaj sacerdote tet naj Pilato tu':

—Majaltam ti', mach yahawilo ebnaj Israel maxawutecoj, hacoj ti' maxawutecoj lah, naj chiyal isba yahawil ebnaj Israel, xi ebnaj.

²² Istak'wi naj Pilato tet ebnaj:

—Baytetic'a toxa mantz'ibñecojan hac tu' chiyucanoj, xi naj.

²³ Yet lahwi yanicañ ebnaj soldado Comam Jesús yiiñ culus tu', yinicañ ebnaj xil isk'ap Comam, ispohnicanto ebnaj yiiñ. Caw cañeb elico k'ap, hunun litx'an yet hunun ebnaj. Wal hune' k'ap chishucbaco Comam yibañ xil isk'ap xin, machi istzilbanil k'ap, yuto hune'ñe ye ischembanil k'ap sunil masanta chiayilo yiiñ yojtabanil. ²⁴ Yuxinto yal ebnaj soldado tu' tet hunun:

—Mach chicotzilto hune' ti', wal xin jilwe coba yiiñ mac chiinitoj, xi ebnaj tet hunun.

Hac tu' xin yu yijnicano isba yiiñ tzet tz'ibñebilcano yul Yum Comam Dios bay chala: “Istzilayo ebnaj xil ink'apan yiiñ, yilwenpaxo isba ebnaj yiiñ mac chiinito xil ink'apan hucan yehi,”* xicanayoj. Yaj xin caw yeli, hac tu' yute ebnaj soldado tu'.

²⁵ Iskawilal bay aycañ Comam yiiñ culus tu' xin, liñancañ ismi' Comam yeb xin isnoh ismi', yeb xin ix María yixal naj Cleofas, yeb xin ix María ah Magdala. ²⁶ Isc'atañ ismi'

* 19:24 Sal 22:18

Comam tu' xin, liñancañ hune' naj iscuwym Comam caw ochebil yu. Yet yilni Comam ismi' tu', yalni Comam:

—Mi', naj liñancañ tac'atañ tu', haca' hawunin chiyucanico naj, ñi Comam.

²⁷ Yalnipaxo Comam tet naj iscuwym tu':

—Inmi'ti'an, caw haca' hami' chiyucanicoj, ñi Comam tet naj.

Hac tu' xin yu yoc naj yilno ismi' Comam bey yatut.*

Yet iscam Comam Jesús

(Mt 27:45-56; Mr 15:33-41; Lc 23:44-49)

²⁸ Lahwi tu' xin, yohtañenilo Comam Jesús tato caw yijcano isba sunil tzet yilal iswatx'eni, yuxinto yal haca' ti':

—Caw chitaj inti'an, ñi Comam. Yal Comam hune' ti' yuñe yijnicano isba tzet tz'ibñebilcano yñ Istzoti' Comam Dios yet payat.*

²⁹ Bey tu' xin, ayayo hune' ñalu vinagre, islabanayto ebnaj hune' esponja xol, yanico ebnaj hune' esponja tu' yñ iswi' hune' te' hisopo, yanahto ebnaj yñ isti' Comam.

³⁰ Yet lahwi yuc'ni Comam vinagre tu' xin, yalni haca' ti':

—Mayijcano isba sunil tinañ, ñicano Comam. Lahwi tu' xin, yay xulna iswi' Comam, iscamiloj.

Yet ishopchan hune' naj soldado ismotx Comam Jesús yu islanza

³¹ Caw xin hecalxañe k'iñ Pascua yeb xin istz'ayical xewilal, yuxinto mach chisje isc'ul ebnaj Israel tato chicanano isnimanil ebnaj aycañ yñ culus bey tu', yuto caw aycano yelapno hune' tz'ayic xewilal tu' yul sat ebnaj. Yuxinto bey ebnaj isk'ana' tet naj Pilato tato chischej naj k'ahlaxoto isbajil yoj Comam yeb ebnaj alaxcañ yñ culus

* 19:27 Ha' naj bay yalcano Comam huntex'an ti', ha' ton naj Juan, tz'ibñencano hune' hum ti' * 19:28 Sal 69:21

yinta Comam tu', yuñe iscamilo yíiñ añe cat xin yilaxayo isnimanil yíiñ culus. ³²Yuxin apni ebnaj soldado isk'ahalto yoj naj babel yeb xin naj iscab. ³³Yet yapni ebnaj yíiñ Comam Jesús xin, yilni ebnaj tato xacamnalo Comam, yuxinto matxa isk'ahilto ebnaj yoj Comam.

³⁴Yaj xin ay hune' naj soldado hopchan ismotx Comam yu islanza, yelilo chic' yeb ha ha' yul ismotx Comam. ³⁵Wal xin haninan caw wilan hun ti' yuxinto chiwalan teyet, caw chiwalan isyelal teyet yuñe heyamayto yul heyanna tato caw hac tu' yuhi. Caw wohtajan tato caw isyelal tzet chiwalti'an. ³⁶Matxa k'ahlaxilto yoj Comam yuñe yijnicano isba tzet tz'ibñebilcano yul Yum Comam Dios yet payat bay chal haca' ti': "Machi hunu isbajil chik'ahlaxtoj," xi. ³⁷Chalpaxo haca' ti' yíiñ Istzoti' Comam Dios: "Chiillax hune' naj hopchabil yu ch'en lanza,"* xi.

Yet ismujlax Comam Jesús

(Mt 27:57-61; Mr 15:42-47; Lc 23:50-56)

³⁸Ay xin hune' naj José isbi, ah Arimatea. Ha' naj tu' xin tzujantic'a yíiñ tzet chal Comam Jesús, toñe xin mach chisyelo naj yuto caw chixiw naj tet ebnaj yahawil yeco yíiñ anma Israel. Isbey naj isk'anno tet naj Pilato ta chiyiyo naj isnimanil Comam yíiñ culus. ³⁹Ha' hun naj Nicodemo, naj beyc'lo ilno Comam yet ak'balil yet yalañitocanoj, apni naj bey tu', ik'bil oxeb arroba hunték'an añ caw xuk' sam yu naj; mirra isbi, sombil yeb hunték'an añ chiyij áloes. ⁴⁰Lahwi tu' xin, yinito ebnaj isnimanil Comam, ispichnico ebnaj k'ap yeb añ caw xuk' sam tu' yíiñ isnimanil Comam; yuto hac tu' chiyute anma Israel yíiñ iscamom yet chimujlaxi. ⁴¹Iscawilal bay alaxcañ Comam yíiñ culus tu', ay hune' peyab yet tz'unub, ha' tu' xin ay hune' ch'en ch'en holbil yul bay chialaxicto camom. Caw xin ac'to ch'en,

* 19:37 Sal 34:10; Zac 12:10

caw maŕto hunu camom chialaxicto yul ch'en. ⁴² Yu yichixa tz'ayic xewilal, yeb xin yu cawil yeco hune' ch'en ch'en tu', yuxin ha' tu' yacanicto ebnaj isnimanil Comam.

20

*Yet yitzitzbicañ Comam Jesús xol camom
(Mt 28:1-10; Mr 16:1-8; Lc 24:1-12)*

¹ Haxa yet babel tz'ayic yiiñ semana, caw ayto issajbiloj isto ix María ah Magdala bay alaxicto isnimanil Comam. Yilni ix ta matxa ch'en ch'en ayco ismajilo isti' bay alaxicto Comam tu'. ² Hac tu' xin yu ispaxto ix yiiñ aÑe yalno tet naj Simón Pedro yeb xin tet hune'xa naj iscuymom Comam, naj caw xahan ay yu. Yalni ix María ah Magdala tu' tet ebnaj:

—Caw ma'ilaxilti isnimanil Comam Jesús baytic'a ay-ictoj; baymitu'wal mailaxto isnimanil Comam, caw mach johtajoj, xi ix tet ebnaj.

³ Yet yaben naj Pedro yeb hune'xa naj caw ochebil yu Comam tu', isto ebnaj bay alaxicoto Comam tu'. ⁴ Caw xin aÑe yak' ebnaj iscawañil, yaj xin babico hune'xa naj tu' sata naj Pedro, yuxin babel apni naj sata naj. ⁵ ApniÑe naj xin yay c'oñino naj, ist'añixicto naj bay alaxicto isnimanil Comam. Yilni naj xin tato haxaÑc'aÑe k'ap k'ap pichlaxico yiiñ Comam wojanayoj, yaja' xin machi octo naj. ⁶ Lahwi tu' xin, yapni naj Simón Pedro, beh xin yocto naj yilnoj, yilni naj xin tato caw haxaÑc'aÑe k'ap k'ap wojancanayoj. ⁷ Wal k'ap payu'e c'alÑe iswi' Comam, chulbilayo k'ap. Mach hunu yehayo k'ap yeb k'ap pichlaxico yiiñ Comam. ⁸⁻⁹ Lahwi tu' xin, yocto hune'xa iscuymom Comam tu', naj babel apni, yilni naj xin tato matxa Comam ayicto yul ch'en, yanayto naj yul yanma. Yaja' wal xin caw maŕto chitxumchalo yu ebnaj tzet tz'ibÑebilcano yul Yum

Comam Dios bay chala tato caw yilal ispitzc'acañ Comam Jesús xol camom.*

¹⁰ Lahwi tu' xin, ispaxti ebnaj bay aya.

*Yet isyeni isba Comam Jesús tet ix María ah Magdala
(Mr 16:9-11)*

¹¹ Wal ix María ah Magdala, cancano liño ix ok'o isti' bay alaxicto Comam, yay ñohno ix ist'añxicto ix.

¹² Yilnicto ix cawañ ebnaj ángel, caw saj jilni xil isk'ap ebnaj ayco yíñ, tz'oñayo ebnaj bay ec'lena isnimanil Comam tu', hune' naj yíñ iswi'taj hune'xa naj yíñ yojtaj.

¹³ Lahwi tu' xin, isk'amben ebnaj tet ix:

—¿Tzet chawok'te? ñi ebnaj. Istak'wi ix:

—Chinok'an yuto ma'ilaxto isnimanil Wahawilan, caw mach wohtajojan baytu'wal ma-bey-alaxocanoj, ñi ix tet ebnaj.

¹⁴ Hunepixto tu' xin, ist'añxito ix yintaj, yilni ix xin liñanxacañ Comam Jesús isc'atañ ix, yaj mach istxumilo ix tato ha' Comam. ¹⁵ Isk'amben Comam tet ix:

—¿Tzet yíñ yuxinto chachok'i? ¿Mac chasaya? ñi Comam.

Ha' yute isnani ix tato ha' naj chitañen hune' tz'unub tu' chitzotel tet ix, yuxinto yal ix:

—Mamin, tato hach maxawitoj, halilo wetan baytu'wal macachbey hawak'a'canej, cat winitojan, ñi ix.

¹⁶ Yalni Comam tet ix:

—¡María! ñi Comam.

Hac tu' xin yu ismeltzoto ix yintaj, ist'añxico ix yíñ Comam, yalni ix yíñ abxubal hebreo: “Raboni,” ñi ix. *Maestro*, ha' chaliloj hune' tu'.

¹⁷ Yalni Comam tet ix:

—Bejtzoinan, mach chinhatzaban yuto mañto chinap-nihan isc'atañ Inmaman. Wal tinañ xin, as hal tet

* 20:8-9 Sal 16:10; Is 53:10-12

ebnaj wux̄tajan tato chinpaxtojan isc'atañ Inmaman, ha' Hemampaxoj, inDiosalan, heDiosalpaxoj, xi Comam tet ix.

¹⁸ Yuxin to ix María ah Magdala tu' yala' tet ebnaj iscuwym Comam, yalni ix haca' ti':

—Caw mawilan yiñ Comam Jesús, xi ix. Lahwi tu' yalni ix tet ebnaj yiñ tzet yal Comam.

Yet isyeni isba Comam Jesús tet ebnaj iscuwym

(Mt 28:16-20; Mr 16:14-18; Lc 24:36-49)

¹⁹ Yet babel tz'ayic yiñ semana tu' yet lañan yah ak'bal cutxanico ebnaj iscuwym Comam. Caw caw yecano ispulta ebnaj yu, yuto caw chixiw ebnaj tet ebnaj yahawil yiñ ebnaj Israel. Yoc apno Comam bey tu', yoc liño Comam yictabal ebnaj, yalni Comam tet ebnaj:

—Ayojab ak'anc'ulal texol, xi Comam.

²⁰ Yet lahwi yalni Comam hune' tu', isyeni Comam isk'ab tet ebnaj yeb ismotx bay to ch'en lanza. Hayet yilni ebnaj Comam tu' xin, caw occano hune' niman tzalahilal yiñ yanma ebnaj. ²¹ Yalni Comam tet ebnaj hunelxa:

—Ayojab ak'anc'ulal texol. Haca' yu walaxtijan yu Inmaman, hac tu' xin chiyu quexwanitojan, xi Comam tet ebnaj.

²² Lahwi tu' xin, yanilto Comam xob isti', yalni Comam:

—Chahwecano Espíritu Santo, xi Comam. ²³ Ha' mac chitañcano ismul yibañ heyu, chitañcano ismul yibañ yu Comam Dios. Wal mac mach chitañcano ismul yibañ heyu xin, caw mach chitañpaxo ismul yibañ yu Comam Dios, xi Comam tet ebnaj.

Yet yilni naj Tomás Comam Jesús yet xapitzc'acañ

²⁴ Ay xin hune' naj xol ebnaj cablahoñwañ iscuwym Comam Jesús tu', Tomás isbi, naj chihallax “Tioñ uninal.” Machi naj ayco xol ebnaj iscuwym Comam tu' yet isyeni isba Comam. ²⁵ Yuxinto yal ebnaj tet naj Tomás tu':

—Caw majilañ yii Comam, xi ebnaj.

—Istak'wi naj:

—Tato mach chiwilan bay tona ch'en lawuñ yul isk'ab Comam cat wanicto yiximal ink'aban yul, yeb ta mach chintzaban bay tona ch'en lanza yul ismotx Comam, caw mach chiwaytojan yul wanmahan, xi naj.

²⁶ Semanahilxa tu' xin, iscutxbanpaxo isba ebnaj hunelxa yul ña, ayicto xin naj Tomás tu' xol ebnaj, caw xin c'ul yecanico ispultahil te' ña bay ayicto ebnaj tu'. Yoc apno Comam bey tu', yoc liiño Comam yictabal ebnaj, yalni Comam:

—Ayojab ak'anc'ulal texol, xi Comam.

²⁷ Lahwi tu' xin yalni Comam tet naj Tomás:

—Tomás, acto yiximal hak'ab yul isholanil ink'abti'an lah, cat hawanipaxicto yul isholanil inmotxan. Mach chicabcon hac'ul, ayto yul hawanma wiñan, xi Comam.

²⁸ Lahwi tu' xin, yalni naj Tomás tu' tet Comam:

—¡Hach Wahawil, hach inDiosalan! xi naj tet Comam.

²⁹ Yalni Comam Jesús tet naj xin:

—Caw mato xawilico wiñan maxawanayto yul hawanma. Wal xin, aytam sak'al yet anma mach yecho chinyilan cat xin quinyanaytojan yul yanma, xi Comam tet naj.

Tzet yii yuxin tz'ibñelaxcano cuybanile ti'

³⁰ Caw xin tx'i'alto c'aybalc'ule isye Comam Jesús yila' ebnaj iscuwymom mach tz'ibñebilayo yul hune' hum ti'.

³¹ Yaja' tz'ibñebilcano hunték'an ti' yuñe heyamayto yul heyayma tato ha' Comam Jesús, ha' ton Cristo, Isc'ahol Comam Dios. Haxinwal yet cheyanayto yul heyayma, chechah hek'inal mach istañbal yii isbi Comam.

21

Yet isyeni isba Comam Jesús tet hujwañ ebnaj iscuwymom

¹ Lahwi tu' xin, isyenipaxocañ isba Comam Jesús hunelxa tet ebnaj iscuwymom yet ay ebnaj isti' ha' lago Tiberias. Hac ti' xin yu isyeni isba Comam tet ebnaj.

² Isti' ha' lago tu' ayayo naj Simón Pedro, yeb naj Tomás, naj chihallax *tiox uninal*, yeb xin naj Natanael ah Caná ay yul ismajul Galilea, yeb xin cawañ ebnaj isc'ahol icham Zebedeo, yebpaxo xin cawañxa ebnaj iscuwymom Comam.

³ Yalni naj Simón Pedro:

—Chintohan tzabo cay, xi naj.

Yalnipaxo hunték'anxa ebnaj tu':

—Choñtohañ tawintaj, xi ebnaj.

Hac tu' xin yu isto ebnaj. Yocto ebnaj yul hune' te' barco, yaja' xin mañtic'a hunu no' cay istzab ebnaj yñ hune' ak'bal tu'. ⁴ Yet lañanxa issajbilo xin, liñanxacañ Comam Jesús isti' ha'. Wal ebnaj iscuwymom Comam tu' xin, caw mañtic'a txumchalo Comam yu ebnaj. ⁵ Yalni Comam tet ebnaj:

—¡We ach! ¿Tom caw mañto no' chiahti heyu? xi Comam. Istak'wi ebnaj:

—Caw machi no', xi ebnaj.

⁶ Yalni Comam tet ebnaj:

—Aweyto hehac' yñ hewatx'k'ab, haxinwal cheyik' no', xi Comam tet ebnaj.

Hac tu' xin yu yanayto ebnaj ishac' tu' xol ha' hunelxa, haxa yet yinahti ebnaj tx'añ xol ha' xin, caw matxa chik'oji ebnaj yinahti tx'añ yu yalil no' nohayto yul tx'añ.

⁷ Ha' xin naj iscuwymom Comam caw xahan ay yu, yal naj tet naj Pedro:

—¡Ha' Comam hune' ti'! xi naj.

Yabeñe naj Pedro tato ha' Comam hune' tu', yanico naj xil isk'ap, yuto yulñe k'ap ayco yiiñ naj. Caw xin yiiñ añe isbejtzoto isba naj xol ha', isto naj yilno Comam. ⁸ Yuxin haxa hunték'anxa ebnaj ñic'niti te' barco isti' ha' lago tu'. Hatxbil xin tx'añ hac tu' yu ebnaj, nohna tx'añ yu no' cay tu'. Cañebñem xin tx'añil yehic'to te' yiiñ isti' ha' tu'. ⁹ Yet yapni ebnaj isti' ha' tu' xin, yilni ebnaj hune' k'a k'a', batxanayo hune' no' cay yibañ tzak'ak'. Aypaxayo ixim pan isc'atañ. ¹⁰ Yalni Comam tet ebnaj:

—Iweti hayc'oño no' cay maxeyik' tu', ñi Comam.

¹¹ Hac tu' xin yu yahto naj Pedro tu' yul te' barco, ispuhnilo naj tx'añ, ishathxnilo naj tx'añ isti' ha'. Waxañca caw nohna tx'añ yu no' cay tu', yaj caw mañtic'a liñmoto tx'añ; caw xin ciento cincuenta y tres no' yik' ebnaj yiiñ sunil. ¹² Lahwi tu' xin, yalni Comam tet ebnaj:

—Catawej, wa'añwej, ñi Comam. Caw xin machi hunu ebnaj k'amben mac anmahil Comam, yuto caw yohta ebnaj tato ha' Comam Jesús. ¹³ Lahwi tu' xin, isto Comam yinocañ ixim pan, yak'ni Comam ixim tet ebnaj. Hactic'a tu' yutepaxo Comam yiiñ no' cay. ¹⁴ Ha' yiiñ hunel tu' xin, tz'ajna yoxel isyeni isba Comam tet ebnaj iscuywom yet xaitzitzbicañ Comam xol camom.

Yet istzotel Comam Jesús yeb naj Pedro

¹⁵ Lahwi iswa' ebnaj xin, yalni Comam Jesús tet naj Simón Pedro:

—Simón, isc'ahol naj Juan, ¿caw xahanmi ayinan hawu sata ebnaj ti'? ñi Comam.

Istak'wi naj Pedro:

—Ho' Mamin, caw hawohtaj tato xahan ayach wuhan, ñi naj tet Comam.

—Ta hac tu' chal tu', haca' chute hunu naj tañem me' islotzen no' niñte yunin, hac tu' chawute hacuyni macta chiyaco isba yul ink'aban, ñi Comam tet naj.

¹⁶ Lahwi tu' xin, yalni Comam yíi iscayel:

—Simón, isc'ahol naj Juan, ¿caw xahanmi ayinan hawu? ñipaxo Comam tet naj.

—Ho' Mamin, caw hawohtaj tato caw xahan ayach wuhan, ñipaxo naj Pedro tu'. Yalni Comam tet naj xin:

—Ta hac tu' chal tu', haca' chiyute istañen hunu naj tañem me' isme', hac tu' chawute hawilni anma chiyaco isba yul ink'aban, ñi Comam tet naj.

¹⁷ Yalnipaxo Comam yet yoxel tet naj:

—Simón, isc'ahol naj Juan, ¿caw yelmi xahan ayinan hawu? ñi Comam tet naj.

Hac tu' xin yu yoc bisc'ulal yíi isc'ul naj Pedro yuto yetxa yoxel isk'amben Comam tet naj tato yeli xahan ay Comam yu naj. Yuxinto yal naj:

—Mamin, walach hach ti', caw sunil tzet hawohtaj, caw xin hawohtaj tato caw yeli xahan ayach wuhan, ñi naj tet Comam.

Istak'wi Comam:

—Ta hac tu' chal tu', caw haca' chiyute hunu naj tañem me' islotzen no' niñte yunin, hac tu' chawute hacuyini macta chaco isba yul ink'aban. ¹⁸ Yíi caw isyelal chiwalan tawet, yet caw tzehach to, caw chawatx'eco isc'alil hawictaj. Ha' cawxencañ haba, hasaynito haba baytic'a chal hac'ul. Wal yet chachichambi xin, toxañe chawicañ hak'ab, nanxa mac ch'anico xil hak'ap, cat hawilaxto bay mach isjeto hac'ul, ñi Comam tet naj.

¹⁹ Yal Comam haca' ti' tet naj Pedro tu' yuñe yohtañenilo naj yíi tzet chiyu iscami, cat xin isyenilo isba yip Comam Dios yíi iscamicall naj Pedro tu'. Lahwi tu' xin yalni Comam:

—Ocañ tzujno wintajan, ñi Comam tet naj.

Hune' naj iscuymom Comam Jesús caw xahan ay yu

²⁰ Lahwi tu' xin, ist'añxiti naj Pedro yintaj, yilni naj tato tzujanpaxo naj iscuwym Comam caw ochebil yu, naj tz'oñan iscawilal Comam yet iswa' yeb iscuwym, naj k'amben tet Comam haca' ti': "Mamin, ¿mac chañanico yul isk'ab camical?" ñi. ²¹ Yet yilni naj Pedro tato tzujan naj xin, isk'amben naj tu' tet Comam Jesús:

—Mamin, ¿haxaca naj tzujan jinta ti', tzet chiyub iscamopaxo naj? ñi naj tet Comam.

²² Istak'wi Comam:

—Tato chiwochehan aytoñetic'ac'o naj yet chinhulan hunelxa, wal xin machi hawoc yíñ. Hachcahanñe chachoc tzužno wintajan, ñi Comam tet naj Pedro tu'.

²³ Hac tu' xin yu yelto isk'umal xol ebnaj ayxaco yul isk'ab Comam tato mach chicam hune' naj iscuwym Comam tu', yaj mach yal Comam tato mach chicam naj, wal xin yal Comam: "Tato chiwochehan aytoñetic'ac'o naj ti' yet chinhulan, caw machi hawoc yíñ," ñi Comam.

²⁴ Hune' naj iscuwym Comam ti', ha' naj caw chihalni sunil hunték'an ti', ha' xin tz'ibñencanoj. Yuxinto caw johtaj tato caw yel tzet tz'ibñebilcano ti'.

²⁵ Caw hantañeto tzet iswatx'e Comam Jesús tu'. K'inalo tato caw hununtajil le-yu istz'ibñelaxcanoj, caw machim chiyabe hune' yul sat yibañk'inal ti' yu te' hum tato tz'ibñelaxi. ¡Hacojab tu'!

Nuevo Testamento yii abxubal

New Testament in Jakalteko Eastern; jac (GT;jac:Jakalteko)

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Jakalteko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 1997, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Jakalteko

© 1997, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

Updates

eBible.org

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Jul 2018 from source files dated 3 Jul 2018

b5bce385-9ed7-5701-9edc-e221ef239a1c